

УХВАЋЕН

с Библијама

Истинита прича из комунистичке Румуније

Ђеновјева Сфаку Бити и Стивен Бити

УХВАЋЕН
с Библијама

Истинита прича из комунистичке Румуније

Ђеновјева Сфаку Бити и Стивен Бити

DM
EAST

eBooks for download
east.om.org/ebooks

Originally published in English under the title
Caught With Bibles: A True Story from Communist Romania
By Genovieva Sfatcu Beattie with Stephen Beattie
© 2009 by Genovieva Sfatcu Beattie and Stephen Beattie

© 2020 by Genovieva Sfatcu Beattie and Stephen Beattie for the Serbian edition.
Translated by permission. All rights reserved.

Ниједан део ове књиге не сме да се умножава, складишти, ни преноси, ни у каквом облику и ни на који начин – електронски, механички, фотокопијама, снимањем, нити другачије – осим при писаним освртима у кратким цитатима, без претходне писмене дозволе издавача.

Уколико није другачије назначено, библијски цитати су узети из Библије – Свето писмо Старога и Новог завета; Превео стари завет: Ђура Даничић; Превео Нови завет: Вук Стеф. Карацић; издање Библијског друштва, Београд; UBS – EPH 1990 – 5 – 043; ревидирано издање; PDF press; sion.net

Тамо где је коришћен Нови завет / Савремени српски превод у издању Алфе и омеге, Београд, 1977. год. Copyright © 1997 World Bible Translation Center, Inc., P.O. Box 820648, Forth Worth, Texas 76182-0648, USA, превод: WBTC; ISBN 86-81809-20-2, стоји скраћеница ССП.

Превод: Александра Стриковић
Лектура: Свјетлана Брезо
Graphics & Layout: OM EAST

eBooks for download: east.om.org/ebooks

Белешка: Нека имена у овој књизи су промењена.

Захвале

Као дописни студент Института за дечију књижевност (*Institute of Children's Literature*) и члан групе писаца Лонг Риџ (*Long Ridge Writers Group*), Вест Рединг, Конектикат (*West Redding, Connecticut*), између 1994. и 1999. године, желим да захвалим својим дивним инструкторима, Џин Соул (*Jeane Soule*), Етел Паквин (*Ethel Paquin*), Венити Хелтон (*Venita Helton*), Патриши Фич (*Patricia Pfitsch*) и Кристи Хол (*Kristi Holl*), које су ме научиле како да пишем и помогле ми да објавим своју књигу.

Посебно се захваљујем свом мужу Стивену (*Stephen*), који ме је храбрио да наставим док сам се присећала тужних догађаја из свог живота. Он је дао много корисних предлога и помогао ми у свакој фази, од писања првог нацрта до припреме коначног рукописа за издавача.

Ђеновијева Сфаку Бити (*Genovieva Sfatcu Beattie*)

Пророчанство

„Као што је Господ поставио Јестиру на царски положај за време као што је ово, тако смо и ми у слободном свету позвани да избавимо хришћане иза Гвоздене завесе”, завршила сам. Затим сам отишла и села позади с пријатељима.

Био је април 1985. г. и ја сам била на путовању у Швајцарској, на ком сам држала говоре. Управо сам била дала своје сведочанство у цркви која се састајала у једној старој каменој згради. У просторији су се налазиле дуге дрвене клупе с пролазом по средини. Црква је имала балкон са задње стране. У предњем делу, на столу за причест, стајала је ваза са жутим нарцисима. Певало се и тапшало уз пратњу бубњева, гитара и клавира. Атмосфера је на састанку те вечери била дивна. Била сам задивљена што је дошло толико много људи свих узраста усред радне недеље.

„Наш пастор прима пророчку реч за људе”, објаснила ми је пријатељица, Линда.

„Зато се стотине окупљају да га чују”, додао је њен муж, Хенри.

И ја сам желела да чујем реч од Господа за себе, али не ону коју ћу убрзо добити...

Пастор је био висок човек, у својим касним четрдесетим. На крају састанка је дао неколико специфичних пророчанстава за људе у заједници. Чинило се да је једно од њих било за мене.

„Господ ми показује младу жену обучену у црно”, почео је. „Каже да ћеш сутра ујутро примити лошу вест путем поште... Сотона ће покушати да те уништи кроз ту вест. Али Господ каже да будеш јака и да се сетиш приче о Јову, а Он ће на крају донети добро из свега тога. Ово је знак да је ова пророчка реч од Господа: Имаш бол у леђима с десне стране, али кад дођеш кући бол ће престати. Ово је реч из Писма за твоје охрабрење: ‘А ми знамо да Бог у свему ради за добро оних који га воле’” (Римљанима 8,28; ССП).

Ја носим црну хаљину од баршуна, помислила сам. Такође имам бол у леђима као што је описано и нисам никоме рекла за то. Ипак сам се надала до ово пророчанство није за мене.

По завршетку службе, стала сам на врата с пастором и руковала се са свима. Затим сам отишла кући са својим швајцарским пријатељима. Кад смо стигли у њихов стан, попили смо по шољу топле чоколаде и ја сам отишла на спавање. Размакла сам завесе у соби да видим месец и звезде кроз прозор. Захвалила сам се Господу за тај дан и легла да спавам под меким јорганом. Тад сам схватила да је бол у леђима нестао...

Следеће јутро су моји домаћини припремили доручак. Пили смо кафу с куваним млеком, онако како ја волим. Јели смо свеже печене кифле с домаћим џемом од малина. С места на ком сам седела за столом, могла сам кроз велики прозор да видим излазак сунца. Гледала сам у лабудове на оближњем језеру и уживала у лепоти и спокоју.

У том тренутку се чуло звоно на вратима. Линда је устала и отишла да отвори. Био је то поштар.

„Ђеновјева”, рекла је кад се вратила, „стигао је телеграм за тебе из Румуније.”

Моја породица је осамнаест година била укључена у дистрибуцију Библија и Господ нас је штитио у том раду. Синоћно пророчанство ме је испунило обновљеним осећањем слутње да ће се догодити нешто лоше.

Пророчанство

Брзо сам прочитала телеграм. Био је од мог брата, Теодора. Писало је шифрованим језиком: „Константин је ухваћен с Библијама. Цела породица је у невољи.” Константин, или Костика (*Costică*), како смо га ми звали, био је још један од моје браће у Румунији.

Била сам опустошена и дуго сам плакала. Линда и Хенри су покушали да ме утеше али узалуд. Отишла сам у своју собу и клекла поред кревета. Бол који сам осећала био је дубок и није престајао. Бити ухваћен с Библијама у Румунији био је злочин, а румунски затвори су били исто што и нацистички логори смрти.

Тражила сам од Господа да ми каже шта да радим. Одједном сам знала да морам да идем у Аустрију да разговарам са Стивеном. Заједно смо организовали ову пошиљку Библија.

У стамбеном округу града Беча, Стивен је седео за својим радним столом. Радио је с мисијом која је кријумчарила Библије у Источну Европу. Много пута годишње је путовао у разне комунистичке земље, укључујући и Румунију.

Стивен је био из Енглеске и његов посао је у то време био да шаље тимове младих људи на Исток с Библијама. Био је то опасан посао, посебно кад би возила била задржана на граници а њихов терет заплешен. Иако је мисија деловала из слободне земље, цео тим је увек морао да буде тајанствен јер је у близини увек било комунистичких шпијуна, чак и у Аустрији. Стивен је уредно чувао извештаје о путовањима и редовно ажурирао кореспонденцију с другим мисијама.

Зазвонио је телефон.

„Ђеновјева, јеси ли то ти?” рекао је. „Молим? Ухваћен с Библијама?” Затворио је очи док му је пријатељица причала о телеграму који је примила. Обузео га је осећај страха. „Да,

дођи што пре можеш. Ја ћу организовати где можеш да останеш... Молићемо се за њих и даћемо публицитет ситуацији у јавности.”

Сутрадан сам кренула за Аустрију. Након целодневне вожње стигла сам у Беч. Канцеларија мисије се налазила у двоспратној кући у тихој улици. Испред куће се налазило дрво трешње у цвату. Попела сам се уз степенице и позвонила. Стивен је отворио врата и срдачно ме поздравио. Пошла сам за њим у дневну собу и сели смо у фотеље које су се налазиле око малог собног сточића. Неколико младих људи се окупило у његовој кући, где су учили напамет адресе за своје следеће путовање. Подигли су поглед на мене као да су ме очекивали.

„Шта се тачно догодило?“, питао је Стивен. У својим раним тридесетим, са тамном косом и очима боје лешника, зрачио је страшћу за наш циљ. „Колико ми знамо, све Библије и дечије књиге су безбедно подељене. Чудо је како су твоје књиге за децу брзо ушле.”

„Да. Истина је”, рекла сам. „Откривена је последња испорука од шест стотина Библија, међу којима је био један број књига за децу.”

Осећала сам се тако добро што сам могла да поделим свој терет са Стивеном и тимом. Једна од девојака, Беки (*Becky*), донела је на послужавнику кафу и колаче.

„Како си ти изашла из Румуније, Ђеновјева?” питао је.

„Господ ме је избавио, као што је избавио Данила из лавље јаме”, рекла сам. „Председник Џими Картер (*Jimmy Carter*) је интервенисао да ме изведе из Румуније. Убрзо након што сам стигла у Америку у марту 1980. посетила сам Вашингтон. Тамо ми је једна госпођа у Стејт департменту показала да се моје име двапут спомиње у извештајима Хелсиншког одбора за људска

права. Тако сам добила најбољу визу за долазак у Сједињене Државе – ону за политичке избеглице.”

„Како се догодило да напишеш све те дивне књиге за децу које смо однели у Румунију?“, питао је Стивен.

„Кад сам стигла у Америку, места која су ме највише одушевила биле су хришћанске књижаре. У Румунији није било ничег сличног. Сатима сам нетремице гледала у честитке с предивним сликама и библијским стиховима на њима...”

„Хришћанске књижаре су благослов који ми на западу узимамо здраво за готово”, рекао је Тревор. Он је био Американац, одговоран за једно од специјалних возила која су коришћена за кријумчарење Библија.

Стивенови млади пријатељи су хтели да знају више о мојим књигама за децу и ја сам радо с њима поделила ту причу.

Мој омиљени кутак у хришћанским књижарама је био онај под називом Драгоцени тренуци, у ком су се налазили уметнички радови с невиним дечијим лицима. Помислила сам како би било лепо да направимо књигу библијских прича за Румунију с овим уметничким радовима. Молила сам се да ми Господ помогне.

Једног дана сам питала пословођу књижаре: „Ко је овај уметник? Како могу да купим његова дела за Румунију?”

Он се насмејао: „Желите да купите дела Самуела Бучера (*Samuel Butcher*)! То је велики бизнис у Америци а ви немате новца.” Питала сам у другој књижари и добила исти одговор.

Али нисам одустала. У следећој књижари сам поставила исто питање младој асистенткињи, девојци пријатељског осмеха и спремној да помогне. „Могу да вам дам број телефона компаније”, рекла је. „Ја увек наручујем из њихових каталога.” Дала ми је телефонски број, и ја сам га, с молитвом у срцу, окренула.

„Хало”, рекла сам, „Желим да разговарам са Самуелом Бучером.”

„Говорите са Семом”, рекао је мушки глас с друге стране.

„Зовем се Ђеновјева”, рекла сам. „Тако ми је драго што сте се ви јавили на телефон. Мене је комунистички режим протерао из Румуније зато што сам учила децу о Богу. Учила сам их библијским причама и песмама. Живот ми је био у опасности и живела сам скривајући се у цркви током седам година. Деца у Румунији немају ништа лепо што би могла да гледају. Све је досадно и сиво. Желела бих да направим књиге с лепим сликама. Веома ми се допадају ваши цртежи! Колико би коштала куповина ваших уметничких дела?” Задржала сам дах док сам чекала његов одговор.

„И ја сам имао тужно детињство”, рекао је. „Родитељи су ми се растали и ја сам кренуо погрешним путем. Једне ноћи, док сам био у бару, пришла ми је једна особа и говорила ми о Исусовој љубави која се односи и на мене. Предао сам Му свој живот ту, на лицу места. Онда сам ставио свој дар за уметност на олтар и замолио Га да га Он употреби. Тада сам почео да цртам овим стилем. Желим да сва деца на свету упознају Господа кроз моје цртеже.”

У Семовом гласу се чуло колико је био ганут. „Послаћу вам писмо с одобрењем за коришћење свих мојих радова за бесплатну дистрибуцију у Румунији”, рекао је. „Такође, желим да вам помогнем да платите продукцију књига.”

Млади људи у кући мисије пажљиво су слушали моје излагање.

„То је невероватно, Ђеновјева”, Рекао је Тревор. „Слава Господу!”

„Кад си написала књиге?”, питао је Стивен.

„Написала сам шест дечијих књига за три године: *Căci un Copil ni S-a născut* (Јер нам се роди Дете), *Hristos a înviat* (Христос васкрсе), *Isus e minunat* (Исус је предиван), *Isus mi-a schimbat viața* (Исус је променио мој живот), *În seara de*

Crăciun și-n alte seri (На Бадње вече и друге вечери) и *Pentru mine* (За мене). Након завршетка сваке књиге, Сем ми је слао слике за штампу. Платио је хиљаде долара за раздвајање боја. На готово свакој страници је била нека лепа слика.”

„Како си набавила новац за штампање?“, питала је Дајана, вођа девојака, док ми је сипала још једну шољу кафе.

„У Америци сам говорила у многим црквама и међу многим групама о прогону хришћана у комунистичкој Румунији. Господ ми је показао велику милост где год сам отишла и људи су ми дали довољно новца за штампање стотину седамдесет и пет хиљада књига на папиру веома доброг квалитета. Хришћани који су радили у штампаријама су знали да те књиге морају да буду прокријумчарене зато што су садржавале библијске приче и песме које сам компоновала док сам се крила у својој цркви у Јашију (*Iași*). Направили су круг око палета с књигама и молили се да оне безбедно стигну до деце.

„Мој брат Теодор је написао ноте за те песме. Такође је снимео дечији хор *Сион* који сам основала у Румунији. Свака књига је имала касету с око двадесет пет песама из дате књиге.”

„Ја сам био тај који је кријумчарио магнетофонске траке и нотне листове из Румуније”, присећао се Стивен.

„Какав је то био благослов!”, рекла сам. „Затим сам отишла у компанију где смо припремили по пет хиљада примерака сваке од касета које су ишле уз књиге. Након што су књиге изашле из штампе, упознала сам Ричарда Вурмбранда у цркву и Охају.”

„Зар то није онај што је био четрнаест година у затвору у Румунији због своје вере?” питала је Беки.

„Да, тако је”, одговорила сам. „Питао ме је: ‘Како ћеш да пребациш у Румунију толико књига? Мисије ту земљу сада сматрају затвореном. На граници су ухваћена возила са специјалним одељцима која су коришћена за кријумчарење Библија.’”

„Али, било је то као да су ми његове речи на једно уво ушле, а на друго изашле. Одбила сам да будем обесхрабрена. Уосталом, Господ је био тај који ми је помогао да припремим све те књиге. Чула сам како ми Свети Дух говори: *‘Постоји ли нешто што је тешко Господу, Ђеновјева?’*”

Стивен је климнуо главом и насмешио се. Он и тим су знали шта је значило живети по вери и поуздати се у Господа. У том тренутку су ме чланови тима окружили, положили руке на мене и помолили се за моју породицу у Румунији. Каква је то била утеха!

Молила сам се да ме Бог који ме је употребио да донесем дела Самуела Бучера деци у Румунији, такође употреби да избавим свог брата из румунског затвора.

Једне вечери, неколико дана касније, Стивен ме је позвао да изађемо у ресторан. Док смо чекали да будемо послужени, питала сам га како се укључио у рад у Источној Европи. Конобар је дошао и примио нашу наруџбу. Убрзо је донео чорбу од поврћа и кајзерице, а затим је упалио свећу на столу. Захвалили смо Господу и почели да једемо, а Стивен ми је, док смо вечерали, причао своју причу.

Када му је било петнаест година, Стивен је прочитао књигу *Божији кријумчар (God's Smuggler)*, од брата Ендруа (*Andrew*). Родитељи су њега и његове три сестре научили да подрже мисије тако што су им дали кутије за сакупљање прилога за различите државе. Стивен је добио кутију за Либан, а једна од његових сестара је добила кутију за мисију за словенске земље (*Slavic Gospel Association*). Ова мисија је деловала иза Гвоздене завесе и помагала прогоњеној цркви, и он јој је изненада позавидео. *Можда моју да заменим своју кутију за њену*, помислио је. Пристала је и он је био веома срећан.

Пет година касније, 1973., кад је био студент, Стивен је организовао одлазак на летовање у Турску с Полом и Дејвом (*Paul* и *Dave*), које сам и ја упознала. Знао је да ће морати да возе кроз Источну Европу, па је контактирао локалног представника Удружења словенског Јеванђеља у Енглеској. Добио је неколико адреса у Аустрији, Југославији и Румунији и један број Библија на српском језику да их однесе пастору у Београд.

Кад су отишли из Енглеске зауставили су се у једном селу и близини Салцбурга (*Salzburg*), у аустријским Алпима. Тамо су, у кући мисије, имали обуку о томе шта могу да очекују кад пређу комунистичку границу. Све троје су морали да буду припремљени на оно што ће им се догодити ако их ухвате с Библијама. Њихово возило и литература ће бити заплешени а они би могли да заврше у затвору. Речено им је да не питају за правац, да науче напамет све адресе и да их нигде не записују. Обучавани су како да успоставе контакт с локалним верницима, јер су они који су од њих примали Библије били у још већој опасности.

На крају обуке су сви попунили упитник. Последње питање је било: „Који бисте део из Светог писма посветили верницима у Источној Европи?” На њихово изненађење, сви су написали исте стихове: „Не брините се низашта него у свему молитвом и мољењем са захваљивањем да се јављају Богу искања ваша. И мир Божји, који превазилази сваки ум, да сачува срца ваша и мисли ваше у Господу Исусу” (Филипљанима 4,6-7).

Напустили су Аустрију у Фолксвагену, с Библијама сакривеним у пртљажнику, и прешли југословенску границу без проблема. Неколико дана касније су стигли у Београд и посетили пастора Јакића у његовом дому. Дали су му српске Библије. Он и његова жена су били забринути због неприлика у којима су се налазили хришћани у Румунији. У свом стану су чували залиху Библија на румунском. Док су били с њима, Стивен и његови пријатељи

су упознали Џона, младића из Енглеске, који је такође желео да путује у Румунију и преноси Библије.

Пастор Јакић их је подсетио на велику потребу за Библијама у Румунији. Питао их је да ли би били спремни да понесу стотину комада. Стивен је разговарао са Полом и Дејвом и заједно су одлучили да могу да понесу четрдесет. Џон је имао већи ауто и понео је стотину. Следеће јутро су кренули из Београда ка румунској граници. Џон је кренуо нешто после њих, тако да не би стигли на границу у исто време. Стивен је претпостављао да више никад неће срести Џона...

За мање од сат времена, Стивен, Пол и Дејв су стигли на границу. Стивен је возио и прошли су кроз југословенску пасошку и царинску контролу без проблема. Прешли су на ничију земљу и стали пред рампом. Након неколико минута она се подигла и он је кренуо ка румунском граничном прелазу у Моравици (*Moravița*). Прелаз је био готово пуст, осим војника с митраљезима. Онда је дошао граничар и однео њихове пасоше на преглед. Чекали су у колима, тихо се молећи.

Двадесетак мунута касније, стражар се вратио.

„Да ли имате оружје?“, питао је Стивена.

„Не“, одговорио је.

„Да ли имате дрогу?“

„Не.“

„Да ли имате порнографски материјал?“

„Не.“

„Да ли имате Библије?“

Стивен је климнуо главом и посегао иза себе да дохвати њихове три енглеске Библије и предао му их. Стражар их је однео и дуго се задржао. Најзад се вратио с њима.

„Отворите пртљажник“, наредио је. Стивеново срце је јако ударало док је излазио да то уради. Стражар је на брзину погледао шта има унутра, а онда дао знак Стивену да може да га затвори. Вратио им је пасоше и махнуо им да прођу.

Стивен никад неће заборавити радост коју је осетио кад се рампа подигла а они ушли у Румунију по први пут. Стражари нису нашли четрдесет румунских Библија које су биле сакривене испод њихове опреме за камповање.

„То је било чудо”, узвикнуо је Дејв чим су прешли границу. Све троје су захвалили Господу.

Изгледало им је као да су се вратили педесет година уназад. Куће крај пута су биле окречене јарким бојама. Патке и гуске, краве и коњи, свиње и кокошке су трчале по улицама. Роде су се гнездиле на точковима запрежних кола на врховима димњака. Деца су се осмехивала и махала им док су пролазили.

Сутрадан су стигли у Рашнов (*Râșnov*), мали градић у центру земље. Тамо су испоручили четрдесет Библија једној хришћанској породици.

Завршили смо вечеру и наш разговор се наставио. Питала сам Стивена како је добио моју адресу. Објаснио је да су, након што су испоручили оних четрдесет Библија, из Румуније прешли у Бугарску. Тамо су отишли у камп да преноће. Било је касно кад су стигли и камп је већ био испуњен стотинама аутомобила и шатора. Возили су се около неколико пута, тражећи место на ком би могли да се паркирају.

„Једино расположиво место је испод оне светиљке”, рекао је Пол. „Нико не жели тамо да се паркира због свих тих инсеката.”

Нису имали избор осим да паркирају свој ауто тачно тамо и подигну шатор поред њега. Покушали су да спавају, али узалуд. Разне бубе и тврдокрилци су пузали у њихов шатор и вреће за спавање. Али нису знали да их је Господ с намером довео баш на то место.

Кад су следеће јутро устали, видели су да су паркирали поред другог аута из Енглеске. Био је то Џон из Београда! Поздравили су се у чуду.

„Како је прошао твој пут у Румунију?”, питао га је Стивен.

„Није било добро”, рекао је. „Пронашли су Библије и вратили ме у Југославију. Али барем их нису запленили. Желим да покушам поново, одавде.” Стивен је погледао његов пасош и видео масним словима печатирану реч *anulat* (поништено) преко његове визе за Румунију. „Не би требало да се враћаш у Румунију с овим пасошем”, рекао је. „Укинули су ти визу.”

Стивен је разговарао с Полом и Дејвом и свој тројици је било јасно да овај састанак није био случајан. Веровали су да Господ жели да се врате у Румунију с још једним товаром Библија.

„Можемо да пренесемо четрдесет твојих Библија, ако нам даш адресу свог контакта”, рекао је Стивен.

Цон је нашао мали комад папира и на њему написао: „Марку Никифор (*Marcu Nichifor*), улица Сарарие (*Strada Sărărie*) 32, Јаши.” Њих тројица су запамтили адресу и бацили папир.

Господ им је поново помогао да пређу границу. Након неколико дана су стигли у град Јаши. Стивен је отишао у хотел и нашао карту града. На његово изненађење, улица коју су тражили је била јасно означена. Проучавао је карту да види како да стигну до ње. Паркирали су ауто у близини величанствене Палате културе у центру града и претварали се да су само туристи. Али чим је пао мрак кренули су пешке у улицу Сарарие, носећи четрдесет Библија у најлон-врећама.

Ходали су улицом и нашли број тридесет и два. Била је то црква. Отворили су гвоздену капију и ушли унутра, а онда су покушали да отворе улазна врата, али су она била закључана. Обишли су зграду са задње стране. Тамо није било никога.

„Госпode”, молио се Стивен с Полом и Дејвом, „молим Те пошаљи нам некога у сусрет... некога ко ће да преузме ове Библије!” Док су се питали шта да раде, чули су кораке... То сам била ја, Ђеновјева!

Довршили смо кафу и ја сам погледала у Стивена преко стола. Заједно смо славили Господа. Знала сам да је то био од Бога одређен састанак.

Пророчанство

„Хвала ти што си поделио ту причу са мном”, рекла сам. „То јача моју веру у овом тешком тренутку.”

Како ће Господ да сачува моју породицу?, питала сам се. Хоћу ли икад поново да их видим?

Последња пошилка

У ноћи кад је Костика ухапшен, деца су спавала у својој кући у улици Петру Рарес у центру Јашија. И Тео, који је имао шест година, и Ђеновјева, која је имала четири, личили су на своју мајку. Тео је волео да помаже свом оцу да поправља аута – можда ће једног дана, кад одрасте, постати машински инжењер као Костика.

Моја браћа у Јашију, у Румунији, била су заузета те недеље. Превезли су хиљаде Библија и дечијих књига на сигурно место и били су уморни. Костика и Теодор и њихове жене, Естера и Ержо (*Erzso*), радили су из ноћи у ноћ и све је прошло добро до петка. Примали су и дистрибуирали Библије дуги низ година. Али председник Николаје Чаушеску (*Nicolae Ceaușescu*) је са својом застрашујућом Секуритатеом објавио рат Библијама.

Било је глуво доба ноћи и суседне улице с дрворедима храстова и јела биле су тихе. Чак су и пси спавали. У кухињи, иза завеса, сијало је слабо светло. Тамо је Естера направила јаку црну кафу и послужила је Костики, Теодору и Ержо уз своје укусне домаће колаче. Естера, фармацеут, била је и добра куварица. Умела је изврсно да припреми боршч и *cozonac* (козонак – румунски слатки хлеб који се иначе традиционално прави за Васкрс) за десерт.

У предњем дворишту се налазило дрво трешње у цвату. Костика је волео своју прелепу жену топлих смеђих очију,

дугих засвођених обрва и тамне косе која јој је допирала до струка. Дивио се начину на који се бринула о башти око њихове једноспратне куће, пуној цвећа, љиљана, нарциса, и црвених и жутих тулипана који само што нису процветали. Низак камени зид с гвозденом оградом окруживао је двориште. Био је то дом испуњен љубављу, добар дом за њихову породицу. И Естера је волела Костику и његову коврцаву смеђу косу, зелене очи и осмех који му никад није силазио с лица, као и његову инжењерску способност да се брине о пословима око куће. На прилазу кући стајала је Дачија логан. Припадала је њиховом пастору Јосифу Моркану (*Josif Morcan*), који им ју је позајмио за ту недељу.

Њих четворо су попили кафу и изашли у двориште. Поређали су се тако да су направили ланац од шупе за дрва до аута. Били су уморни, а кутије су биле тешке.

„Двадесет осам, двадесет девет, тридесет кутија”, бројао је Теодор.

„Зашто ви не останете код куће вечерас?”, предложио је Костика Теодору и Ержо док су се спремали да пођу. „Пустите ме да идем сам. Онда, ако се нешто догоди, имаће само мене.”

„Костика, не говори тако”, рекао је Теодор. „Радимо заједно годинама. Нећемо те пустити да идеш сам. Само треба да се вратимо до три ујутру, да мало одспавам... Морам на посао у шест.”

„Хајдемо онда”, прошапутао је Костика док је седао за волан. „И ја морам рано да стигнем на посао.”

Теодор је сео на сувозачево седиште, а Ержо на задње.

„Чувајте се и брзо се вратите”, рекла је Естера док им је отварала капију.

„Вратићемо се за неколико сати”, рекао је Костика. Бар је тако мислио.

Извезли су се тихо и Естера је затворила капију за њима.

Теодор и Ержо су били у браку тек неколико месеци. Он је био низак и имао је смеђу косу и плаве очи. Био је лекар

и сви су га пацијенти волели јер је био љубазан према њима. Прописивао је рецепте сиромашнима и плаћао их из свог џепа. Ержо је била атрактивна млада жена мађарског порекла, витка, тамних очију и кратке косе. Студирала је географију и енглески језик. Теодор и Ержо су живели у кући удаљеној пет минута хода од улице Карла Маркса.

„Какав ће благослов бити ове Библије!”, рекла је Ержо.

„Да, како смо радосни били сваки пут кад смо примили пошиљку”, додао је Теодор. „Кад сам први пут видео прелепе дечије књиге које је написала Ђеновјева, плакао сам од среће.”

Костика је полако возио мрачном уском улицом пуном рупа. Протрљао је поспане очи.

„Чим пређемо границу града, бићемо добро”, рекао је Теодор.

Док су пролазили поред велике куће, пас је бесно залајао на њих. Костика је говорио свима омиљене стихове Псалма како би их охрабрио. „Господ је пастир мој, ништа ми неће недостајати. На зеленој паши пасе ме, води ме на тиху воду. Душу моју опоравља, води ме стазама праведним имена ради свог. Да пођем и долином сена смртнога, нећу се бојати зла.”

Затим је скренуо иза угла у улицу Културе. У том тренутку се пред њима појавио полицајац, наред пута. Дао им је знак да стану.

„Ох, не!”, узвикнуо је Теодор.

„Шта ћемо сад?”, успаничила се Ержо.

„Вас двоје бежите. Ништа нећу рећи о вама”, наредио је Костика. „Онда одмах идите и закопајте Библије. Ја ћу покушати да се одвезем даље и сакријем овај товар у шуми.”

Костика је скренуо крај пута, зауставио ауто и спустио прозор.

„*Actele la control!* (Документа за контролу!) Покажите ми возачку дозволу и личну карту”, зарезао је полицајац. Зурио је у њих као да их познаје.

„Шта је у тим кутијама?”, питао је. „Отворите задњи део да видим.”

Полицајац је обишао око аута.

„Хајде да се одвеземо и побегнемо”, прошапутао је Теодор и окренуо кључ у брави. Мотор се покренуо али није хтео да упали.

Погледали су се са страхом на лицима.

Костика је покушао поново и мотор је упалио. Кола су се покренула неколико метара, али онда су стала без икаквог разлога. Било је то као да су се све силе таме уротиле против њих те ноћи.

Полицајац се вратио до возачевог прозора.

„Тако значи... покушавате да побегнете?”, наругао им се и зграбио кључ.

Онда се догодило нешто чудно. Полицајац је отрчао назад у супротном правцу као да га је неко на крају пута звао.

„Бежите. Бежите!” пожуривао их је Костика.

Теодор и Ержо су искочили из аута и отрчали до оближње ограде, прешли на другу страну и побегли у мрак. Претрчали су преко баште, прешли преко још једне ограде и стигли у споредну улицу. Сви пси су бесно лајали. Ходали су споредним улицама и колским путевима до скровишта где су се налазиле Библије.

Полицајац се вратио до аута с таксистом као сведоком. Костика је одведен у притвор у штаб тајне полиције, где је породица Сфаку много пута саслушавана због поседовања Библије, Божије речи.

Било је поново време ручка тог пролећног дана у кући мисије у Бечу. Куварица је донела кобасице и пиринач за тим кријумчара Библија. Предивно је мирисало, али ја сам једва јела. Уредила сам косу и ставила баршунасти рајф који се слагао с мојом плавом хаљином. Размишљала сам о својој породици у њиховој невољи. Стивен је седео преко пута мене за столом. Носио је

вунени џемпер и сомотске панталоне. Погледала сам га и мир у његовим очима ме је утешио.

„Мислим да ми се председник Чаушеску свети”, рекла сам. „Говорила сам у готово свакој савезној држави у Америци о невољама хришћана у Румунији. Након што сам 1980. г. дала интервју за новине у Њујорку, примила сам телефонски позив од једног румунског шпијуна који ми је претио. ‘Не говори о прогону у Румунији’, рекао је. ‘Ако то будеш радила, пререзаћемо ти грло, ставићемо те у врећу за ђубре и баћићемо те у контејнер. Нико никад неће сазнати шта ти се догодило.’”

„То звучи застрашујуће”, узвикнуо је Тревор.

„Други пут сам говорила у Индијани”, наставила сам. „Тамо је на састанку био један старији човек који ме је слушао с великим интересовањем. Био је то висок, крупан човек с наочарима с дебелим стаклима. После састанка ме је одвео на страну и рекао ми: ‘Видео сам твоју слику и оглас у новинама. Дobar си говорник. Ја сам пензионисан радник *CIA* и знам све о злу комунизма. Твоје име је на њиховом списку особа за одстрел. Предложио бих ти да мењаш место боравка свака три месеца.’”

„Хвала вам много,” рекла сам, ‘али Господ ми у Библији каже: „Отварај уста своја за негога” (Пословице 31,8). Он ме је заштитио у Румунији и заштитиће ме и овде.’”

До тада су млади људи у кући мисије завршили ручак. Беки је свима донела јабуке. Окренула се ка мени и рекла: „Сад разумем зашто се осећаш одговорном за оно што се догодило твојој породици. Ризиковала си свој живот да помогнеш другима. Господ је рекао: ‘Јер ко хоће живот свој да сачува, изгубиће га; а ко изгуби живот свој мене ради и јеванђеља, тај ће га сачувати’ (Марко 8,35; Бакотић). Зато, иако сада изгледа као да нема наде, Он ће испунити своју реч.”

„Хвала ти”, рекла сам. „Требало ми је то.”

Наставила сам и испричала им нешто што се догодило у пролеће 1984. Била сам позвана да говорим у менонитској цркви у Охају. Људи су били једноставно обучени. Са мном је у колима док сам се возила на састанак те вечери била Рејчел, девојка из амишке заједнице. Око 150 људи је дошло у стару црквену зграду и село на дрвене клупе. Отпевали су неколико песама а онда ме је пастор позвао да дођем напред. Као и обично, говорила сам о прогону верника. Сви су ме пажљиво слушали. Док сам говорила, приметила сам чудан пар у задњој клупи. Он је био висок и крупан и изгледао је као Румун, али је био обучен у црно менонитско одело с високим белим оковратником. Она је била ниска и здепаста, обучена у обичну хаљину с огртачем и имала је кратку косу испод беле амишке капице. Док сам говорила, осетила сам да нису са мном. Током мог сведочења, он је устао и изашао напоље на неко време.

Шта ли смера?, питала сам се.

Служба је трајала око два сата, и ја сам се после тога возила кући с Рејчел пустим сеоским друмом. Али након неколико километара, мој нови ауто је изненада стао. Ишла сам напоље и подигла хаубу.

Управо тад се поред нас зауставио други ауто. На мој ужас, био је то онај чудан пар. Човек је отворио прозор, погледао ме и питао: „Да ли вам треба помоћ?”

„Да”, рекла сам.

Ишао је напоље и неколико минута прегледавао мотор.

„Не могу сада да вам помогнем”, рекао је. „Мораћете да га одвезете у гаражу. Дођите у наш ауто и одвешћемо вас кући.”

„Не, хвала”, рекла сам.

„Молим вас, пођите с нама”, инсистирала је његова жена.

„Не, заиста не могу.”

Затим ме је човек погледао у очи и рекао на савршеном румунском: „Ја знам ко си ти.”

„И ја знам ко си ти”, рекла сам. „Ти си румунски шпијун и радиш за румунску амбасаду.”

Осећала сам се ухваћеном у замку. Рејчел ме је у страху ухватила за руку а ја сам се тихо молила: „Госпoде, помози нам!”

У том тренутку сам угледала фарове како се приближавају. Поред нас се зауставио ауто. Био је то млади пар са састанка. Румуни су ушли у свој ауто и одвезли се.

„То је Ђеновјева”, чула сам.

„Можемо ли да вам помогнемо?”, питала је жена.

Објаснила сам им шта се управо догодило. Мушкарац је погледао испод хаубе мог аутомобила, нашао одвојену жицу и поново је спојио.

„Мора да је неко ово намерно урадио”, рекао је.

Након тога је мој ауто био у реду. Стигле смо кући око поноћи.

Млади су слушали с великим интересовањем.

„Дакле, Чаушеску је имао своју Секуритатеу свуда”, рекао је Стивен.

„Али и Господ свуда има своје анђеле”, рекла је Дијана.

Другом приликом сам, у септембру 1984. г., била на путовању кроз Флориду. Боравила сам код једног старијег брачног пара. Приметила сам да ме један човек посматра из аута паркираног испред куће у којој сам одсела.

Црква која ме је позвала оглашавала је мој распоред у новинама и на телевизији. У недељу послеподне дошла је Лин, девојка у својим двадесетим, да ме одвезе на састанак те вечери. С нама су се возиле још три девојке. Ја сам седела на предњем седишту с Лин и пошле смо око седамнаест часова. Видела сам да нас ауто, који је раније стајао испред куће, прати.

Кренуле смо равним путем с две саобраћајне траке, уз који се с обе стране налазила шума. Девојке су причале о школи и својим момцима, али ја сам била у свом свету. *Шта ли тај човек смера?*, питала сам се.

Пратила сам га у ретровизору и молила се у свом срцу. Док сам се молила, осетила сам божанско присуство у ауту. Мир је преплавио моје срце и знала сам да је анђеоло дошао да ме заштити.

Није било других возила на видику, осим аутомобила иза нас. Онда сам угледала камионет који је долазио из супротног правца. Како се приближавао, видела сам да има огромне тачкове и да су у њему била најмање два мушкарца. Човек у аутомобилу је токи-вокијем разговарао с људима у камионету и онда нас је претекао. У том тренутку је камионет скренуо у нашу траку и убрзао возећи право на нас.

„Шта он то ради?“, повикала је Лин.

Девојке су завриштале у страху. Лин је одвезла ауто према банкини, а онда у јарак. Камионет нас је промашио, али се окренуо и пошао за нама у јарак, покушавајући да нас удари отпозади. Готово смо се преврнуле, али Лин је вештим маневрисањем вратила аутомобил на пут.

Тада су се појавила друга возила и камионет је одјурио у супротном правцу.

„Никад у животу нисам била овако уплашена“, рекла је Лин.

„Сви смо могли да погинемо“, рекла је друга девојка.

Знала сам да ме је Господ поново спасао. Лин ме је оставила у цркви а онда је отишла с другим девојкама у полицију да пријави инцидент. *FBI* ми је касније рекао да су знали да постоји комунистичка ћелија на том подручју и да су неки њени чланови покушали да ме убију.

Американци у тиму су били фасцинирани овом причом.

„Колико далеко су комунисти спремни да иду како би ућуткали оне коју их разоткривају!“ рекла је Беки.

„Наставила сам да говорим у црквама јер је то био једини начин на који сам могла да помогнем свом народу да им се доставе Библије и храна. Сада је моја породица у невољи и ја се осећам одговорном за њих.“

„Ђеновјева, разумем како се осећаш”, рекао је Стивен. „И ја се осећам одговорним због оног што се догодило, јер сам помагао у организовању доставе Библија.”

„Хвала ти, Стивене”, рекла сам. „То мој терет чини лакшим.”

Након што смо се први пут срели 1973. године, Стивен је наставио да путује у Источну Европу, преносећи Библије, скоро сваке године. 1981. се придружио мисији у Аустрији. Тада је почео да преноси велике количине Библија, чак и хиљаде по путовању. Свеукупно, ишао је у Румунију осамнаест пута током Чаушескове диктатуре. Моја породица је била међу његовим најбољим контактима и знала сам да их је недавно видео.

Посетио је Теодора на том путовању, на ком је био с још једним младићем из Енглеске, Роџером. У то време је у целој земљи на снази била забрана коришћења приватних возила, како би се уштедела енергија. Дозволу су имала само службена и страна возила.

Питала сам Стивена како је моја породица. Нисам их видела пет година јер, као што је знао, нисам могла да се вратим у Румунију.

Сви су били добро. Рекли су му да је Библије у земљи било тешко наћи а дечије књиге готово да нису ни постојале. Састао се с њима у Костикиној и Естериној кући. Теодор, Ержо и моја мајка су такође дошли да га виде. Сви су питали за мене. Имали су и много пословних тема о којима је требало да разговарају. Стивен је питао Костику и Теодора да ли би могли да поднесу терет од неколико хиљада Библија. Теодор га је уверио да могу и питао га да ли може да понесе неколико филмова и касета за мене. Пристао је јер су имали добро скровиште у комбију. Теодор му је рекао да ће имати још једну касету са снимцима дечијег хора, ако Стивен може да дође поново за неколико дана.

Отишли су од моје породице и вратили се у комби који је био паркиран код Палате културе у центру града. Кратко су се возили и онда су морали да стану, јер им се испумпала гума.

Било је прекасно да је поправе те ноћи, тако да нису имали избор него да преспавају у комбију паркираном поред пута.

Ујутру се „догодило” да се појавио камион за поправке возила, који се зауставио и понудио им помоћ. Човек је поправио гуму, али Стивен је приметио да је на лицу имао израз кривице, као да је знао ко је изазвао штету.

Те вечери су стигли у Пјатру-Њамц (*Piatra-Neamț*) и посетили Виктора Тарничерјуа (*Victor Tărniceriu*), брата моје пријатељице Силвије. Паркирали су комби у хладовини у стражњем делу улице и попели се степеништем до стана. Виктор и његова жена Михаела су их срдечно дочекали. Михаела им је послужила чај од нане и по комад пите од сира. Затим су разговарали о послу с Виктором. Он је радо прихватио да преузме велику пошиљку Библија. Управо тада се на вратима зачуло куцање. Виктор је погледао кроз шпијунку да види ко је то.

„Брзо”, прошапутао је. „Сакријте се у спаваћој соби и будите тихи. То је тајна полиција.”

Стајали су тихо иза затворених врата и слушали. *Да ли је ово крај? Да ли ће нас ухайдисити? Шта ће се догодити Виктору?*, питао се Стивен.

Чим је тајна полиција отишла, они су изашли и Виктор им је објаснио шта се догодило. „Питали су за такозвану књигу гостију”, рекао је. „Дужни смо да запишемо имена и адресе свих посетилаца, укључујући и рођаке, чак и ако остану само десет минута. Ако то не урадимо а ухвате нас, можемо да будемо кажњени новчано у висини три месечне плате.”

Стивен је схватио да их Секуритатеа прати и да треба да оду одатле што пре. Виктор их је обавестио кад је било сигурно да изађу и они су отрчали низ степенице и око улице до свог комбија с њене друге стране. Нису видели никога у близини, али кад су упалили мотор и кренули на пут назад за Јаши, приметили су да их прати један аутомобил. Често је био иза њих на мање од 100 метара. Стали су да преноће у хотелу

у граду Роману. Кад су кренули следећег јутра, аутомобил је опет био иза њих. Стивен је одлучио да не треба да покушају поново да оду код Теодора већ су се упутили на мађарску границу, удаљену два дана вожње.

Било је лако видети да их неко прати, јер на путевима практично није било других возила. Приметио је да Секуритатеа користи други аутомобил у сваком округу кроз који су пролазили. Кад су стигли у Клуж (*Cluj*), стали су испред једне посластичарнице (*cofetărie*) да купе колаче. Четворо мушкараца у црвеној Дачији, који су их пратили, стали су на другу страну пута. Изгледали су изbezумљено од страха да их не изгубе. Роџер је отишао до њиховог аута, понудио им колаче и рекао: „Дуго смо возили заједно, па могли бисмо онда да поделимо и десерт!” Али они су се правили да не разумеју.

Кад су стигли на границу, један стражар је питао Стивена: „Да ли сте имали неких проблема?”

„Ох, ништа, само испумпану гуму”, рекао је он, осмехујући се.

Затим је полицајац пришао њиховом возилу и наредио: „Изнесите све напоље!”

Изнели су из комбија све своје личне ствари, укључујући и сакривене филмове и касете. Затим су стражари темељно претражили комби. Преконтролисали су и све њихове ствари, као и новчанике.

„Возите на платформу ради прегледа возила”, наредио је један од њих.

Провели су добрих пола сата испитујући структуру возила. Били су веома фрустрирани кад нису ништа нашли.

Безбедно су прешли границу и вратили се у своју базу у Бечу. Изнова и изнова Господ је сачувао Стивена на граници.

„Стивене, оно што си изнео из Румуније на том путовању и донео ми, било је веома важно и за мене и за дело које вршим”, рекла сам.

Последња пошиљка

„Буди храбра, Ђеновјева”, рекао је. „Господ ће сачувати твоју породицу...”

Моје мисли су се вратиле на моју невољу. *Где су Косџика, Теодор и остали чланови моје породице? Шта моју да урадим да их сџасем?*

Костика, Естера, Тео
и Ђеновјева, 1982. г.

Затвор у Јашију у
ком је био Костика
од јула до септембра
1985. г.

Теодор и Ержо
Сфаку, лето 1985. г.

Поглавље три

Ноћ саслушања

У ноћи 19. априла 1985. г., Костика је, на задњем седишту полицијског аутомобила, стигао у штаб тајне полиције у Јашију. Изашао је руку везаних лисицама иза леђа. Други полицајац је довео пасторов ауто и истоварио кутије на сто у дворишту. Избројао је Библије и књиге за децу пред Костиком. Онда је написао извештај: „Константин Сфаку (*Constantin Sfatcu*) је ухваћен како аутомобилом превози 600 Библија, 200 дечијих књига и 500 честитки са стиховима из Светог писма.” Костика је потписао изјаву, коју је, као сведок, потписао и таксиста.

Одатле је Костика одведен кроз задњи излаз, низ ходник, до просторије за испитивање. Тамо су га чекала два полицајца. Била је то велика просторија с паркетним подом и прозором насупрот врата. Десно је за столом, на ком су се налазили телефон и неке фасцикле, седео човек у цивилу. Поред стола се налазила фотеља и метални ормар за картотеку. На зиду је био велики портрет председника Чаушескуа. Дубоко у левом углу, на штапу је висила плаво-златно-црвена румунска застава. Костика је сео на тврду дрвену клупу испред стола, још увек обучен у своје зелено сомотско одело.

„Вечерас си био лоше среће, зар не?“, рекао је Алдеа, полицајац у цивилу.

„Председник Чаушеску лично нам је наредио да те ухапсимо“, рекао је Негру. Био је у средњим тридесетим годинама и носио

је жуто-мрко одело и кравату. „Зар не знаш да је председник започео свој рат против Библија управо овде, у Јашију... и да је бити ухваћен с Библијама велик злочин?”

„На врху потернице је био твој брат, Теодор. Ти си био други. И коначно сте обоје у нашим рукама”, рекао је Алдеа, радосно трљајући руке.

Јесу ли ухайсили и Теодора?, питао се Костика.

„Одакле ти Библије?”, питао је Негру, поправљајући наочаре.

„Донели су их неки странци”, одговорио је Костика, бледог лица.

Мислио је на своју жену и децу. *Шта ће им Естџера рећи ујутру кад се пробуде?* Сећао се како их је претходно вече пољубио за лаку ноћ.

Негру је ходао напред-назад, усправних леђа, с рукама у џеповима, размећући се својим комунистичким одликовањима и орденима.

„Како се зову ти странци?”, питао је.

„Хм... Мики, Ники и Рики”, одговорио је Костика.

„Ругаш нам се?”, питао је Алдеа.

„Нису ми рекли своја пуна имена.”

„Твој брат је у суседној просторији”, рекао је Негру. „Кажите нам истину.”

„Њему ћемо поставити иста питања. Ако вам се одговори не подударују, готови сте”, викао је Алдеа.

Било му је тешко да поднесе помисао на то да му је и брат ухапшен. *Господе, помози нам!*, молио се Костика.

„Одакле су ти странци дошли?”, наставио је Алдеа.

„Мислим да су имали аустријски комби”, одговорио је Костика.

„Који је био регистарски број?”

„Не знам.”

„Које националности су били?”, питао је Негру.

„Ја сам разговарао с њима на енглеском.”

„За коју организацију су радили?“, питао је Алдеа.

„То ми нису рекли.“

Тад се зачуло куцање на вратима; дежурни полицајац је донео сребрни послужавник, на ком су биле две флаше хладне Пепси-Коле, две шоље кафе и два чоколадна колача. Иследници су се послужили. Костика је добио само чашу обичне воде.

Сетио се времена кад је био студент машинства на Универзитету у Јашију. Једне вечери је његова породица примила пошиљку Библија из мисије *Open Doors*, од брата Ендруа из Холандије. Две девојке, Ати и Пати, дошле су комбијем. Довезле су се до куће по мраку и истовариле чврсте црне пластичне вреће пуне Библија. Кратко су се помолиле с породицом и отишле. Један сат касније су се вратиле; Ати је рекла да имају механички проблем и замолила га да помогне. Отишао је с њима у шуму где је комби био паркиран на проширењу поред тихог пута. Требало је да активирају механизам који је отварао тајне одељке у зидовима возила. Систем се покварио и оне нису могле ваљано да их затворе. Костика је успео да поправи механизам и девојке су безбедно наставиле даље. Тад је први пут видео како изгледа комби за кријумчарење Библија.

Што се тиче последње пошиљке, све је било веома тајанствено. Није знао одакле су стигле Библије, ни како су унесене у земљу. И било му је драго што није.

„Дакле, како су се звали ти странци?“, питао је Алдеа, након што је попио кафу.

„Рекао сам вам да не знам.“

„Колико су имали година?“, питао је Негру.

„Сви су били мојих година.“

„Како су Библије унесене у земљу?“, наставио је Алдеа.

„Не знам.“

„Мораш да признаш јер ми знамо више него што мислиш“, запретио је Алдеа. „Доказаћу ти то: Једне вечери си био у пасторовом дворишту. Рекао си да ћеш возити одатле до

скровишта у ком су се налазиле Библије. Затим си рекао да ћеш тамо да их оставиш док се не створе услови за дистрибуцију...”

Како ти зна?, питао се Костика.

„Слушај ово”, рекао је Алдеа и укључио касетофон.

Онда су му пустили снимак разговора који је водио с Теодором и странцима који су донели Библије. Упркос чињеници да се разговор о осетљивим темама увек водио шапатам, били су јасно и разговетно снимљени.

„Зашто си мислио да ћеш моћи да се извучеш с тим?”, викао је Алдеа.

Костик у су испитивали сву ноћ. Болели су га зглобови, стегнути лисицама. *Нема наде за мене*, помислио је.

Кад је дошло јутро, одведен је у хелију у подруму штаба тајне полиције. Крепио се у Господу Псалмом 23: „Штап Твој и палица Твоја теши ме. Поставио си преда мном трпезу на видику непријатељима мојим; намазао си уљем главу моју, и чаша је моја препуна. Да! Доброта и милост Твоја пратиће ме у све дане живота мог, и ја ћу наставати у дому Господњем задуго.” Онда је заспао на тврдом кревету.

Док јој је муж био саслушаван, Естера је била у кревету, али није могла да спава. Устала је и отишла у дечију собу. Деца су спавала грлећи своје играчке. Изашла је остављајући врата њихове собе напола отворена и тихо закорачила у дневну собу. Клекла је поред прозора, на своје омиљено место, и погледала у прелепо звездано небо.

Где је Костика?, питала се.

Кад је дошла поноћ а Костика се није вратио, Естера је изненада осетила да нешто није у реду. Да ли је ухапшен, претучен или чак убијен? Почела је да плаче и није могла да престане.

„Госпoде, однеси овај страх”, молила се. „Тако се плашим да га више никад нећу видети.”

На старом дедином сату је откуцао један час у ноћи. Устала је од прозора и отишла у кухињу. Подгрејала је себи шољу млека и засладила га медом. *Ово ће бити добро да ме мало смири*, помислила је. Ходала је напред-назад, бришући сузе. Покушала је да одспава мало на каучу, али узалуд. Назвала је Теодора и Ержо и пустила да телефон звони и звони... али није било одговора. Кад је свануло, покушала је поново. И даље ништа.

У осам часова је назвала полицијску станицу.

„Мој муж је нестао. Зове се Константин Сфаку.”

Дежурни полицајац је проверио извештаје од те ноћи. Вратио се неколико минута касније и рекао: „Није овде.”

„Можете ли да проверите с начелником?”, инсистирала је Естера.

„Предлажем вам да се прво распитате у болници”, одговорио је.

Естера је назвала хитну помоћ.

„Константин Сфаку? Само да проверим”, рекао је службеник. „Не... нико под тим именом ноћас није примљен. Ако сте већ проверили у полицији, предлажем вам да се распитате у мртвачници.”

Назвала је мртвачницу. Срце јој је брзо тукло. *Да ли је мртав или жив?*

Након неколико минута, глас је рекао: „Не, није овде.”

Естерина мајка Иљана (*Ileana*) је остала с децом а Естера је узела своју ташну и отишла у полицијску станицу која је била удаљена двадесет минута хода. Канцеларије полиције и Секуритатее су биле смештене у троспратној згради. Објаснила је дежурном полицајцу на главном улазу да још увек не може да нађе свог мужа. Тражила је да разговара с начелником полиције и он ју је отпратио до његове канцеларије.

Естера је покуцала на врата и ушла у елегантно намештену просторију. Начелник је седео за својим столом у плишаној

фотељи. Звао се Захарија (*Zaharia*). Неколико тренутака ју је игнорисао а онда се окренуо према њој.

„Где је мој муж?“, питала је.

„У нашим је рукама“, признао је. „Синоћ смо га ухапсили. Покушао је да убије полицајца“, рекао је, изгледајући врло задовољно.

„То не може да буде истина!“, узвикнула је Естера.

Зачуло се куцање на вратима и у канцеларију је ушао Бадарау (*Bădărău*), главни тужилац. „Ви сте госпођа Сфаку, зар не?“, рекао је.

Естера је климнула главом.

„Ваш муж је већ признао злочин“, наставио је Бадарау. „Потписао је изјаву о кривици. Добиће казну од петнаест до двадесет година затвора.“

„То није истина. Није истина!“, рекла је Естера, борећи се да дође до даха. „Ваше оптужбе су лажне.“

Бризнула је у плач, али они су јој се само смејали. Изашла је из канцеларије и отрчала кући неконтролисано плачући. Није марила што људи зуре у њу.

Кад је стигла кући, објаснила је својој мајци шта се догодило.

„Шта да кажем деци?“, питала ју је Естера.

„Господ ће ти дати праве речи“, одговорила је Иљана. „Идем да спремим доручак.“

Иљана је поставила сто и за децу сипала овсене пахуљице у зделе и прелила их куваним млеком. Направила је и кајгану с парадајзом за све њих.

„Где је тата?“, питао је Тео док је улазио у кухињу, још увек у пиџами. Сео је на своје место за столом. Његова сестра је седела поред њега.

„Неки зли полицајци су га ухапсили“, одговорила је Естера. „Он није учинио ништа лоше. Да ли се сећаш приче о Јосифу коју сам ти читала из Библије?“

Тео и Ђеновјева су климнули потврђујући, док су им уста била пуна хране.

„Јосиф је био ухапшен и одведен у затвор за нешто што није урадио. Исто се догодило и вашем оцу. Треба да се молимо да нам га Исус убрзо врати.”

„Да ли можемо да одемо да га видимо?“, питала је четворогодишња Ђеновјева.

„Не сада“, рекла је Естера, док јој је срце пробадао осећај туге.

Естера је клекла, а њена мајка и деца су је пратили у молитви: „Госпode, благослови нашег тату. Побрини се за њега. Дај да има храну и одећу. Немој да допустиш да га лоши људи повреде и доведи га кући што пре! Амин.”

Вести о Костикином хапшењу су брзо путовале и ускоро су пријатељи испунили њихов дом. Дан и ноћ су браћа и сестре у Господу долазили да је утеше. Читали су јој Свето писмо и молили се с њом. Једног дана јој је Ленуца Роман (*Lenuța Roman*), брат који је водио заступничку молитву у цркви, прочитао ове стихове из Писма: „Сматрам, наиме, да наша садашња страдања нису ништа у поређењу са славом која ће се у нама открити... Ко ће нас раставити од Христове љубави? Зар невоља, или притешњеност, или прогон, или глад, или голотиња, или опасност, или мач?... Али, у свему томе надмоћно побеђујемо кроз Онога који нас је заволео” (Римљанима 8,18.35.37; ССП).

Дошли су пријатељи из цркве и донели храну и цвеће за Естеру. Наредног дана је била недеља и она је с децом отишла у цркву. Пастор Јосиф Моркан се, стојећи за проповедаоницом, помолио за Костику да буде јак и да се цела породица Сфаку утеши.

Много јој је значила свака молитва, свака песма, сваки стих из Писма. Неки су се обавезали да ће постити за Костику два

дана у недељи. Црква је одлучила да се свако вече састаје на молитви за породицу Сфаку.

Естера је примала телефонске позиве и телеграме из своје земље и изван ње. Сви су је уверили да није сама у овом искушењу.

Ја сам у то време још увек била у Бечу. Све док сам била с другим верницима који су ме храбрили била сам добро, али кад сам одлазила у кревет много сам плакала. Замишљала сам Костику и Теодора у оковима, гладне, како им је хладно и како их припадници Секуритатее пребијају.

Примила сам вест да су моји пријатељи у Швајцарској организовали кампању писања картица утехе мојој породици. Такође су послали картице протеста румунској амбасади у Берну. То ме је охрабрило. Знала сам да су комунисти све радили у мраку, сакривено, и кад би били разоткривени, онда би бежали. Хтела сам да цео свет зна за моју породицу.

Из Аустрије сам се вратила кући, у Америку. Позвала сам своју пријатељицу, Чар Бинкли (*Char Binkley*), која је била директор једне хришћанске радио станице. Она ме је неколико пута интервјуисала за радио, у вези са мојим животом у Румунији. *Господе, ујошреби Чар да се љас о мојој љородици љрочује*, молила сам се. И Господ је чуо моју молитву...

Чар је направила још један интервју са мном, овог пута о мојој породици. Неки људи који су ме подржавали наручили су касету с тим интервјуом од радио станице. Она је доспела у руке конгресмена Тома Ринера (*Tom Riner*). Он и његова жена су ми послали поруку да су са мном у мојој невољи. Преснимили су ту касету и послали снимак сенатору Џину Хафу (*Gene Huff*) у Кентаки (*Kentucky*). Он је био и пастор

пентекосталне заједнице и у Вашингтону (*Washington, DC*) је представио страдање цркве.

Сенатор Хаф и његова жена су ме позвали да дођем код њих у госте у Кентаки, на недељу дана. Дали су ми дивну собу у свом дому. Етел (*Ethel*) је чак направила румунске сармале и посебно за мене испекла свеже пециво. Утешили су ме и охрабрили и молили се са мном за моју породицу. Такође сам говорила у њиховој цркви и поделила с њима свој терет.

Сенатор Хаф је био члан одбора организације *Christian Solidarity International*, која је 13. маја 1985. г. објавила чланак преко целе стране у Њујорк тајмсу (*New York Times*), у ком су приказане слике моје браће Костике и Теодора. Било је то отворено писмо председнику Чаушескуу, у ком се протестовало против њиховог хапшења и позивало на њихово тренутно ослобађање.

Наравно, Њујорк тајмс је читан широм света и хришћани су се свуда молили за моју породицу.

О, како је добар Господ!

AN OPEN LETTER TO PRESIDENT NICOLAE CEAUȘESCU, BUCHAREST, ROMANIA

Dear President Ceaușescu:

We are deeply concerned by the recent imprisonment and mistreatment of Constantin Stancu, of Iasi, Romania, who was arrested by police for possession of Christian literature. We fear, as in past cases, false charges will be fabricated against him. Teodor Sfetcu is also being imprisoned in this case. This is clearly in violation of the Helsinki Final Act, which recognizes the "freedom of the individual to profess and practice, alone or in community with others, religion or belief acting in accordance with the dictates of his own conscience."

The American people cherish this freedom to worship as they choose, as an inherent right of every individual. This freedom is jealously guarded by the American people. They cannot rest while others are being denied this basic human right.

Mr. President, we hope the case of Constantin and Teodor Sfetcu will be resolved quickly. This action, we feel, would be looked upon favorably by The United States Congress as it begins its annual discussion of Most-Favored-Nation trade status for Romania.

Sincerely,
CHRISTIAN RESPONSE INTERNATIONAL

DEAR AMERICAN CITIZEN, YOUR CONCERN CAN MAKE A DIFFERENCE! YOU CAN HELP CONSTANTIN AND TEODOR SFETCU BY:

1. CALLING AND WRITING PRESIDENT REAGAN, asking him to consider the Stancu case as he evaluates 1983 renewal of Most-Favored-Nation trade status for Romania. An agreement giving Romania significant trade benefits with the U.S. may bolster the Romanian economy. Please call and write:

PRESIDENT RONALD REAGAN
THE WHITE HOUSE
1400 Pennsylvania Avenue N.W.
Washington, D.C. 20500
(202) 456-7429

2. EXPRESSING YOUR CONCERN TO YOUR CONGRESSMEN, about the case of Constantin and Teodor Sfetcu. Ask them to consider this gross violation of human rights at the upcoming Most-Favored-Nation trade status hearings. All U.S. Senators and Representatives can be called at (202) 224-3231.

3. CALLING AND WRITING THE ROMANIAN EMBASSY IN WASHINGTON, D.C., asking for the immediate release of Constantin Stancu and an end to the harassment of Teodor Sfetcu. Please call and write to the following:

Ambassador Nicolae Goviltescu
Embassy of the S.R. of Romania
2427 23rd Street N.W.
Washington, D.C. 20008
(202) 332-4747
(202) 332-4722

CHRISTIAN RESPONSE INTERNATIONAL
Box 24042 • Washington, D.C. 20024 • Phone: (202) 964-9707

Отворено писмо председнику Чаушескуу у
знак подршке Константину и Теодору Сфаку,
објављено у Њујорк тајмсу, 13. мај 1985. г.

Закопавање Библија

Након што су побегли из аута у ноћи хапшења, Теодор и Ержо су стигли до скровишта у ком су се налазиле Библије. Ископали су рупу, ставили их у пластичне вреће и закопали у земљу. Место су затим прекрили гомилом дрва. То је трајало целу ноћ. Кад су завршили вратили су се пешке до свог стана у Јашију, где је био паркиран њихов аутомобил. Ушли су у њега и одвезли се до мамине куће у улици Ђорђе Кошбук (*George Coşbuc*).

Још је било рано, али мама, здепаста жена у својим средњим шездесетим, већ је била уморна. Стајала је у кухињи, обучена у баде-мантил.

„Шта се догодило?“, питала их је чим су ушли у кућу.

„Синоћ нас је зауставила полиција“, прошапутао је Теодор. „Костика је ухваћен с Библијама и ухапшен.“

„Ох, не!“ Њене тамне очи је испунио немир.

„Рекао нам је да бежимо“, додала је Ержо. „То смо и урадили и отишли смо да сакријемо преостале Библије.“

„Мама, кажи другима да и они сакрију своје Библије и пошаљи поруку ујаку Авраму“, наставио је Теодор.

„Да, да, наравно“, рекла је. „Обавестићу их.“

Мама је живела с двоје својих унучади, Корином и Јулијаном (*Corina* и *Iulian*), које је одгајала откако су били мали. Још су спавали у спаваћој соби.

Управо је била завршила пролећно чишћење и кућа је била беспрекорна. Велики дрвени сат на зиду у кухињи је тихо куцао, а на столу је стајала ваза с црвеним и жутим лалама из њене баште. Светле боје цвећа су остављале утисак храбрости и одважности у то застрашујуће време. Стари вунени тепих с плавим и розе ружама био је похабан али чист.

„Хајде брзо, поједите нешто”, рекла је мама. „Испекла сам много козонака с орасима и ванилом. Не знате кад ћете поново јести.” Одмахнула је својом кратко подшишаном седом главом и дала им по шољу кафе с куваним млеком. „Обоје изгледате врло уморно.”

Теодор и Ержо су јели и пили у журби.

„Изађите што пре из града и сакријте се”, рекла им је. „Ускоро ће доћи да ухапсе и вас.” Мама их је загрлила. „Нека вас Господ заштити”, рекла је док су улазили у ауто.

Теодор и Ержо су покушали да се одвезу из града што је брже било могуће.

„Хајдемо улицом Пакурар (*Păcurar*), па ћемо изаћи на пут за Таргу Фрумос (*Târgu Frumos*)”, предложио је Теодор. Возили су се низ брдо... али након пет минута су пред собом угледали полицију.

„Покушајмо путем за Васлуј (*Vaslui*)”, рекла је Ержо док је Теодор окретао аутомобил. Возили су се око километар и по назад, узбрдо, како би изашли на главни пут, али полиција је била блокирала и тај излаз.

Теодор је покушао и трећим путем који је могао да их изведе из града али је полиција била свуда.

„Идемо кроз шуму”, рекао је. „То нам је последња шанса.”

Возили су се блатњавом, уском стазом, пуном рупа, око жбуња и дрвећа, да би на крају схватили да она не води никауда. Окренули су се и вратили назад, у мамину кућу.

Ускоро је почео претрес. Шесторо људи је отишло у Естерину кућу и претражили су сваку просторију. Запленили су све

Библије и сву хришћанску литературу. Других шесторо је стигло у мамину кућу и тамо су урадили исто.

Изненада је стигао још један аутомобил тајне полиције, са још шесторо људи. Један полицајац је изашао и покуцао на врата. Отворио је Теодор.

„*Buletinele la control!*” (Личне карте на преглед!), наредио је полицајац. Проверио је идентитет Теодора и Ержо. „Вас двоје сте ухапшени. Имамо налог за претрес вашег стана. Водите нас тамо.”

Теодор и Ержо су се одвезли до свог стана у улици Карла Маркса, а тајна полиција их је пратила у својим колима. Био је то двособан стан на првом спрату куће у којој су станови били повезани једном страном. Теодор је отворио врата и пустио унутра њихове нежељене госте.

У ходнику је стајало огледало под којим су Теодор и Ержо оставили ципеле. Дневна соба је била пространа, а подове су прекривали памучни теписи. Зидове су украшавале слике с њиховог венчања и оригинална дела Марије Лазар (*Maria Lazăr*), сликарке из цркве. Теодоров клавир је стајао на другом крају собе, преко пута кауча и две фотеље. Његов виолончело је сам заузимао један ћошак. Дуж једног зида на полицама се налазило стотине књига. Кухиња је била мала, али шпајз је био пун тегли киселих краставаца и цема од јагода и вишања, које је направила Ержо.

Међу овом шесторицом су били начелник полиције у Јашију, главни тужилац, пуковник тајне полиције, још један полицајац и два сведока.

Главни тужилац им је рекао: „Потребна нам је изјава о румунској и свим страним валутама које су у вашем поседу.”

Поседовање стране валуте или велике количине румунског новца је било кривично дело и могло је да доведе до озбиљних оптужби против њих.

„Немам девизе и имам само плату од последња два месеца”, одговорио је Теодор.

Хвала Боју да сам пре неколико дана поделио сав новац онима који су у потреби. Господе, заштити нас! Не дај да нађу тај списак и белешке.

Полицајци су почели претрес од полице за књиге. Сваки је узимао по једну књигу и листао кроз њу, тражећи белешке и папириће. Прегледали су дневнике, бележнице и фото-албуме. Такође су прочитали сва Теодорова и Ержина писма, једно по једно.

Непрестано су звали и примали позиве и давали и примали наредбе. Било је јасно да разговарају с тајном полицијом у Букурешту. Случај породице Сфаку сматран је веома озбиљним и о њиховој ситуацији ће одлучивати највише власти.

Сад су полицајци прегледали полицу на којој су Теодор и Ержо сакрили списак с именима. Уграбио га је начелник полиције и подигао да сви виде.

„Погледај ово”, рекао је тужиоцу.

Ох, Господе! помислио је Теодор. Зашто си им допустио да нађу те папире?

Биле су то белешке написане његовом руком; евиденција о томе како је користио новац који сам му ја поверила. Уз то се налазио и списак верника из целе Румуније који су примали новац, примљен износ и њихови потписи. Нашли су и неке поверљиве дописе из цркава, које су потписале старешине, потврђујући да су примили поклоне. Тајна полиција је гледала у те папире, очигледно их сматрајући вредним добитком. Пажљиво су их ставили на сто, заједно са осталим заплењеним материјалом.

Теодор је гледао у те белешке на столу. Господ није одговорио на његову молитву. Барем је он тако мислио... Знао је да ту има довољно доказа који могу да га пошаљу у затвор. Било је забрањено помагати прогоњеним верницима. Тај списак с потписима је такође био доказ да је много готовине прошло кроз његове руке.

„Хајде да направимо паузу”, рекао је пуковник, након неколико часова претраге. Окренуо се ка Ержо и питао је: „Да ли можемо да изађемо на ваш балкон да запалимо цигару?”

„Да, наравно”, одговорила је. „Да ли желите комад торте са сиром и чашу сока од јабука?”

„Да, хвала”, рекао је пуковник.

Троје од њих шесторо је отишло на балкон да запале. Неколико минута касније им је Ержо однела послужавник са освежењем. Ставила га је на сто за пикник за којим су мушкарци седели, и са осмехом рекла: „Послужите се!”

Полицајац који је остао унутра са сведоцима усредредио се на читање других папира. Изгледали су уморно па је Ержо и њима донела тарту од сира и сок. У том тренутку је Теодор ухватио њен поглед и схватио.

„Хвала ти”, рекао је полицајац са очигледним одушевљењем, уста пуних торте са сиром.

Тад је, у трену, Теодор зграбио списак и белешке са стола и отрчао с њима у купатило. Исцепао је папире на ситне комадиће, бацио их у тоалет и пустио воду. Следећег тренутка се вратио назад у собу.

Један сведок је нешто приметио и прошапутао пар речи полицајцу. Овај је помислио да је Теодор нешто сакрио на свом телу и темељно га је претражио. Прегледао је сваки џеп, поставу одеће, чак и његове ципеле и чарапе – али наравно, није нашао ништа.

Прошло је још петнаест минута и тројица мушкараца су се вратила с балкона. Претрес се наставио једнако подробно још четири часа. У 22.30 то вече, кад су завршили, одвезли су Теодора и Ержо у полицијску станицу.

Помислили су да никад више неће бити слободни. Ипак, пред поноћ, након што су потписали изјаве о одузетом материјалу, пустили су их да иду кући.

Сутрадан је била недеља и отишли су у цркву. Била је препуна. Сви су знали шта се догодило. Браћа и сестре су се дуго, с многим сузама, молили за Костику, Естеру, Теодора и Ержо, маму и целу породицу Сфаку. Тешили су их речима из Библије и носили с њима терет њиховог страдања. Али се снажно осећало присуство тајне полиције у црквеним клупама. Имали су љутит израз лица и није им се свиђало храбрење породице Сфаку. Шта ли смерају?

У јуну 1985. г., боравила сам код пријатељице Веронике Шушман (*Veronica Şuşman*), у једном месту у близини Акрона у Охају. Она је живела у малој белој кући, с тремом пуним црвених геранијума, који су били шарени колико и њена лепо испеглана одећа и уредни колико и њена уплетена седа коса испод мараме. Иако је била у својим седамдесетим годинама, још увек је била усправна, висока, добро грађена жена, која се изврсно бринула о својој башти, где је узгајала леје салате, зеленог лука, першуна, мирођије, краставаца и парадајза. У башти су се налазила и стабла трешње с великим зрелим плодовима. Била је ту и дрвена клупа и ја сам села тамо да читам Библију и молим се за своју породицу. Ту је било тако лепо, али моје срце је било веома тужно. Много сам плакала за њима.

„Ручак је спреман, Ђеновјева”, позвала је Вероника.

„Долазим”, рекла сам. Ушла сам у кућу и села за сто на стару дрвену столицу.

„Спремила сам паприкаш од грашка с мирођијом и салату из баште”, рекла је.

Скоро да нисам имала апетит. „За мене само малу зделу данас, хвала ти.”

Мисли су ми биле с мојом породицом у Румунији. *Да ли они имају храну; да ли имају чак и комад хлеба? Да ли имају воду?*

„Беновјева”, рекла ми је Вероника једне вечери, „Никад нисам видела да неко толико плаче. Мораш да верујеш Господу.”

Убрзо након што је 13. маја било објављено отворено писмо Чаушескуу у часопису Њујорк тајмс у име моје породице, приметила сам аутомобил испред куће. Препознала сам у њему румунског шпијуна. Тај аутомобил ме је пратио куда год сам ишла.

„Не излази сама”, рекла је Вероника. „Ја ћу ићи свуда с тобом.”

Једне вечери сам у својој соби, са сузама у очима, клекла и погледала кроз прозор у звезде на небу. Молила сам Господа да ми говори. Онда сам отворила Библију и прочитала: „А други ругање и бој поднесоше, па још и окове и тамнице; Камењем побијени бише, претрвени бише, искушани бише, од мача помреше; идоше у кожусима и у козјим кожама, у сиротињи, у невољи, у срамоти; Којих не беше достојан свет, по пустињама потуцаше се, и по горама и по пећинама и по рупама земаљским” (Јеврејима 11,36-38). Док сам читала овај одељак из Писма, покушала сам да прихватим све што би могло да се догоди мојој породици.

Естера и деца су били охрабрени љубављу многих, израженој у посетама, поклонима, телефонским позивима и писмима. Али ускоро се тајна полиција побринула да је лиши свега што јој је доносило утеху.

Назвали су њене пријатеље, једног по једног, и упозорили их да више не смеју да је посећују – или ће имати проблема. Постепено је број оних који су се усуђивали да дођу да је виде постао сасвим мали. Телефонска линија која је водила до њене куће је била пресечена, као и телефонске линије

око тридесеторо њених пријатеља и рођака. Нико више није могао да је охрабри путем телефонског позива. Тајна полиција јој је зауставила и пошту, тако да је осећај изолације био врло снажан. Али нико није могао да пресече молитве и оне су је одржале.

Естера је једног јутра позвана на суд да донесе пакет одеће за свог мужа. Обукла је нову памучну хаљину, али како је постила, била јој је превелика. Погледала се у огледало и очешљала своју дугу тамну косу. Мама је ишла с њом. И она је носила своју најбољу хаљину и ципеле с високим потпетицама. Мама је обично била весела, ала сада није могла ни да се насмеши. Ходале су око 800 метара до суда.

„Дошле смо да донесемо овај пакет одеће за мог мужа, Константина Сфаку”, рекла је Естера дежурном полицајцу кад су стигле.

„Константин Сфаку?” поновио је полицајац. „Видите оне столице на крају ходника? Сачекајте тамо и неко ће доћи да преузме ваш пакет.”

Отишле су до краја дугог ходника и сале на столице. У близини су се налазила врата на којима је стајао натпис: Одељење за кривична дела. Чекале су тамо петнаест минута.

„Мислиш ли да ћемо видети Костику?”, питала је мама.

„Не, мислим да нећемо”, одговорила је Естера.

Појма нису имале...

Изненада су се врата отворила и изашао је човек у лисицама. Лице му је био отечено и сво у модрицама. С њим је био један полицајац. У почетку га нису препознале, али онда се његов поглед сусрео са Естериним.

„Костика! Костика!”, вриснула је Естера. Скочила је и пружиала руке према њему.

„Сине мој! Сине мој!”, викала је мама. Ухватила се рукама за главу и бризнула у плач.

„Није вам дозвољено да разговарате с њим”, рекао је полицајац. „Оставите пакет овде и идите кући!” Полиција их је одмах извела из зграде.

Отишле су кући руку под руку, бришући сузе.

„Испланирали су то веома добро, да нам додају бол на бол и учине тугу већом”, рекла је Естера.

„Да, да видимо како поступају с њим као с криминалцем. Његов једини злочин је био дистрибуција Божије речи”, одговорила је мама јецајући.

Једне вечери док сам била у Вероникином дому, седеле смо у меким фотељама и ја сам јој причала о ноћи кад нам се комби пун Библија заглавио пре него што је изашао кроз капију цркве.

Било је то у зиму 1978. г. у Јашију, у Румунији. Библија је била забрањена књига и једини начин да се до ње дође био је преко храбрих кријумчара Библија са запада. Ја сам у то време имала двадесет и седам година и живела сам у цркви полу-скривено.

Годинама сам била контакт за кријумчаре Библија. Бог ме је штитио. Имала сам храброст да умрем за Господа. Барем сам мислила да је имам, све до те децембарске ноћи.

Тајна полиција ме је неколико пута током испитивања упозорила: „Ако те ухватимо с Библијама – чак и са само неколико њих – ставићемо те у ланце.”

„Ухватите ме”, смирено бих одговарала. Елегантно одевен полицајац није могао да не примети мир на мом лицу.

Била је поноћ и улица Сарарие је била тиха. Чак су и пси спавали. Прозори на свим кућама су били у мраку и лагано је падао снег. Гране јела су обавијале сиву црквену зграду. С предње стране је све изгледало тихо, као и у другим кућама.

Биле су навучене тешке завесе и сва врата су била закључана. Али у задњем делу цркве, ми смо у мраку вредно радили што смо тише могли.

„Колико их имаш?“, питала сам Чарлија, здепастиг, ћелавог брата из Данске, док ми је додавао тешке црне вреће за ђубре, пуне Библија и Нових завета.

„Око четири хиљаде“, одговорио је. „Можеш ли све да преузмеш?“ Његов енглески је био прилично „дански“.

„Да“, прошапутала сам. „Потреба за њима је врло велика!“

Увек сам била запањена бројем Библија које су успевали да сакрију у камперу. Знала сам да „Чарли“ није било његово право име. Његова жена „Мери“ нам је додавала вреће из задњег дела комбија. Мој брат Теодор и наша пријатељица Елена су их слагали у шупу за дрва. Кријумчари Библија никад нису откривали своја права имена или адресу. Било је то боље за све, у случају да нас ухвате. Увек би истоварили Библије што су брже могли и затим се упутили ка граници.

„Курири воле да долазе код тебе, Ђеновјева“, рекао је Чарли, „зато што си увек спремна да преузмеш целу пошиљку. То нама увелико олакшава превоз јер не морамо да идемо на различита места. Ево, у овим плавим дебелим врећама су руске Библије. Хоћеш ли и њих?“

„О, да! Можеш да их оставиш овде. Имам начин да их пребацим преко границе. То је само неколико километара одавде.“

„Ти си тако храбра“, рекао је Чарли.

„Пренеси наше поздраве свима који нам шаљу Библије. Кажим им да их волимо и да се молимо за њих“, рекла сам. „Сваки дан се молимо за све вас. Сви у Румунији желе Библије. Чак ће је и лекар прихватити као исплату за операцију.“

„Четрдесет пет... педесет врећа. Скоро смо готови“, прошапутао је Чарли из кампера.

Мери нам је пружиала неколико јабука и ораха и ми смо захвално прихватили.

„Сада ћемо изгурати комби напоље без паљења мотора, тако да не пробудимо комшије”, рекла сам. „За неколико минута ћете отићи одавде.”

Али нисам знала шта нас чека.

Док смо гурали комби иза угла ка предњем делу цркве, он се заглавио. Предњи точкови су остали укљештени између бетонске стазе и дебелог пања. Обузео ме је страх.

Онда сам се сетила пријатеља из другог града, брата Димитруа, чија су се кола заглавила у блату док су била пуна Библија. Њега је преплавио страх и почео је да се тресе. Тад му се указао анђео и рекао му: „Не плаши се. Мноштво анђела штити овај рад.”

Ох Господе, молила сам се, ђошаљи и нама анђела!

Ухватили смо се за руке у молитви и тражили од Господа да интервенише. „Писано је: ‘Анђели Господњи станом стоје око оних који се Њега боје, и избављају их’” (Псалам 34,7), молила сам се. Али комби је остао непомичан.

Истина је да су се догађале све врсте чуда кад смо примали Библије: јаки пљускови кише, нестанци струје, тајна полиција и пси су падали у дубок сан. Али сада је страни комби био заглављен ту, иза капије цркве. А тајна полиција ће у шест часова почети да патролира улицом. Одмах ће га приметити и ето невоље.

„Упали мотор”, предложила сам. „Молићемо се да Господ учини да сви наставе да спавају.”

Чарли је упалио мотор, док смо ми остали свом снагом гурали.

Мојтор ђрави велику буку, помислила сам. Сијурна сам да ће жена ђреко ђуџа да се ђробуди.

Она је била плаћена да пријави тајној полицији сваки мој покрет. Извештавала их је о сваком мом изласку и повратку. Комшије уз улицу нису биле ништа боље. Имали су и великог пса. Али на моје изненађење, ниједно светло се није упалило.

Чарли је опет и опет покушавао да покрене комби напред-назад, али без успеха.

„Покушаћу да га подигнем”, рекао је.

Следеће што смо чули је био јак прасак.

„Дизалица је пукла”, рекла је Мери.

Можда Господ дозвољава да одемо у зашвор за Њега, помислила сам. То је крај: исцртавање, премлаћивање, зашвараче у легене хелије...

„Боље нам је да сакријемо Библије”, предложила сам.

„Да, хајдемо”, рекао је Теодор. „Онда нас барем неће хватити с њима.”

„Пратите ме”, прошапутала сам. „Знам где можемо да их ставимо.”

Свако од нас је узео по две вреће пуне Библија и одвукли смо ох око четрдесет пет метара низ стрму падину.

„Тамо”, рекла сам, показујући на велику рупу у којој смо палили ђубре.

Ставили смо тамо вреће а онда се вратили узбрдо по следећи товар.

„Никад у животу ми није било овако хладно”, рекла је Елена дрхтећи.

„Ни мени”, промрљала сам. Носила сам два џемпера, јакну, рукавице и чизме – сву одећу коју сам имала. Али руке су ми и даље биле укочене од хладноће и усне тако залеђене, да сам једва говорила.

„Три је сата”, рекла је Мери кад смо завршили.

„Сад брзо прекријмо вреће земљом”, рекла сам. „А онда ћемо да откинемо неколико грана с јела и да узмемо мало џепаница с гомиле дрва за огрев и све ћемо то да ставимо на врх.”

Теодор је вилама које је нашао у шупи иза цркве разбијао залеђену земљу како би је омекшао. Ја сам узела лопату и земљом покривала вреће с Библијама, све док нису биле

сакривене од погледа. Затим је Елена одозго набацала гране јеле. Кад смо завршили, отишли смо иза цркве да разговарамо.

„Кад дођу по нас”, рекла сам, „нећемо рећи ни речи о Библијама.”

„Шта да кажемо?”, питао је Чарли.

„Рећи ћемо да сте нам дошли у госте, да смо имали закуску, а онда се комби заглавио.”

Све нас је обузео осећај помирења с неизбежним. Било нам је хладно и били смо уморни.

Изненада је Господ у мој ум ставио речи: *Не одустијајте! Бориће се!*

„Шта још можемо да урадимо да изађемо одавде?”, питала сам.

„Само кад бисмо имали јачу дизалицу”, одговорио је Чарли.

„Чекајте овде.” Дала сам им знак да остану ту где су. Повела сам Теодора са собом, откључала капију цркве и изашли смо напоље. Све је било тихо. Отишли смо низ улицу, пет кућа даље, до комшије за кога сам знала да је механичар. Покуцала сам на врата. Он се пробудио и изашао.

„Извини што долазимо у ово доба ноћи, али потребне су нам две јаке дизалице.”

Отишао је и вратио се за неколико минута.

„Вратите их кад завршите”, било је све што је рекао.

Отишли смо назад у цркву и Чарли је подигао кампер с десне стране. Затим смо ставили даску испод точкова пре него што смо спустили возило. Након неколико минута, комби је изашао из дворишта и отишао својим путем, а дизалице су враћене власнику.

Заључала сам капију и вратила се унутра у цркву, заједно с Теодором и Еленом. Пали смо на колена пред Господом и излили Му своја срца у слављењу. Још је био мрак, комшије су преспавале сву буку, а до шест часова је снег прекрио све трагове нашег ноћног рада.

Ухваћен с Библијама

Били смо слободни, а Библије су биле на сигурном.

Вероника је слушала моју причу са страхопоштовањем.

„Како је то дивно”, узвикнула је. „Господ је био тако добар према теби.”

Ухватиле смо се за руке у молитви: „Господе, молим Те, поново учини чудо за моју породицу.”

Добри пастир

Био је април 1985. г. и председник Чаушеску је водио рат против Библије. Моја породица је била на врху потернице због свог илегалног рада. „Ухватите Сфакуове”, наредио је. „Све их треба ставити у ланце.”

Јулиан (*Iulian*) је био Сфаку и питао се: *Хоће ли и мене да ухајсе?*

У граду се осећала напетост, а страх је захватио целу цркву. Многи су сакрили своје Библије. Чак је и само спомињање те речи доносило страх у срца људи. Полиција је била свуда – претресали су куће и станове тражећи хришћанску литературу и спречавали људе да се окупљају на вечерњој молитви. Телефонске везе су биле прекинуте, пошта заустављена и комуникација међу вернима је била готово немогућа. Било је хапшења, премлаћивања и саслушавања.

Јулиан је, иако је имао свега петнаест година, био усред свега тога. Два његова стрица и њихове жене су били ухапшени. Одузето им је шест стотина Библија. Јулиан је знао много о илегалном раду.

„Никад немој ни реч да кажеш о томе”, учили су га. И никад није.

Био је ситан за свој узраст али је изгледао веома зрело. Његова прелепа коврцава смеђа коса, дубоке смеђе очи и благо зашиљен нос чинили су да изгледа као музичар. И био је, али

сада није било времена за свирање флауте или гитаре. Од деде је наследио добар смисао за хумор и то га је, заједно с његовом храброшћу, често извучило из невоља. Сећао се како је деда говорио: „Господ је увек с тобом, буди јак.”

Данас га је бака, која је одгојила њега и његову сестру Корину (*Corina*), одвела на страну и прошапутала му у уво: „Иди у Радауце (*Radăuți*), ујаку Авраму. Ова порука мора да дође до њега.” Пружила му је касету.

Јулиан је ставио касету под кошуљу, дограбио нешто новца из фиоке и кренуо. Ходао је брзо улицом Кошбук (*Coșbuc*), с рукама у џеповима, шутирајући успут каменчиће на тротоару, покушавајући да изгледа опуштено, мада је унутра, у себи, био болно опрезан. *Помози ми, Госјоге! Помози ми, Госјоге!*, понављао је у свом срцу.

Још од доба кад му је било осам година слали су га да прошета тим путем, око километар и по, с наредбом: „Иди, види шта се дешава.” Он је одлазио и посматрао све око себе: аутомобиле који су чекали без разлога, људе с тамним наочарима који су се крили иза бандера, завесе које су се чудно померале на прозорима и сенке иза њих које су очигледно нешто посматрале. Враћао се назад с најпрецизнијим могућим извештајем. Ако је било безбедно, Библије су довожене комбијем и истоваране по мраку у њихов подрум. Одатле су врло опрезно дистрибуиране даље.

Помози ми, Госјоге, да њренесем њоруку нашим контактима, молио се Јулиан. *Ако не добију касету најравиће њорешан њошез*. Није се освртао. Уопште. Али уши су му биле на опрезу. Чуо је чврсте сталне кораке иза себе. Звучали су као чизме војника. Зар ме прате? Убрзао је ход да ухвати трамвај који је управо стизао. Кораци иза њега су такође убрзали. Купио је карту на задњим вратима трамваја, а онда се пробио кроз гомилу до предњих врата, спреман да искочи ако буде потребно.

Морам ово да испоручим или да уништим, помислио је. Трамвај је ишао ка центру града, у близини железничке станице. Јулиан је погледао кроз прозор и видео много девојчица и дечака својих година како се смеју и срећно се играју. Колико је његов живот био другачији од њиховог!

Трамвај је стигао тамо за неколико минута. Јулиан је искочио из њега и отрчао према станици. Чуо је звук истих оних чизама како трче иза њега. Потрчао је брже, а чизме су учиниле исто. Сада је био сигуран да га прате. Није било времена за губљење. Улетео је у тоалет на станици, закључао се унутра, извадио касету испод кошуље, бацио је на под и здружио је петама. Онда је све бацио у ВЦ шољу и пустио воду. Брзо је погледом проверио да није оставио никакве трагове, а онда је изашао напоље. За све то му је било потребно мање од једног минута.

„Ту си, дакле”, рекао је човек утрчавши у станицу. Пуктао је и бректао, једва долазећи до даха. Јулиан је тад први пут погледао у лице свог прогонитеља. Био је то крупан човек у својим педесетим годинама. На боку је носио револвер. „Зашто си тако трчао?”, питао га је, док су његове грубе руке темељно претраживале Јулианово тело.

Али није нашао ништа и Јулиан се вратио кући.

„Нисам успео”, рекао је баки са сузама у очима.

„Барем им није порука упала у руке”, рекла је она. „Можда ће нам Бог дати још једну шансу.”

Те исте вечери Јулиан је поново покушао с другим примерком поруке. Овог пута је повео са собом своју сестру, Корину. Понели су са собом кофер пун одеће, скривајући касету у средини.

„Идемо”, рекао је Јулиан. Док се бака у тишини молила за њих, они су отишли. Био је мркли мрак. Корина је била годину дана старија од Јулиана и прошла је кроз много тога због своје вере. Сада је падала киша и ветар је шибао кроз лишће и гране. Кад су стигли до шумовитог дела улице, неко се појавио пред њима изашавши иза дрвета.

„Станите! Не померајте се.”

Јарко светло им је засијало у очи и на њихов кофер. Био је то полицајац.

„Шта имате унутра?”, питао је, показујући на кофер.

Уследио је тренутак тишине. Јулиан је помислио да је све изгубљено. Срце му је лупало. Одједном је знао да постоји још само једна ствар коју могу да покушају.

„Библије!”, одговорио је и почео да се смеје.

Корина му се придружила.

„Да ли се ви то шалите са мном?”, викнуо је полицајац, а онда је почео да псује. „Склоните ми се с очију, блесава децо.”

Тачно то су и урадили. У поноћ су стигли на одредиште и предали поруку. Рад с Библијама је био заштићен.

У понедељак, 22. априла, тужилац је позвао Теодора и Ержо на саслушање. Стигли су у штаб тајне полиције и официри их је одвео у једну просторију. Сели су на дрвену клупу с леве стране. На десној страни се налазио канцеларијски сто и две столице. Прозор је гледао на улицу Сарарие. Слоган написан црвеним словима покривао је зид иза стола: *Trăiască Partidul Comunist Român și Fiul prea iubit, Nicolae Ceaușescu, aducătorul de fericire!* (Живела румунска Комунистичка партија и њен љубљени син Николаје Чаушеску, творац среће).

Теодор је носио сиво одело и кравату, белу кошуљу и своје најбоље ципеле. Његова светло смеђа, благо таласаста коса, била је подељена с леве стране. Ержо је била нервозна, али достојанствена, у браон сомотској хаљини и ципелама с високим потпетицама. Села је поред свог мужа. Њене тамне очи су изгледале тужно и уморно.

Тужилац је ушао у собу носећи неке папире у руци. Имао је велико округло лице и наочаре и носио је елегантно плаво одело. Сео је за сто са супериорним изразом на лицу.

„Позвао сам вас овде да потпишете изјаву да сте били у колима с Константином Сфакуом у ноћи 19. априла”, рекао је, гурајући им папире с друге стране стола. „Потпишите овде.”

Теодор је узео изјаву и прочитао је. Ержо се нагнула да је и она прочита.

„Одбијам да потпишем”, рекао је Теодор, бледог лица.

„Ни ја нећу да потпишем”, рекла је Ержо.

„Зар мислите да смо тако глупи? Знамо шта се догодило те ноћи.” Затим је тужилац устао и повикао: „Знамо да сте вас двоје побегли. Доказаћу вам то.”

Господе, помози нам!, молио се Теодор. Стиснуо је Ержину руку да је охрабри.

„Увече, 15. априла, двоје странаца је дошло у ваш стан”, рекао је тужилац корачајући тамо-амо по просторији. „Вас двоје сте били у трпезарији, али сте њих одвели у кухињу на ‘сигурније место за разговор’, како сте га назвали. Рекли су вам да су донели Библије. Ви сте питали: ‘Колико? Колико је велик ваш комби? Да ли је направљен за вожњу с леве или десне стране пута? Да ли су бочна врата на десној страни?’ Затим сте им рекли да возе даље, у двориште куће вашег пастора и да ћете их ви чекати тамо. Увече, 19. априла, натоварили сте Библије у ауто. Тамо су били још и Јосиф Моркан и Раду Булига (*Radu Buliga*). Затим сте се ти, твоја жена и брат одвезли. Касније те ноћи ваш ауто је зауставила полиција. Вас двоје сте изашли напоље и побегли. То је истина. Морате да потпишете.”

Теодор је седео и размишљао: *Да, знају све, али ја ипак нећу да потпишем. Ако и ја одем у затвор, ко ће да се бори за Костику?*

„Одбијам да потпишем”, рекао је.

Господе, Ти си нам ње ноћи помагао да победимо, молила се Ержо. *Ово је наша прва година брака и били смо њако срећни.*

„Одбијам и ја”, рекла је.

У собу су ушли други припадници тајне полиције да помогну тужиоцу. Викали су на Теодора и Ержо, претили им и испитивали их сатима, али су они остали јаки.

„Дакле, не желите да потпишете”, коначно је рекао тужилац. Његово округло лице је било зајапурено од фрустрације. „Наћи ћу мноштво сведока против вас.”

Барем је он тако мислио...

Теодор и Ержо су отишли кући с руком у руци. „Господе, заштити нас од злих људи”, молили су се.

Сутрадан је тајна полиција позвала пастора Јосифа Моркана. Било му је око четрдесет година и помогао нам је да дистрибуирамо много Библија у Румунији. Кад се опростио са женом и њиховом малом ћеркицом, лице му је било мирно као увек. Затим је из своје куће у улици Шипоцел (*Șipozel*) отишао узбрдо у штаб тајне полиције.

Ко зна да ли ћу поново да их видим?, помислио је. *Господе, дај ми мудрости у њај час, као њто си обећао*, молио се. *Твоја реч каже: „Не брини ње се како ћете или њта ћете ѡговори ѡи; јер ће вам се у онај час да ѡи њта ћете казати. Јер ви нећете ѡговори ѡи, не ѡ Дух Оца ваше ѡговориће из вас”* (Матеј 10,19-20).

Један полицајац је одвео Јосифа у исту канцеларију у којој су Теодор и Ержо били саслушавани претходног дана.

„Потпиши ову изјаву да су у ноћи 19. априла др Теодор Сфаку, његова жена и Константин Сфаку отишли твојим аутомобилом”, рекао је тужилац.

„Одбијам.”

„Можемо да ти докажемо да нам је позната свака реч коју си рекао и све што си урадио у последњих десет дана”, наставио је

тужилац. „Прошлог понедељка увече, странци који су ти донели Библије дали су ти поклоне. Теби су дали одело, твојој жени кафу, а девојчици хаљину. Твоја жена се плашила да задржите Библије у шупи иза куће и подстицала те је да их што пре преместиш. Затим си посудио своју белу Дачију Сфакуовима, како би могли да превезу Библије. Те вечери си им помогао да их утоваре у ауто. Др Сфаку, његова жена и Константин Сфаку су се одвезли твојим аутом те ноћи. Да ли је то тачно?”

Јосиф је и даље ћутао.

„Зар ти ниси пастор, слуга Божији, позван да говориш истину?”, тужилац је био упоран.

„Да, јесам.”

„Зашто онда одбијаш да даш изјаву?”

„Ја сам пастир кога је Бог позвао да дâ свој живот за овце, а не да им га узме. Нећу да потпишем.”

„Платићеш за то”, узвикнуо је тужилац. „Сад иди кући!”

Следећег јутра, тужилац је позвао Радуа Булигу, младог брата из цркве.

„Потпиши ову изјаву да си у ноћи 19. априла видео др Теодора Сфакуа, његову жену и Константина Сфакуа заједно у пасторовом аутомобилу”, рекао је тужилац. „Знамо да си им помогао да утоваре Библије у ауто.”

„Нећу да потпишем.”

„Ако не потпишеш, твоја жена ће бити послата да ради на другом крају државе. Никад је више нећеш видети.”

Раду се тек био оженио и волео је своју жену, али волео је и Господа.

„Нећу да потпишем”, рекао је.

Затим је тужилац позвао једног полицајца и рекао му: „Те ноћи смо напољу у дворишту видели Теодоровог комшију, православног хришћанина, који је махнуо Сфакуовима. Иди код њега и натерај га да потпише ову изјаву. Потребни су нам сведоци.”

Полицајац је отишао код тог комшије и потрудио се свим силама да га натера да потпише изјаву, али се вратио необављеног посла.

„Нећу да потпишем ништа против свог комшије’, рекао је православац. ‘Др Сфаку је добар човек. Помогао ми је кад сам био болестан.’”

„Дакле, нико неће да потпише. Онда ћу морати да играм другачију игру”, рекао је тужилац, са садистичким осмехом на лицу.

Сутрадан је позвао Теодора, Ержо и пастора Јосифа у исто време у просторију штаба Секуритатеа. Њих троје су чекали тамо неко време, не знајући шта им се спрема.

Изненада су се врата отворила и два стражара су увела Костику. Руке су му биле везане лисицама иза леђа. Један стражар му је наредио да оде на другу страну просторије и да стане окренут лицем према зиду. Био је блед, имао је црне трагове око очију, а на лицу му се огледао ужас. Тело му се тресло и колена неконтролисано клецала ударајући једно о друго.

„Да ли је тачно да су др Сфаку и његова жена били у колима с тобом?”, тужилац је питао Костику.

„Да”, одговорио је дрхтавим гласом.

„Да ли смо те присилили да даш ту изјаву?”, питао је тужилац.

„Не”, одговорио је Костика.

Ержо је узвикнула с јауком: „Он изгледа тако другачије. Шта сте му урадили?”

„Мислите ли да је ово бања, лечилиште?”, ругао се тужилац.

Теодор је, шокиран изгледом свог брата, успео некако да каже: „Буди храбар, Костика.”

„Многи се моле за тебе”, додао је пастор Јосиф. Осећао се као да му је срце прободено мачем.

Тужилац се победоносно осмехивао док су стражари одводили Костику.

„Сад морате да потпишете”, рекао је самоуверено.

„Ја нећу”, рекао је Теодор.

„Нећу ни ја”, рекла је Ержо.

„Ни ја нећу ништа да потпишем”, рекао је пастор Јосиф.

Тад их је тужилац пустио. „Ухватићу ја вас по другим оптужбама”, рекао је док су излазили.

План је био да оптуже Костику за покушај убиства. Ако је полиција могла да докаже да су Теодор и Ержо били с њим и побегли, онда су могли да буду ухапшени због саучесништва у злочину и оптужени за покушај бекства.

Следећа оптужба коју су покушали да изнесу против Теодора био је прозелитизам. Полиција је претражила кућу њиховог комшије и нашла Библију.

„Одакле ти ово?”

„Не сећам се”, одговорио је човек.

„Зар ти то није дао др Сфаку? Да ли ти је проповедао?”

„Не.”

Човек је мислио да прозелитизам значи затвор.

Њихов следећи покушај је био клеветање земље. Теодорова телефонска линија је била пресечена. Једне вечери је отишао у кућу својих пријатеља, одакле је разговарао телефоном с пријатељима у Америци.

„Костика је ухваћен с Библијама и налази се у затвору.”

Тајна полиција је слушала разговор и за пола сата су били тамо.

„Др Сфаку је оклеветао државу у иностранству с вашег телефона. Чули сте га да говори: ‘Константин је у затвору због Библија’, али то није тачно. У нашој земљи се нико не налази у затвору због Библија. У Румунији постоји верска слобода. Морате да потпишете изјаву да је оклеветао земљу.”

„Ја нисам чуо шта је рекао”, одговорио је човек.

„А ја сам била с децом”, додала је његова жена.

„Ако не потпишете, обоје ћете изгубити запослење”, рекли су припадници тајне полиције.

Ипак су одбили.

Убиство без предумишљаја је био њихов следећи покушај. Теодор је радио као породични лекар у селу Поду Илоајеј (*Podu Iloaie*), у близини Јашија. Клиника у којој је радио била је врло сиромашна и већина његових пацијената су били Цигани. Он је радио вредно и с много љубави. Често је плаћао из сопственог џепа за лекове које им је преписивао. Било је то време кад је смртност међу новорођенчадима била висока и недостатак лекова је доводио до многих изненадних смрти. Тајна полиција је посматрала Теодора из сата у сат, из дана у дан, током два месеца. Били су сигурни да ће неки пацијент или новорођенче да умре, као што се често и дешавало. Били су добро припремљени да га ухапсе. Али на чуђење свих њих, недељама нико није умро док га је он лечио.

Током тог периода, медицинска сестра која је радила с Теодором била је под тако јаким притиском гледајући све те припаднике тајне полиције око њих, да је изгубила десетак килограма.

Деморализација је била још једна тактика коју је користила тајна полиција. У то време је Ержо сваки дан ишла с Теодором на посао. Тајна полиција је плаћала људе да им се ругају. Сваки дан је поред његове клинике пролазио један човек и викао: „Ха! Ха! Где је твој Бог? Зашто не спасе твог брата Константина?” Други пут би нека жена застала пред клиником и викала: „Да ли је др Сфаку још увек слободан? Зар још није ухапшен? Требало би да људи као што је он буду у затвору.”

За све то време црква се непрестано молила и постила за њих.

Једног дана је неки Циганин дошао код Теодора с једним од своје многобројне деце. Трудио се свим силама да изговори његово име, др Сфаку, с обзиром на то да је овај био нови лекар у селу. Понављао је његово име изнова и изнова, али кад је дошао ред на њега, нешто друго му је изашло из уста...

Добри пастир

„Др Спартаку”, рекао је. „Мој дечак не може да дише на нос. Стално држи уста отворена.”

Теодор је прегледао дечака, а онда се окренуо ка оцу и објаснио му: „Твој син има синуситис, инфекцију синуса. Ево ти рецепт и новац да платиш за то.”

„Синуситис. Синуситис? Одакле ли је мој син добио ту болест?”, питао се Циганин. „Мора да је дошла из Сирије.”

Теодор није могао да престане да се смеје.

Други пут је дошла жена из села која је имала веома јак кашаљ. Теодор јој је дао флашицу мешавине сирупа за кашаљ.

„Узимај једну кашику сваки дан”, рекао јој је.

Следећег јутра се вратила с празном флашом.

„Докторе, можете ли да ми дате још једну флашу?” рекла је. „Тај сируп је имао тако добар укус! И одлично ми је смирио грло.”

„Дакле, попила си целу флашицу?”, питао је Теодор. „Ево још једне, али узимај само једну кашику дневно.”

Пацијенти су волели Теодора и тајна полиција није успела да окрене људе против њега. Господ га је чувао и заштитио га.

Ухваћен с Библијама

Ђеновјева с
комшијом испред
куће породице
Сфаку у улици
Кошбук, Јаши, март
1980. г.

Елена и Силвија из
Румуније (лево) с
Гејнор и Тришом из
Велса, 1985. г.

Ђеновјева (у
средици), Силвија и
Дануц (с гитарама)
на кућном састанку
у Јашију, 1973. г.

Просторија за мучење

Костика је спавао у својој хелији, у подруму штаба тајне полиције у Јашију. Била је то мала просторија са цементним зидовима и подом и тоалетом у ћошку. С плафона је висила сијалица. Узак гвоздени кревет је имао танак мадрац, чаршав и буђаво похабано сиво ћебе.

Неко је покуцао на врата. „Устај.”

Костика је отворио очи и скочио из кревета.

Врата су се отворила и ушао је један војник који му је пружио послужавник. На њему се налазио комад црног хлеба и шоља слатког чаја.

Узео је то и брзо појео и попио. *Хвала Ти, Госјоде. Био сам њако љадан.*

Многа питања су му пролазила кроз главу. *Где су Естџера и деца? Да ли су у суседној хелији? Шта је са осјатајком њородице?*

Изненада је схватио да се његова хелија налази тачно испод прелепог парка који је познавао још од детињства. Пролазио је поред њега сваки дан на путу до средње школе за дечаке, Костаке Негруци (*Costache Negruzzi*). Поново је пролазио тим путем када је био студент на четворогодишњем Машинском факултету. У том парку је у априлу цветао пурпурни и ружичасти јоргован и ширио свој слатки мирис. Паунови су се несметано шепурили на травњацима испод дрвећа. Имао је обичај да застане и диви

се њиховом плавом, зеленом и златном перју. Пролазници попут њега су могли из далека да чују како се гласају.

Костика се сећао и како му је наш отац рекао: „Како је ово диван парк! Али... испод њега су ћелије и собе за испитивања. Многи верници тамо страдају због Библије.” „Госпoде, смилуј им се”, често се молио, склопљених руку и очију подигнутих ка небу. Сада је сâм он био тамо.

Војник га је одвео у собу за испитивање. Налазила се на другом нивоу испод земље. Пре него што је уопште ушао у просторију чуо је јауке и вриштање, и ужас му је обузео срце. Било је то огромно место с белим зидовима и керамичким плочицама на поду. Свуда су били гвоздени столови и инструменти за мучење. Видео је невинe људе које су тукли и мучили једне пред другима, како би их натерали да потпишу лажне изјаве о кривици.

Војник је показао Костики тврду металну столицу испред једног од столова. „Седи ту”, рекао је.

Мучитељи су били крупни, велики људи, попут боксера. Један од њих је имао велику гумену палицу на којој је писао: „SFÂRȘITUL LUMII” (КРАЈ СВЕТА). Показао је то Костики и рекао му, злобно се осмехујући: „Прочитај шта пише на мом штапу и чувај се.”

Сѝаси ме, Госѝoде, тихо се молио Костика.

У собу је ушао средовечан, плавоок полицајац у жуто-мркој униформи. Ставио је капу и досије на сто и сео на удобну кожно столицу преко пута Костике.

„Ја сам пуковник Мирон из Букурешта”, рекао је. „Члан сам судске комисије која је основана за твој случај.”

Госѝoде, дај ми снаѝу, молио се Костика. Дрхтао је у својој затворској браон одећи на пруге и папучама.

Пуковник Мирон је написао датум на папир пред собом: 20. април, 1985. Затим се наслонио у својој столици.

„Господине Сфаку, све мораш да ми кажеш. Желим да те обавестим да ти је цела породица подвргнута саслушању у другој соби.”

Те речи су проболе Костикино срце попут мача. *Господе, дај ми Твоју благодати*, молио се.

У том тренутку је неко завриштао у агонији. Костика је окренуо главу и видео човека завезаног на једном столу кога су тукли по табанима.

Господе, смилуј му се. Очи су му се најуниле сузама и почео је да њлаче.

„То исто ће урадити и теби ако не сарађујеш”, рекао је Мирон без емоција. „Мислиш ли да ће с тобом поступати боље?”

Костика је дрхтао од страха.

„Дакле, хајде да причамо о Библијама”, наставио је Мирон. „Непријатељи су их унели у земљу”, рекао је, гледајући право у Костику. „Али ми ти дајемо шансу да пређеш на нашу страну.”

Жену привезану каишевима лицем према доле, на другом столу, дивље су тукли по бубрезима. „Потпиши! Потпиши!”, викали су. „Нисам крива! Нисам крива!”, вриштала је она. Тукли су је све док се није онесвестила.

Оче, смилуј јој се, молио се Костика.

Пуковник Мирон је наставио: „Ако нам кажеш све што знаш о Библијама, можеш у трену да будеш слободан.”

Мучитељ са штапом на ком је писало „КРАЈ СВЕТА” кренуо је право према Костики и замахнуо својим оруђем на њега.

Ужас је испунио Костикино срце. *Да ли сам ја следећи?*

Али мучитељ је отишао, а да га није дотакао.

Пуковник Мирон се удобно сместио у својој столици. Погледао је у Костику и питао: „Да ли познајеш некога по имену Улф Олденбург?”

„Да”, рекао је Костика. „Он је из Данске.”

„Да ли ти је он донео Библије?”

„Донео их је мом оцу пре много година.”

„Које године је то било?”

„1967.”

„Где их је твој отац крио?”

„Па... на тавану... у орману... у шпајзу.”

Улф је возио све до Румуније у својој Фолксваген буби. Библије је крио у пртљажнику. Какву радост су оне донеле нашем оцу! Костика је још могао да га чује како говори: „Ове књиге су чисто злато.”

„Где је твој отац носио те Библије?”

„Не знам. Тад сам имао само четрнаест година.”

„Колико пута је господин Олденбург долазио с Библијама у свом ауту?”

„Два или три пута. Не знам.”

„Да ли познајеш Тарничерју Прикопа (*Tărniceriu Pricop*)?”

„Да.”

„Да ли је твој отац њему односио Библије?”

„Видео сам да му је дао неколико. Не знам колико.”

„А Урсану из Ванаторија (*Vânători*)?”

„И њему је дао неколико.”

Костика је заправо знао да је током година наш отац однео стотине Библија тим људима.

„Шта је са Андричуком (*Andriciuc*)?”

„Мислим да је и њему однео неколико.”

Знао је и да је тај стари пастор био један од кључних контаката у селу Ванатори. Такође је знао да је имао складиште у обору за козе и да је примио стотине Библија.

Желе да сазнају све о нашој мрежи дистрибуције, помислио је Костика.

„Колико мисија из Холандије познајеш?”, питао је пуковник Мирон.

„Ниједну.”

„Да ли знаш за организацију *Open Doors* (Отворена врата)?”

„Не.”

„Да ли познајеш брата Ендруа (*Andrew*)?”

„Не.”

„*Open Doors* је илегална организација која кријумчари Библије у нашу земљу. Шта би холандска тајна полиција рекла да ми кријумчаримо оружје или порнографију у Холандију? Е па, Библије су исто толико опасне.”

Пуковник Мирон је ставио ноге на сто и наставио: „Да ли познајеш Гејнор и Тришу (*Gaenor* и *Tricia*), две девојке из Велике Британије?”

„Да”, климнуо је главом Костика.

„Како се оне презивају?”

„Не знам.”

„Да ли раде за *Open Doors*?”

„Никад ми нису рекле.”

Војник се вратио и пришао право Мирону. „Кафа и колач од сира су спремни за вас у ресторану, пуковниче”, рекао је.

Мирон је устао, запалио цигарету и шепурећи се изашао из собе.

Костика је остао да седи на својој столици. *Сага желе да знају о Гејнор и Триши*, помислио је. *Шта ли траже?*

Те две мисионарке су дошле у Румунију с Библијама и испричале му како су их заштитиле велшким кексом...

Гејнор и Триша су прешле границу с Библијама сакривеним у камперу. Требало је да нађу место на ком ће отворити тајне одељке и истоварити их. Наишле су на простор за одмор на ком се налазио сто за пикник иза шуме. Било је то сигурно место. Барем су тако мислиле...

„Изнећу пећ напоље и спремићу нам оброк”, рекла је Гејнор. „Тако могу да чувам стражу док ти истовариш Библије.”

„Да, то је добра идеја”, сложила се Триша.

Гејнор и Триша су биле из Велса и између себе су говориле велшки.

„Ако дође полиција, повикаћу”, рекла је Гејнор. „Неће разумети ни речи велшког.”

Триша је ушла у комби и навукла завесе. Притиснула је скривено дугме испод командне табле и тајни одељци су се отворили. Било је тешко извадити све Библије из њих и ставити их у дебеле црне вреће за ђубре. Чврсто их је везала и спремила за испоруку; било је ту скоро хиљаду Библија.

Напољу испред комбија, Гејнор је отворила конзерву концентрата крем супе. Сипала је садржај у лонац и налила воду. Затим је укључила камперску пећ. Док је чекала да супа прокува, поставила је сто, отворила конзерву кекса и сипала сок од поморанце у две шоље. Лонац на пећи је почео да кува и из њега се ширио примамљив мирис супе од пилетине и грашка. Птице су певале у крошњама дрвећа и све је око њих изгледало мирно.

Изненада је Гејнор приметила да долази неки аутомобил. Гледала је како се приближава, скреће на одмориште и зауставља се одмах иза комбија. Из њега су изашла два полицајца.

Гејнор је одмах, што је гласније могла, повикала на велшком: „*Pergyl! Pergyl!*” (Опасност! Опасност!) Покушала је да задржи осмех на лицу.

„Каква опасност?”, питао је један полицајац на енглеском.

„Ох, нема никакве опасности”, одговорила је Гејнор показујући на пећ. „Само сам разговарала с пријатељицом на велшком – супа је готова.”

Триша је брзо прекрила Библије ћебадима и изашла из комбија.

„Чули смо те да говориш: ‘*Pericol! Pericol!*’, што на румунском значи опасност”, рекао је други полицајац.

„Говориле смо велшки, не румунски”, смирено је објаснила Гејнор.

„Молим вас послужите се овим укусним кексом из Велса”, рекла је Триша.

Полицајци су узели кекса колико је могло да им стане у руке и отишли, смејући се и понављајући: „*Pericol! Pericol!*”

Замало су их ухваћили, али Господ их је спасао!, помислио је Костика. *Хоће ли Господ и мене спасти?*

Сат у ходнику је откуцао једанаест.

Пуковник Мирон се вратио с паузе за кафу, поново сео у своју столицу и наставио испитивање.

„Колико мисија из Аустрије је донело Библије твојој породици?”

„Можда две или три”, рекао је Костика.

„Како су те мисије преносиле Библије?”

„У својим колима.”

У другом ћошку је мучитељ тукао једног мушкарца по рукама. Биле су толико отечене, да су биле двоструко веће него што је нормално, а он је жалосно јецао.

Госпoде, ако ми не ћомoћнеш, ја немам снаге да ћролазим кроз ово, молио се Костика.

„Ми имамо све врсте начина да те натерамо да говориш”, запретио је Мирон. „Вратимо се сада на последњи транспорт Библија. Да ли познајеш Стивена Битија из Енглеске?”

„Да”, рекао је Костика.

„Зашто је долазио код тебе прошлог месеца?”

„Он је пријатељ наше породице.”

„Да ли ти је он послао тај последњи товар Библија?”

Стивен је организовао превоз, али није их лично донео.

„Не.”

„Како су те Библије прошле границу?”

Костики је било драго што није знао како су Библије уношене у земљу.

„Не знам”, одговорио је.

У другом ћошку просторије, мучитељ је гуменом палицом тукао по глави једног лекара. „Значи, ковао си заверу против владе!”

„Не, нисам”, одговорио је лекар који се чак није ни савијао под ударцима. Глас му је био туп и беживотан. Костика га је погледао и знао је да овај губи разум.

„Исто ћемо урадити и теби ако не сарађујеш”, подсетио је Мирон Костику. „Да ли си примао и руске Библије?”

„Не.”

„С ким си радио у Молдавији?”

„Не познајем никога тамо.”

Када је дошло вече, пуковник Мирон је написао извештај о испитивању тог дана, узео је Костикин досије и отишао.

Први дан Костикиног саслушања је био готов.

Следећа три месеца су му постављали иста питања на том ужасном месту. Сваког дана га је саслушавао други официр од ујутру до увече. Сваки дан је на различите начине био испитиван о Библијама. И сваког дана је гледао и слушао друге затворенике док их муче.

Једног дана је, после три месеца, пуковник Мирон донео Костики откуцан лист папира.

„Прочитај то и потпиши”, рекао је.

Костика га је ћутке прочитао: „Изјава: Ја, Сфаку Константин, изјављујем да сам увече 19. априла 1985. г. покушао да убијем полицајца који ме је зауставио на улици. Признајем да сам крив и потписујем своје име.”

Ово је невероватно, помислио је. Три месеца су ме испитивали само о Библијама а сада ме оптужују за покушај убиства. Али знам шта ће на овом месту да ми ураде ако одбијем да потпишем. Одједном је знао шта треба да уради. Потписаћу, помислио је. То је једини начин да останем жив и да не умрем.

Потписао је изјаву и предао је пуковнику Мирону, који је изгледао врло задовољно.

„Хвала, господине Сфаку”, рекао је и отишао осмехујући се.

Просторија за мучење

Војник је дошао и одвео Костику назад у његову хелију. Легао је на тврди гвоздени кревет. Тад је чуо како му Свети Дух шапуће речи из Исаије 43: „Не бој се, јер те откупих, позвах те по имену твој; мој си. Кад пођеш преко воде, ја ћу бити с тобом, или преко река, неће те потопити; кад пођеш кроз огањ, нећеш изгорети и неће те пламен опалити.”

С овим речима је заспао.

Поглавље седам

Дан суђења

Био је јун 1985. г. Била сам у Сједињеним Државама кад сам примила вест да је Костики одређен датум суђења. Преплавио ме је поразан осећај туге. Плакала сам као да морам да будем спремна за сахрану. Изгледало је немогуће срушити наређење председника Чаушескуа да уништи моју породицу. Читала сам у Библији: „Буди веран до саме смрти, и даћу ти венац живота” (Откривење 2,10). Да ли ће Господ да дозволи да моја породица умре?

Током тог периода сам боравила код пријатељице, Веронике Шушман у Охају. Тог лета ме је имиграциона служба из Кливленда (*Cleveland*) позвала на испит за стицање држављанства. Морала сам да читам књиге о америчкој историји како бих се припремила. Било је добро што сам се бавила тим проучавањем јер ми је окупирано мисли у том тешком периоду мог живота.

Било је сунчано пролећно јутро и небо је било плаво. Седела сам у башти на клупи испод трешње. Посматрала сам врапце како хране своје младе у кутији за птице. Вероника је донела две шоље компота од трешања и села поред мене.

Много ми је недостајала породица и помагало ми је да с њом делим своја сећања. Данас сам изабрала причу о томе како је Бог употребио кутију Библија у нашој кући.

Моја породица је једне ноћи примила Библије. Са мном су били Костика, Теодор и моја пријатељица Силвија. Библије су

дошле у педесет кутија и ми смо их ставили у предњу собу на дрвени под. У тој соби је био кревет са сламарицом коју смо Теодор и ја сваке године пунили сувом травом дражесног мириса. Поред врата је био орман, а насупрот прозора полица за књиге.

Исте те ноћи је дошао пријатељ мог оца и ми смо натоварили кутије у његов ауто. Он их је одвезао у скровиште у селу.

Након што смо завршили, сви смо заспали на кревету. Није нам остало још много од ноћи али спавали смо добро јер смо били уморни. Моји родитељи и Корина и Јулијан су спавали у стражњој соби.

Рано следећег јутра су нас пробудили петлови: Ку-ку-ри-кууу! Моја мајка је изашла напоље да нахрани кокошке и гуске.

Пре него што је отишао на посао, мој отац је шапатам упитао: „Да ли су све кутије одвезене?”

„Јесу”, рекла сам. Али, погрешила сам...

„Нека Господ заштити Библије и све нас”, рекао је и отишао.

„Доручак је спреман”, позвала је мама из кухиње. Послужила нам је белу кафу, свеж хлеб и домаћи џем од шљива.

Једва да смо завршили с јелом кад смо чули како пси лају, а потом и куцање на вратима. Била су то два мушкарца. Први је био низак, осоран човек у својим четрдесетим: пуковник Алдеа из тајне полиције. Очи су му светлукале ледено плавим сјајем; чак ни својој црвенкастој коврцавој коси није давао слободу већ је била оштро зачешљана уназад. Други човек је био полицајац у униформи.

„Имамо налог за претрес”, рекао је Алдеа и показао нам комад папира.

Ушли су у кућу и отишли право у предњу собу.

„Покажите нам исправе”, рекао је полицајац. Проверио је наша документа и ставио их на страну.

„Станите у тај ћошак”, наредио нам је. „Не померајте се и ништа не дирајте.”

Како је добро што смо синоћ изнели Библије!, помислила сам.

Алдеа је претражио сваку просторију у кући док је полицајац стражарио поред нас. Чула сам како звецкају тањира и знала сам да је отварао креденце у кухињи. Одатле су његови кораци отишли у шпајз. Могла сам да кажем кад је прислонио мердевине уз зид како би отворио врата на тавану. Касније сам чула познату шкрипу старог дрвеног ормана из Бохемије (Чешке) и знала сам да претражује собу мојих родитеља.

Након пола сата се вратио у предњу собу. Брзо је проверио шта се налази испод сламарице и у орману.

Изненада ме је обузео страх. Нисам могла да верујем својим очима – кутија с Библијама! Стајала је тамо, изложена погледу, поред ормара. Осећала сам како ми срце брзо туче.

Како смо заборавили ту кутију?, питала сам се. Погледала сам остале и видела да су је и они приметили.

Господе, заслепи их, молила сам се.

А онда... Алдеа је пожурио право према тој кутији. Гурнуо ју је ногом према полици за књиге.

Гошкови смо, помислила сам.

„Желим да погледам горе”, рекао је и показао на врх полице. Затим је, на наше изненађење, стао на кутију с Библијама како би досегнуо врх. Али све што је тамо нашао било је неколико празних кутија за инструменте и слој прашине. Сишао је с кутије и изашао да опере руке.

Онда је погледао на сат и рекао свом колеги: „Касно је. Хајдемо.”

И отишли су својим аутом.

„Никад нећу заборавити шта је Господ учинио за нас, Вероника”, завршила сам.

„Како дивно чудо!”, рекла је она. „Бог може да учини све, Ђеновјева.”

Поново сам се помолила да заштити моју породицу током Костикиног суђења.

Дошао је дан суђења, 27. јуни, 1985. Рано ујутру је сва моја породица отишла у суд у Јашију. Била је то сива двоспратна зграда у центру града, окружена зидом од цигле и древним храстовима. Многи пријатељи из разних цркава су већ били тамо и чекали да се врата отворе. Сви они су дошли да присуствују суђењу у знак љубави и солидарности с мојом породицом. Два званичника из америчке амбасаде су такође обећала да ће доћи.

Теодор је, држећи своју жену за руку, погледом претраживао гомилу, надајући се да ће их негде угледати. Видео је нашу сестру Аурору како разговара с двоје странаца. *Да ли су то Американци из амбасаде?*, питао се. Одмах се пробио кроз гомилу до њих.

„Ох, Теодоре, свуда сам те тражила”, рекла је Аурора на енглеском, повлачећи га за рукав. „Управо разговарам са Смитом и Мери из америчке амбасаде. Рекли су ми да сте се већ упознали.”

„Не, нисмо. Хвала вам много што сте дошли”, рекао је док се руковао с њима.

„Драго нам је што смо овде”, одговорила је Мери.

„Дошли смо да покажемо солидарност с вама”, рекао је Смит.

„Али Теодоре”, прекинула их је Аурора, „они кажу да сте се упознали раније овог јутра. Да ли сте?”

„Не”, одговорио је Теодор. „Ово је први пут да се срећемо.”

„Да ли си ти Теодор Сфаку, Константинов брат?”, питао је Смит, збуњеног израза на лицу.

„Да, наравно”, одговорио је Теодор.

„Добро, објаснићу шта се догодило”, рекао је Смит. „Стигли смо синоћ возом и пријавили се у хотел Униреа. Јутрос након доручка, док смо излазили из хотела, зауставио нас је човек који је изгледао као ти и питао нас: ‘Да ли сте ви из америчке амбасаде?’ ‘Да’, одговорили смо. ‘Ја сам Теодор Сфаку’, рекао је

он, 'Константинов брат. Жао ми је што морам да вас обавестим да је суђење одложено. Неће се догодити данас. Требало би да се вратите у Букурешт и дођете поново одговарајућег дана.'"

„Онда сам ја предложила да ипак одемо до суда”, придружила се Мери разговору. „И драго ми је што јесмо. Твоја сестра нас је видела, знала је да смо странци и пришла нам је да разговарамо.”

„Невероватно”, рекао је Теодор, климајући главом у знак разумевања. „И да додам, ја сам прави Теодор Сфаку, а ово је моја жена, Ержо. Суђење није одложено – у ствари, управо сам прочитао списак на шалтеру, Константину ће се судити првом. Хајдемо одмах унутра.”

Ушли су и потражили места да седну. Суд је био препун. Ускоро се огласило звоно и судски писар је прозвао оптуженог: „Сфаку Константин!” Мноштво је чекало у тишини. Затим је писар позвао поново: „Сфаку Константин!” Након неколико тренутака је објавио: „Оптужени, Сфаку Константин, није дошао на суђење. Оно се одлаже.”

Један полицајац је замолио окупљено мноштво да одмах напусти дворану, како би суд могао да почне с разматрањем следећег случаја.

„Какво изненађење... и ударац”, рекао је Теодор. „Посебно зато што су многи дошли из далека.”

Мноштво се брзо разишло.

„Судија није хтео да суди Костики пред вама”, објаснила је Аурора Смит и Мери.

„Одложили су суђење јер нису могли да вас преваре”, додао је Теодор.

Теодор, Ержо, Аурора и њихови страни гости су полако отишли до аута. Теодор је у рукама држао кључеве спреман да отвори врата, кад га је дочекало још једно изненађење.

„Погледајте то”, рекао је, показујући. „Неко је пробушио све гуме.”

„Тајна полиција”, рекла је Ержо.

„Отићи ћемо кући пешке”, рекао је Теодор. „Мама је спремила ручак.”

Заједно су отишли уз брдо Копоу (*Copou*), према маминој кући. Све време док су ходали хладовину им је пружао дрворед липе која је ширила свој опојни мирис. Теодор је испричао гостима како их је полиција ухватила с Библијама и како су он и Ержо побегли. Такође су им рекли да се плаше да ће полиција да ухапси и њих.

„Где је Константинова жена, Естера?”, питала је Мери.

„Била је тамо, међу мноштвом, са својом мајком и децом”, објаснио је Теодор. „Има и сама много гостију – много пријатеља и рођака који су дошли на суђење. Поздравља вас с љубављу и веома је захвална што сте дошли.”

Кад су стигли, мама их је дочекала са осмехом. На столу је стајао бели столњак и њен најбољи сервис за ручавање. На средини се налазила ваза с црвеним геранијумом. Послужила им је боршч с мирођијом и першуном, сармале и свеже печен хлеб. За десерт им је изнела џем од вишања. Сви су уживали у њеној храни.

„Вратићемо се кад почне суђење”, Смит је обећао породици. То их је охрабрило.

Касније то поподне моја породица је испратила Американце на станицу и они су се вратили возом у Букурешт.

Ја сам из Вероникине куће у Охају одржавала близак контакт са својом породицом у Јашију. Кад сам чула вест да је суђење одложено, била сам узнемирена јер нисам знала шта ће се догодити. Било ми је потребно сво охрабрење које сам могла да добијем.

Ричард Вурмбранд (*Richard Wurmbrand*), који је четрнаест година био у затвору због своје вере, често ме је звао, а он

Ухваћен с Библијама

и његова жена Сабина су ме храбрили у Господу. „Даћемо публицитет тој ситуацији”, рекао је.

„Молимо се за тебе”, додала је Сабина.

Сенатор Хаф из Кентакија ме је такође звао да пита како је прошло суђење. Осетио је моју узнемиреност и прочитао ми преко телефона неколико стихова из Писма: „Кад ме љуби, избавићу га; заклонићу га, кад је познао име моје. Зазваће ме, и услишићу га; с њим ћу бити у невољи, избавићу га и прославићу га” (Псалам 91,14-15).

Ох, како су ми ти стихови подигли расположење!

Поглавље осам

На суду

Био је јули 1985. г. и ја сам се плашила најгорег за своју породицу, зато што су били ухваћени с Библијама. Још увек сам била далеко од њих, у Сједињеним Државама, чекајући састанак у Служби за имиграцију и натурализацију становништва. Пажљиво сам пратила ситуацију у Румунији путем телефона.

Дан суђења у Јашију је одгођен за 11. јули. Рано тог сунчаног јутра, много људи се окупило испред сиве камене зграде суда. Сви су се надали да ће ухватити место кад се врата отворе. Двоје представника из америчке амбасаде, Пол Урли и Скот Ејдлмен (*Paul Urly* и *Scott Edelman*), такође су били присутни.

Пола сата пре суђења изашао је полицајац и обратио се мноштву у дворишту. Носио је тамно плаву униформу, а његове чизме су сијале, колико су биле угланцане.

„Они који су дошли због случаја Сфаку, приђите ближе”, рекао је преко микрофона док им је показивао руком да дођу.

Приступило је око две стотине људе и окупило се око њега на улазним вратима. Други су се повукли у сенку неколико старих храстова. Били су ту из радозналости, само да виде како изгледа суђење због Библија.

Међутим, Теодор је приметио да су се многи, који нису били ни чланови породице ни пријатељи, придружили његовој групи која је иступила напред. *Тајна полицаја*, помислио је.

Други полицајац је отворио прозор на другом спрату зграде суда.

„Превише вас је овде. Само породици је допуштено да уђе унутра”, викнуо је мноштву испод прозора. „Ви остали, склоните се с врата. Идите кући.”

„Зашто? Зашто?”, жагорило је мноштво, разочарано.

„Само породици је дозвољено да уђе. Остали иду кући.”

„Пусти нас све унутра. Пусти нас! Ми смо сви породица – она Божија”, викали су они што су се убацили, машући песницама и гурајући се напред.

„Не гурајте се, не гурајте се!”, вриштале су жене и деца ухваћени у средини. „Не можемо да дишемо. Упомоћ! Упомоћ!”

„Пустите нас све унутра”, наставили су да вичу убачени људи док су се гурали напред.

„Мир. Мир!”, викао је полицајац с прозора.

„Ето како се понашају верници – као хулигани”, рекао је други полицајац.

Усред овог, добро организованог хаоса, Теодор је приметио два мишићава полицајца, који су изгледали као боксери. Стајали су одмах поред њега и чуо је кад је један рекао другом: „Дохватимо сад Американце!”

Док је један правио место иза њега, други се окренуо и ударио Скота Ејдлмена у стомак, што је јаче могао.

„Јао!” Скот се тргнуо од изненадног ударца али је успео да остане смирен.

Међутим, кад је полицајац замахнуо песницом да удари Пола Урлија, спао му је сат.

„Мој сат! Мој сат!”, викао је. Одгурнуо је све у страну и сагнуо се да га потражи. Али све што је нашао били су разбијени комадићи.

Један младић је видео шта се догодило. Чуо је како му Свети Дух говори: „Иди и купи му нови сат.” Пожурио је у оближњу робну кућу и вратио се с најбољим сатом који је могао да нађе.

„Молим те, прихвати ово као поклон. Жао ми је због онога што се догодило”, рекао је.

„Ох, хвала ти”, одговорио је полицајац. Стао је у страну, замишљен... и ставио на руку нови сат.

Дині, доні. Дині, доні. Велики сат у граду је откуцао девет. Врата суда су се отворила. Стотине људи се отимало да уђе унутра. Сели су на своја места у тишини.

Теодор је са свог места у првом реду устао и погледао околу. Дворана је била препуна.

Где је Дануц?, питао се. *Чудно је да он није овде. Обећао је да ће доћи.*

Дануц (*Dănuț*) је био млади брат из цркве и близак пријатељ породице. Одлично је говорио енглески и био је проницљив посматрач. Тајна полиција није желела да га види на суђењу.

Кад је тог јутра дошао на посао, отишао је код свог шефа. „Данас ми је потребан слободан дан. Имам важан састанак.”

„Нема проблема”, рекао је његов шеф. „Али најпре пођи са мном на спрат.”

Дануц је пошао за њим на други спрат, ништа не слутећи...

Шеф је отворио врата. Дануц је препознао место. Била је то соба коју је користио чувар. Брзо је погледао око себе и видео узак кревет, неколико фотеља и мали сто у средини. Било је ту и купатило, као и кухињски угао с апаратом за кафу. Прозор су покривале тешке завесе.

„Седи овде”, рекао је шеф и понудио му меку столицу.

Дануц се удобно сместио. Осетио је мирис свеже мленене кафе.

Шеф је отворио фрижидер. Извадио је млеко и колач од јабука и ставио их на сто.

„Имам нешто да ти кажем”, рекао је, док је сипао две шоље кафе.

Чему овакав шрејман?, питао се Дануц. *Осим шоџа, већ је девети саџи и шребало би да будем у судници.*

У том тренутку је зазвонио телефон. Шеф се јавио.

„У реду, у реду. Сићи ћу доле.”

Затим се окренуо ка Дануцу. „Извини ме на тренутак. Одмах ћу да се вратим.”

Дануц је климнуо главом а његов шеф је изашао из собе, затварајући врата за собом.

Клик-клик.

Шта сам то чуо? Да ли ме је закључао? Скочио је и покушао да отвори врата. Вукао је кваку изнутра и лупао песницама.

„Пусти ме напоље! Пусти ме!”, викао је, али је било прекасно.

Отрчао је до прозора и разгрнуо завесе.

Прозор је био затворен решеткама. *Немам начин да изађем напоље. У замци сам. Господе, шта да радим?*

Свети Дух је донео неколико стихова у његов ум и он их је изговорио: „‘Устаће Бог, и расуће се непријатељи Његови, и побећи ће од лица Његовог који мрзе на Њ. Ти ћеш их разагнати као дим што се разгони; као што се восак топи од огња, тако ће безбожници изгинути од лица Божијег. А праведници ће се веселити, радоваће се пред Богом, и славити у радости...’ (Псалам 68,1-3). Оче, ја се позивам на ова предивна обећања за Костику и породицу Сфаку управо сада”, молио се.

Цео тај дан, закључан у соби, Дануц је у молитви посредовао за своју браћу.

Коначно је у судницу кроз споредна врата уведен оптужени Сфаку Константин. Све главе су се окренуле према њему. Био је у ланцима и с лисицама на рукама. Глава му је била обријана, а на себи је имао затворску одећу на пруге.

„Ох! Ох...!”, чули су се пригушени узвици из запрепашћене гомиле.

Затим је наступила потпуна тишина. Костика је стајао на месту за оптужене, судије и адвокати су били с једне стране а публика с друге. Погледао је око себе и угледао своју породицу и пријатеље из цркве.

Огласило се звоно и суђење је почело. Тужилац, обучен у црно одело и с краватом, устао је и прочитао оптужницу.

„Увече, 19. априла 1985. године, око двадесет и два часа, оптужени Сфаку Константин је био заустављен током рутинске полицијске провере. Полицајац је тражио да види задњи део аутомобила. Оптужени се претварао да вади кључ из браве за паљење али уместо тога је поново покренуо мотор и покушао да се одвезе. Полицајац је ухватио волан и држећи га покушавао да извуче кључеве из браве. У борби која је уследила, аутомобил је прешао око тридесет метара брзином од око тридесет километара на час, вукући полицајца по тротоару, коме је на тај начин живот био угрожен. Сфаку Константин је оптужен за смишљен покушај убиства високог државног службеника.”

Онда је дошао ред на сведока и адвоката одбране.

„Видео сам како аутомобил вуче полицајца по плочнику”, рекао је возач таксија. „Између њега и возача је дошло до туче.”

„Ово ми је Сфаку Константин урадио током туче”, рекао је полицајац, показујући огреботину на руци.

Какве лаж, помислио је Костика. *Одбрани ме, о Господе! Није било никакве туче.*

Затим је реч узео адвокат одбране: „Желим суду да скренем пажњу на чињеницу да су оптужбе недоследне. Докази да је полицајац уопште био повређен веома су климави.”

Потом је судија упитао Костику: „Да ли имаш нешто да кажеш у своју одбрану?”

„Откако сам ухапшен, пре три месеца, испитивали су ме само о Библијама”, рекао је, док му је тело јако дрхтало. „Изненађен сам што ме оптужујете за покушај убиства. Нисам крив.” Низ лице су му потекле сузе, али није могао да употреби руке да их обрише.

Затим је судија церемонијално објавио пресуду: „Крив је за злонамеран, смишљен покушај убиства високог државног службеника.”

Зачуо се гласан жамор у публици.

Док су Костику изводили из суднице, последњи пут је погледао своју породицу. *Да ли ћу их икад поново видети?*, питао се.

Чекао га је аутомобил и он је, окружен наоружаном полицијом, ушао.

У који затвор ће ме одвести?, питао се. *Господе, помози ми!*

Након што су се возили око пет километара, аутомобил се зауставио и њему је наређено да изађе. Није било тешко препознати место. Био је то затвор поред наше породичне куће.

Предвече се вратио Дануцин шеф, откључао врата и извинио се. „Жао ми је због овога”, рекао је. „Само сам поштовао наредбе.”

Девет дана касније, у Костикином одсуству, један полицајац је прочитао следећу пресуду на јавној расправи:

„...из ових разлога, у име закона, одлучено је да је оптужени Сфаку Константин, син Некулаја и Марије (*Neculai* и *Maria*), рођен 04. априла 1953., са пребивалиштем у Јашију, у улици

Петру Рареш (*Petru Rareș*) бр. 5, ожењен, двоје деце, машински инжењер, није раније осуђиван, задржан у притвору у полицијској управи у Јашију, осуђен за кривично дело покушаја убиства према члану 20, позивајући се на чланове 174 и 175 под словом Ф кривичног закона [чланови који се односе на злонамерно, смишљено дело против високог државног службеника] на седам година и шест месеци затвора и четири године губитка грађанских права, у складу са чланом 64 под словима А и Б кривичног закона [који се односи на право на запослење, медицинску и социјалну помоћ]... Оптужени је дужан да плати судске трошкове држави у износу од четири стотине леја... Казна је изречена на јавном заседању, 20. јула, 1985.”

Кад је Костика био дете, чуо је застрашујуће крике који су долазили иза тих зидова. Видео је затворенике који су пролазили у конвојима поред њихове куће на путу на место на ком су радили. Сећао се како је отац тражио од нас, деце, да певамо „Нека Бог буде с вама док се опет не сретнемо”, док су пролазили. На улазу у нашу улицу налазио се знак на коме је на неколико језика писало: „Забрањено за странце.”

Сада је затвор био обновљен с три зида око спољних страна и ћелијама испод нивоа земље. У њему је било око десет хиљада затвореника. Међу њима и Костика.

Ускоро је научио да поштује затворску дисциплину. Војник га је одвео у велику просторију у којој су се налазили уски гвоздени кревети на четири спрата и њему је доделио лежај на врху. У тој соби је спавало педесет затвореника. Имали су само два умиваоника и један тоалет, тако да су редови пред њима увек били дуги.

Прозор је био прекривен металном плочом с малим рупицама. Свеж ваздух је тешко могао да продре унутра, па

је у ћелији увек било загушљиво. Кревети су били покривени танком ћебади препуном стеница. Ноћу никад нису гашена флуоресцентна светла.

У пет и петнаест ујутру зачуо се гласан звук звона, и Костика и остали затвореници су се пробудили. Кроз мали прозор је стражар сваком затворенику предао послужавник с храном, која се састојала од комада хлеба и шоље кафе.

Последње две или три године Костика је патио од чирева на желуцу и колитиса. Узимао је лекове и строго се придржавао дијете која је захтевала избегавање разних врста хране, укључујући и тамни хлеб и кафу. Сваки пут кад се није придржавао оваквог режима исхране који му је саветовао његов лекар, одмах је добијао болове.

Господе, молим Те блајослови ову храну и излечи ме, молио се, *иако сам љадан*. Онда је брзо појео хлеб и попио кафу... и чекао. *Хвала Ти, Господе!* Није било бола.

Цело то јутро је у свом срцу певао песму. Била је то прелепа мелодија с речима из Псалма 103: „Благосиљај душо моја Господа... Он ти прашта све грехе и исцељује све болести твоје.”

Ручак је послужен у четрнаест и тридесет. Костика је гледао у своју зделу: у њој је била густа, масна чорба од пасуља, кромпира и купуса. *Господе, лекар ми је забранио да једем овакву храну*, молио се, *али ја сам сѣраховићо љадан*. Затим је појео свој оброк. Није било бола. *Хвала Ти, Господе! Како си љредиван!*

Вечерњи оброк је био у двадесет и један сат. Била је то здела куваног жита. Видео је мишји измет, длаке и црве у житу али је свеједно јео. Сетио се стиха из Изрека 27: „Гладној души слатко је и све што је горко.”

Пролазила је недеља за недељом у затвору, а Костика више никад није имао болове ни проблеме са стомаком. Знао је да га је Господ излечио. Био је то одговор на његове молитве, као и на молитве многих.

Верници у Јашију су се молили и постили против духа лажног сведочења. Нису знали како ће Господ да одговори на њихове молитве.

Отприлике недељу дана након суђења, Естерин ујак и његова жена су дошли из Радауца (*Rădăuți*) и извели је на ручак. Ресторан у Копоу (*Copou*) је могао да прими око стотину људи. Кад су ушли, ставили су на послужавнике пилетину с белим луком, зелену салату, свеже пециво и минералну воду с воћним сирупом. Гледали су око себе тражећи сто, али је сваки био заузет. Ускоро је једна породица устала и отишла. Конобар је raspремио сто и позвао их да дођу.

Сели су, и ујак Аврам се помолио: „Хвала Ти, Господе, за храну. Дај да и Костика у затвору не буде гладан.”

„И избави њега и Естеру од злих људи”, наставила је Лидија. „Амин”, рекла је Естера.

Усред оброка, Естера је рекла: „Заиста сте ме дивно почастили. Пилетина је тако укусна. Код куће једва да –”

Изненада се на њеном лицу појавио израз шока.

„Не могу да верујем својим очима!”, прошапутала је, показујући очима на суседни сто. „Погледајте... сведоци тужилаштва.”

Полицајац који је оне ноћи зауставио ауто био је ту са својом женом и рођаком. С њима је био таксиста. На њиховом столу је било много хране и неколико празних флаша. Изгледали су пијано.

„Откад сам се упетљао с тим верницима... и њиховим Библијама... нисам имао ниједну ноћ мирног сна”, рекао је полицајац.

„Зашто?”, питао је његов рођак.

„Имам ноћне море како стојим пред Божијим престолом. Он је веома љут на мене. Видим огањ и сумпор.” Стиснуо је песнице на столу. „Узимам таблете за спавање, али не помажу.”

Таксиста је климнуо главом. „Исто је и са мном. Грize ме савест и стално сам уплашен. Жена ми каже да сам изгубио смисао за хумор.”

„Променићу своју изјаву”, рекао је полицајац. „Сфаку ме, у ствари, уопште није повредио. Само је имао Библије, то је све. Те ноћи сам примио наређење од тајне полиције: ‘Ухвати Сфакуа или ћеш бити убијен.’”

„Да, тајна полиција нам је ставила речи у уста”, рекао је таксиста. „Ја сам те ноћи био сведок проналажења шест стотина Библија, али то је било све.”

Завршили су оброк флашом *țuică*, румунском ракијом од шљиве. Руку под руку, ослањајући се једно на друго, изашли су, спотичући се, из ресторана.

Естера и њени рођаци су такође устали и отишли.

„Хвала Ти, Господе, што си Ти на делу”, рекла је Естера. На њеном лицу се појавио слабашан смешак.

„То је било невероватно”, рекла је Лидија.

„Слава Господу!” рекао је Аврам.

Њих троје су, руку под руку, отишли кући.

Породица ми је преко телефона рекла за Костикину казну. Много сам плакала и нисам могла да једем.

Неколико дана касније сам имала састанак у Служби за имиграцију и натурализацију у Кливленду у Охају. Тог јутра сам обукла своју најбољу плаву сомотску хаљину. Фризерка је уредила моју кратку смеђу косу са шишкама. Морала сам да изгледам посебно тог дана. Намирисала сам се својим омиљеним парфемом с мирисом руже. Био је то дан кад ћу постати америчка држављанка.

Служба за имиграцију и натурализацију се налазила у великој сивој згради. Била је пуна имиграната који су тог дана требали

да положи заклетву као нови држављани. Један службеник је тражио од мене да попуним упитник, у ком је једно од питања било: „Да ли сте икад били члан Комунистичке партије?” Написала сам огромним словима: „НЕ! НЕ! НЕ!”

Био је то срећан тренутак у мом животу, али у мом срцу је било тако много туге. Мисли су ми биле с мојом породицом. Изненада ме је обузела таква слабост, да сам морала да легнем на под, на тепих.

Љубазни службеник који ме је интервјуисао питао ме је: „Шта се десило? Да ли сте болесни?”

„Не”, рекла сам. „Управо сам примила вест да је мој брат у Румунији осуђен на затворску казну због Библија и цела моја породица је у великој невољи.”

„Веома ми је жао”, рекао је. Донео ми је шољу сока од поморанџе.

Попила сам је.

„Хвала”, рекла сам. „То ме је окрепило.”

„Добродошли у Америку”, рекао је. Затим је додао: „Обично је потребно најмање три недеље да се уверења пошаљу поштом, али обећавам вам да ћете ви бити први који ћете га добити.”

Колико ми је само била потребна та љубазност! За неколико дана сам примила уверење о примању у држављанство, датирано на 26. јули, 1985. године. Колико сам само пута захвалила Господу на Сједињеним Државама!

Венчање Стивена и Ђеновјеве у Гилфорду, Енглеска, 16. новембар 1985. г. У првом реду су Мејnard и Џеси Бити (лево), и Марија Сфаку (десно). Позади стоје сенатор Џин и Етел Хаф, и Рут и Мери Бити (сасвим десно).

Костика и Естера, управо венчани у матичном уреду у Јашију, јуни 1976. г.

Венчање Костике и Естере, Јаши, јуни 1976. г.

„Хоћеш ли да се удаш за мене?”

У августу 1985. г., након што сам добила америчко држављанство, поднела сам молбу за пасош. У то време сам боравила код своје пријатељице Веронике у њеној кућици у Акрону, у Охају.

„Ђеновјева, ти тако много плачеш”, приметила је Вероника једног дана, док смо љуштиле грашак седећи на клупи у башти.

„Плачем зато што из Румуније примам само лоше вести”, рекла сам. „Стално мислим на Костику у затвору. Бринем се шта ће се догодити осталим члановима моје породице.”

„Господе, дај да Ђеновјева чује и добре вести”, молила се.

Једно јутро, убрзо након тога, у њеној кући је зазвонио телефон.

„За тебе је, Ђеновјева”, рекла је Вероника. „То је Стивен... из Аустрије.”

Стивен је редовно био у контакту са мном и звао ме је барем једном недељно да ме охрабри у вези моје породице. Нисам очекивала да ће овог пута нешто бити другачије.

„Хало, Ђеновјева!”, рекао је као и обично. „Како си?”

„Па... још нема добрих вести о мојој породици”, одговорила сам.

„Костикином случају је дат велик публицитет. Хришћански часописи широм света су објавили чланке о твојој породици.”

„Тако ми је драго што си ми то рекао. Публицитет ће сигурно помоћи.”

„Јеси ли добила држављанство?”

„Јесам, и затражила сам пасош.”

„Кад долазиш поново у Аустрију?”, питао је.

„Не знам. Зашто?”

„Недостајеш ми, Ђеновјева... Волим те.”

„И ја тебе волим!”

„Хоћеш ли доћи да се удаш за мене?”

„Ох! Дааааа!”, викнула сам у телефон.

Скакала сам с телефоном у рукама и довикнула Вероники: „Идем у Аустрију да се удам за Стивена!”, викала сам смејући се.

Стивен је чекао да се смирим а онда је питао: „Дакле, кад можеш да дођеш?”

„Чим добијем пасош, одмах седам на први авион”, рекла сам.

„Чекаћу те!”

Први пут после много месеци, моје срце је било испуњено радошћу и надом.

Сенатор Џин Хаф је такође био у сталном контакту са мном. Хтео је да зна вести о мојој породици како би могао да их пренесе посредницима. Он и његова жена Етел су ме поново позвали да дођем код њих у Кентаки и говорим у црквама, како бисмо подигли свест о црквама које страдају. Отпутовала сам тамо аутобусом и остала преко викенда.

Џин Хаф није био само сенатор, већ и пастор. Бринуо се за мене у то време, као што се пастир брине за рањену овцу.

Једне вечери сам седела с његовом породицом на веранди и јели смо пилетину с роштиља. Саопштила сам им своју радосну вест. „Стивен ме је запросио.”

„Ох, како је то узбудљиво!”, рекла је Етел. „Видиш, Господ жели да те благослови.”

„Хоћеш ли да се удаш за мене?“

„Причај нам о Стивену”, питао је Цин.

„Некад је био професор француског, али је одустао од посла да би постао кријумчар Библија”, одговорила сам. „Мисија за коју ради је прокријумчарила у Румунију стотину седамдесет и пет хиљада мојих књига за децу.”

„Ох, мора да је веома храбар!”, прокоментарисала је Етел.

„Једног дана сам му у шали рекла: ‘Ако прокријумчариш моје књиге за децу у Румунију, удаћу се за тебе.’ Он је одговорио: ‘А ако ти научиш да куваш прави енглески чај, ја ћу се оженити тобом.’ Он је прокријумчарио књиге, а ја сам научила да кувам чај.”

Сви су се смејали.

„Али, нешто ме брине”, рекла сам. „Да ли мислите да имам право да будем срећна док је моја породица у невољи? Зар неће људи мислити да сам равнодушна према њиховим патњама?”

„Ох, не”, рекла је Етел. „Господ ти даје мужа да ти помогне у овом тешком периоду. Муж и жена дају снагу једно другом.”

„То је од Господа”, рекао је Цин. „А ако ти је потребан отац да те преда, ја ћу бити тамо.”

Хвала Ти, Господе, што си ме блајословио, рекла сам у свом срцу.

Требаће ми отац да ме преда. Мој тата је умро, отровала га је тајна полиција док сам још живела у Румунији.

Телија у којој је Костика држан у Јашију имала је дебеле зидове и решетке на прозорима. Стражари су морали да откључају троје врата да би ушли. Било је немогуће побећи одатле. Упркос томе, проверавали су решетке и пребројавали затворенике двапут дневно, у седам ујутру и седам увече.

Костика се плашио ових прозивки. Свако јутро је чуо повик: „*Aa-pel! Fața la perete!*” (Прозивка! Лице према зиду!). Окретао

се према зиду са осталим затвореницима и стајао тамо непомично и у тишини током два часа. Исто се понављало увече.

Зашто морам да стојим тако дуго?, питао се Костика. *Ноће су му биле слабе и осећао је вршоловавицу. Ово раде само да би нам изазвали пашињу.*

Онда је једног јутра чуо како му Господ говори: „Желим да искористиш ово време да разговараш са мном.”

Од тада је Костика претварао време за прозивку у молитву и слављење. Присетио се неколико стихова из Псалма 27: „Чуј, Господе, глас мој, Тебе призивам, смилуј се на ме и услиши ме. Срце моје говори пред Тобом што си рекао: ‘Тражите лице моје.’ Тражим лице Твоје, Господе! Немој одвратити од мене лице своје, немој у гневу оставити слугу свог; буди Помоћник мој; немој ме одбити, и немој ме оставити, Боже, Спаситељу мој!”

Одједном је осетио да је слободан од свих људских планова, жеља или амбиција – слободан од греха и света. Више му није било важно да ли ће умрети или живети. „Само желим да угодим Теби, Господе”, молио се.

Једне вечери Костика је приметио троје других затвореника како се моле. Склапали су руке и гледали према небу.

„Охрабри се”, рекао је један од њих.

„Буди јак”, рекао је други.

Било је других хришћанских затвореника с њим у истој спаваоници, људи који су били лажно опружени за хулиганство. Полиција их је ухватила да читају Библију, моле се или певају Господу на кућним састанцима.

Хришћани у затвору су морали добро да пазе да се не жале. Међу њима је било доушника. Ако би један од њих рекао: „Ја сам овде због хришћанског деловања, али оптужили су ме за хулиганство”, могао је да буде оптужен за клеветање државе, а казна за такав злочин је била веома строга.

„Зашто си ти овде?”, питао је један затвореник Костику.

„Због криминалног понашања”, одговорио је.

„Хоћеш ли да се удаш за мене?“

„Ти – криминалац? Хајде молим те! Каж ми истину.“

Други затвореник га је питао: „Шта си урадио па да те овде затворе?“

„Покушао сам да убијем полицајца“, рекао је.

„Ти си покушао да убијеш полицајца? Па ти не би могао да убијеш ни кокошку.“

У Костикиној спаваоници се налазио дечак који је за неколико дана требало да буде пуштен. Једног јутра му је било толико лоше да није могао да устане из кревета и оде на рад. Стражари су га тукли док се није онесвестио. Затим су га бацили на бетонски под „самице“.

Самица је у овом случају значила да затвореник треба да се преобуче у „имитацију одеће“. То ругло од униформе састојало се од кошуље без леђа, панталона са само једном ногавицом и сандала без ђонова. Затим је морао да стоји без паузе од пет ујутру до десет увече на хладном бетонском поду у потпуном мраку. Под му је био једини тоалет а храна је сервирана сваког другог дана. Стражари су често и неочекивано проверавали да затвореник можда није сео. Мало људи је ризиковало да седи у „самици“. Дечак је ујутру пронађен мртав.

Костика је боље него икад пре разумео како је Исус страдао од руку окрутних људи и сада је почео да схвата Његову патњу на нов начин.

Чим сам добила амерички пасош резервисала сам карту за Аустрију. Стивен ме је сачекао на аеродрому и одвезао у кућу мисије.

17. августа 1985. г. нас двоје смо изашли у ресторан да прославимо веридбу. Конобар нам је донео бечку шницлу, салату и пенушаву безалкохолну јабуковачу. Мали оркестар с виолином и хармоником свирао је само за нас.

Јели смо и пили а Стивен ми је причао шта се догодило с његовим тимом тог лета док сам ја била у Америци. Знала сам да је он био задужен за слање тимова с Библијама. Морао је добро да пази кога ће да пошаље и где.

Тиму кријумчара Библија се придружио један младић из Енглеске. Звао се Џоел (*Joel*) и имао је око осамнаест година.

Дошао је код Стивена и рекао му: „Молим те, пошаљи ме у Румунију с Библијама. Много сам се молио у вези с тим и заиста био волео да идем.”

„Не можемо више да шаљемо возила с Библијама”, рекао му је Стивен. „Румуни су разоткрили цео систем који смо користили. Стога, ако желиш да идеш, мораћеш возом.”

„Што се мене тиче, то је у реду”, рекао је.

„Упозоравам те, Џоеле”, наставио је Стивен, „претражиће ти кофере. Мораш да будеш спреман на најгоре.”

„Знам да је опасно”, рекао је Џоел, „али ипак желим да идем.”

Напослетку је Стивен одлучио да га пусти да иде и купио му је возну карту. Дао му је око стотину малих румунских Библија. Џоел их је пажљиво умотао у вреће за спавање и спаковао их у своја два кофера.

Дошао је дан Џоеловог одласка. Тим се на јутарњем састанку помолио за његово путовање. Стивен је планирао да га одвезе на железничку станицу у граду али су касно кренули из канцеларије. Воз је требало да пође у тринаест часова.

„Господе, молим те одложи полазак воза”, молио се Стивен са Џоелом док је возио.

Да ствари буду још горе, путеви ка граду су били закрчени и саобраћај је тог дана био спор.

„Господе, молим те, задржи воз данас”, молио се и Џоел.

„Потребно нам је чудо да стигнемо на време”, рекао је Стивен.

Кад су најзад стигли у Зудбанхоф (Јужна железничка станица – *Südbahnhof*), све је врвело од људи. Стивен је носио један тешки кофер а Џоел други. Напола су трчали а напола се

спотицали и тако су ушли у станицу. Кад су стигли на перон, Стивен није могао да верује својим очима – воз је још био тамо. Из звучника се зачуо глас који је најавио: „Оријент експрес полази за два минута.“

Стивен је помогао Џоелу да уђе у воз са своја два тешка кофера. Ставио их је на полицу за пртљаг у свом купеу. Искочио је напоље управо на време.

Џоел је отворио прозор и махнуо му у знак поздрава док је воз излазио из станице.

Стивен се одвезао назад у кућу мисије, захваљујући Господу. Испричао је тиму шта се догодило.

Видео је чудо с одлагањем поласка воза али се ипак питао како ће Џоел проћи на путу. То што се укрцао на воз за Румунију није значило да ће безбедно прећи границу и доставити Библије.

Два дана касније је примио позив у својој канцеларији.

„Ја сам у Зудбанхофу“, чуо се Џоелов глас. „Све је прошло добро.“

„Слава Господу! Одмах долазим по тебе.“

Скочио је у кола и возио што је брже могао до станице. Џоел га је чекао пред улазом.

На повратку у кућу мисије испричао је Стивену: „У мом купеу је било осам путника и сви су имали најмање један кофер. Кад смо стигли на румунску границу цариници су нам прегледали пасоше. Онда су проверили све кофере осим мојих! Доставио сам Библије на адресу у Букурешту, коју си ми дао. Затим сам се вратио следећим возом.“

„Слава Господу!“, рекао је Стивен.

Те вечери се цео тим радовао.

Кад је Стивен завршио своју причу, и ми смо завршили наш веренички обед у бечком ресторану.

„Каква невероватна прича. Хвала ти што си то поделио са мном“, рекла сам. „То ме охрабрује да верујем Господу у чудо и за моју породицу.“

Поглавље десет

Воз смрти

Било је то крајем августа 1985. године и ја сам сада била са Стивену у Бексхилу у Источном Сасексу (*Bexhill-on-Sea, East Sussex*), у Енглеској. Боравили смо код његових родитеља у њиховом бунгалову. Њихове молитве и охрабрење су били велики благослов за мене. Већ сам била упознала његове две сестре, Рут и Мери (*Ruth* и *Mary*), а сада сам упознала и трећу, Олив (*Olive*), која је дошла с мужем Џефом (*Geoff*) и њиховим новорођенчетом Даниелом (*Daniel*).

Свиђале су ми се руже у башти и дрво кедра које је ширило своје гране над травњаком иза куће. Уживала сам у укусном чери парадајзу из стакленика. Увече сам са Стивеном гледала како породица јежева излази да попије млеко које смо им оставили на отвореној тераси у дворишту. Ипак, Костика је био у затвору зато што је био ухваћен с Библијама у Румунији и ја сам носила тежак терет на срцу за њим куда год сам ишла.

Једног дана сам отишла у шетњу са Стивеном поред мора и сели смо на дрвену клупу. Посматрали смо галебове и разговарали о нашем венчању.

„Тако је тужно што Костика не може да се радује с нама”, рекла сам. „Чак и не зна да се удајем.”

Сетила сам се Костикиног и Естериног венчања и изненада ме је потресло друго сећање. Окренула сам се ка Стивену.

„Кад сам живела у Јашију, познавала сам једну старију госпођу из баптистичке цркве. Елену Бока (*Elena Boca*). Молила се за мене да ми Господ подари мужа.”

Стивен ми је стиснуо руку охрабрујући ме да наставим и ја сам му испричала какво је виђење имала Елена.

Када се Костика оженио Естером 1976. године, ја сам припремила неколико пригодних песама које ће дечији хор отпевати на венчању. Елена је донела свадбену клупу и поставила је испред цркве. Покрила ју је меканим вуненим прекривачем и помогла ми да направим лук од црвених ружа на врху.

Те недеље послеподне смо вредно вежбали за ту прилику. Девојчице су дошле у цркву обучене у љубичасте и ружичасте блузе. Дечаци су носили плаве кошуље и морнарске панталоне.

Костика и Естера су ушли у цркву у седамнаест часова. Дворана је била препуна. Естера је била обучена у дугу белу венчаницу. Коса јој је била подигнута и имала је круну од цвећа и вео. Костика је носио смеђе одело и каранфил у реверу. Његова смеђа коврцава коса је била очешљана преко ушију. Цела црква их је гледала, а из мноштва се чуо жамор: „Како су леп пар! Како је Естера прелепа млада!” С руком у руци, полако су ходали кроз гомилу према предњем делу и сели на свадбену клупу.

Ја сам у том тренутку показала деци да устану. Певали су свадбене песме које сам их научила. Мој брат Теодор је свирао оргуље, Силвија и Нелу (*Silvia* и *Nelu*) гитаре, а мој отац виолину. Ја сам водила дечији хор.

Еленине очи су биле на Естери и Костики. *Како су леи!*, мислила је. У том тренутку је имала виђење...

Костика је нештао са свадбене клупе а Естера је седела у заједници. Била је сама и била је обучена у одећу за сваки дан. Елена је поново погледала на

свадбену клуџу. Уместо њих, видела је како се као млада појављујем ја с младожењом којој није знала – младим човеком, средње висине, тамне косе подељене са стране и брадом.

„Виђење је трајало довољно дуго да остави снажан утисак на њен ум. Затим је нестало и поново је видела Костику и Естеру као венчани пар.”

„То је невероватно!”, рекао је Стивен. „Када ти је Елена рекла за своје виђење?”

„На свадбеној вечери у башти куће мојих родитеља”, одговорила сам. „Естерина родбина и моја породица су све припремили. На свадбу је дошло око две стотине гостију и сви су седели за дугачким столовима испод дрвећа.” Угнездила сам се уз свог вереника, присећајући се тог радосног дана. „Прво јело је био пилећи боршч с першуном, а затим сармице од лишћа винове лозе пуњене пиринчем, млевеним месом и поврћем. За десерт смо имали слатки хлеб пуњен орасима (козонак) и ратлук, а за пиће хладну изворску воду.

„Елена је за вечером седела поред мене и рекла ми је за своје виђење. ‘Господ има мужа за тебе’, рекла је.”

„И тачно тако се догодило”, прокоментарисао је Стивен. „Сада је Костика нестало у затвору... а ми се венчавамо.”

Погледала сам у Стивена. Био је средње висине, имао је тамну косу и браду, баш као што је Елена видела.

Док смо се враћали у бунгалов, молила сам се за Костику: „Госпode, дај му милост и благодат и нека зна да си Ти с њим.”

„И нека ускоро буде ослобођен”, молио се Стивен. „Госпode, Ти си дошао да ослободиш заробљене!”

Рано ујутру, 05. септембра 1985. г., у Костикину ћелију је ушао стражар.

„Добили смо наређење да те преместимо у Букурешт”, рекао је.

Стражар га је преместио у другу ћелију ради припрема. Костика је погледао кроз прозор. Неколико кућа даље од затвора препознао је гране дрвета испред једне. Била је то трешња на коју се често пењао као дете испред њихове породичне куће.

Било је ветровито, кишовито јутро. Костика је заједно са осталим затвореницима пратио чувара до излаза. Испред их је чекао полицијски комби. Стражари су сваког од њих прегледали. Неке су ставили у ланце пред Костикиним очима.

Господе, помози ми!, молио се.

Дошао је ред на Костику. Видео је како полицајац гледа његов досије... затим у њега... а онда опет у досије. Полицајац је узео пар ланаца. Костика је припремио ноге и руке да га окују. Целог га је пробио зној.

Следећег тренутка, полицајац га је поново погледао, спустио ланце и гурнуо га у комби са осталим затвореницима.

Хвала Ти, Господе, што ме није окувао ланцима.

Чим су се врата комбија затворила, Костика се нашао у мраку, као у затвореној кутији. Возач је упалио мотор и повезао их преко цомбастих путева. Након двадесетак минута, зауставио је комби и отворио врата.

„Напоље!”, наредио је један полицајац.

Затвореници су изашли напоље. Костика је погледао око себе и препознао железничку станицу у Јашију. У пратњи наоружане полиције прешли су преко пруге. Тамо их је чекао теретни воз.

„Сви уђите унутра”, наредили су стражари.

Костика се попео у вагон који је изгледао као обор за стоку. Одатле није могао да види ништа напољу и поново се заједно са осталим затвореницима нашао у мраку. Прозоре су покривале металне решетке и свеж ваздух уопште није улазио унутра.

Изненада је осетио мирис угља из локомотиве. Воз се тргнуо и кренуо. Путовање од Јашија до Букурешта је трајало седам часова. Али није знао да ће овог пута трајати много дуже...

Воз је ишао по целој земљи и на сваком месту купио још затвореника. Њихов број се у Костикином кавезу попео на шездесет. Згњечени један уз другог, уморни и гладни, једва су дисали.

Прошао је цео дан, па ноћ. Костика је с времена на време чуо звук капања. Очајан, пружао је руке, тражећи воду... али није је било. Затвореници су били исцрпљени, стајање без сна је постало неподношљиво. Али није било довољно места да би могли да легну.

Након три дана и две ноћи таквог путовања, воз је стигао на северну железничку станицу у Букурешту (*Gara de Nord*). Затвореници су, спотичући се, изашли из воза; хватала их је несвестица од глади и жеђи. Чекао их је комби. Након пола сата вожње, затвор Рахова им је отворио своја врата.

Стражари су их одвели у хладну просторију која је личила на мртвачницу. Звала се Дворана плача. Имала је бетонски под и мермерне клупе.

Многи затвореници су тамо плакали и цвилели. Сад је био ред на Костику. На крају је легао на хладну мермерну клупу и заспао, али то није дуго трајало. Стално се будио, стопала модрих од леденог мермера. Очајнички их је протрљао. Била су утрнула. Поново је заспао а онда се опет пробудио, док му је цело тело прожимао бол. Постао је то зачаран круг за њега и друге затворенике, те ноћи и следећег дана.

Ако не проиђљам ноће, умрећу од хладноће, мислио је. *А шта ће се онда догодити с децом и Естером?* Због њих је скупио снагу да преживи и трљао је ноге опет и опет.

А онда су се другог дана врата мртвачнице отворила. Полицајци су прозвали затворенике по имену и одвели их у њихове ћелије.

„Сфаку Константин”, позвао је затворски полицајац.

„Овде.”

„Ти? У твом досијеу пише да би требало да будеш у ланцима. Где су ти ланци?”

Костика је ћутао али је у свом срцу рекао: *Хвала Ти, Господе, што си ме спасао од ланаца.*

„Скини сву одећу и остави је овде”, рекао је полицајац. „Прођи туда.” Показао је на врата.

Костика је оставио своју одећу и, го и дрхтећи, ушао у другу просторију.

„Претрес тела”, наредио је стражар.

Костика је помислио, *Го сам изашао из утробе мајере своје, то ћу се и вратићу онамо*, као што је Јов рекао. *Никакво бојатство нећу понети са собом... рачунаће се само оно што сам учинио за Господа.*

Након што му је стражар прегледао одећу и вратио му је, он се обукао, а затим га је овај спровео у ћелију. Био је то један од најбоље чуваних делова затвора. Он је био сврстан у особе „опасне по безбедност државе”.

Иако нисам знала шта се догађа с Костиком у затвору, у духу сам стално осећала терет. Све време ми је било потребно охрабрење људи око мене.

Једног дана сам пила чај са Стивенем у дому његових родитеља у Бексхилу. Седели смо за столом у башти.

„Желим да ти испричам нешто што ми се догодило пре четири године кад сам путовао у Румунију с Библијама”, рекао је Стивен.

„Испричај ми, Стивене. Волим да слушам твоје приче”, рекла сам док сам сипала чај. Припањала сам уз сваку реч а моје срце је плакало због патње мог брата.

Једног летњег јутра, 1981. г., Стивен је кренуо из седишта своје мисије у Бечу с Колином (*Colin*) из Северне Ирске и Ингрид (*Ingrid*) из Финске. Њихово одредиште је био град Арад на западу Румуније. Имали су око 1.600 Библија сакривених у тајним одељцима њиховог плавог кампера. Као и увек, сви су запамтили адресу доставе. Комби је имао напред само два седишта, тако да су се смењивали током вожње, да увек неко други буде у задњем делу.

Возили су се дуго – цео тај дан, све до вечери. Док су путовали, Стивен се молио: „Господе, помози нам да пренесемо Библије преко границе и да их безбедно испоручимо.”

Након што су прешли кроз Мађарску, стигли су на румунску границу. Цариници су им проверили пасоше, на брзину прегледали комби и махнули им да прођу без проблема.

Изврсно!, мислио је Стивен док су улазили у Румунију. *Да ли ће цело путовање бити тако лако?*

Следеће вечери у двадесет и два часа су паркирали комби на безбедном месту, да га истоваре. Завршили су своју касну вечеру, флашу воћног јогурта и орахе. Сад су били спремни за рад. Ингрид је изашла напоље да чува стражу на месечини.

Колин и Стивен су се попели у задњи део комбија. Навукли су завесе и отворили тајне преграде. Био им је потребан добар сат времена вредног рада да ставе Библије у пластичне вреће, спремне за испоруку. Кад су завршили, Колин се вратио на место возача, а Ингрид је села поред њега. Стивен је остао позади и сео на врећу Библија.

Колин је возио цомбастим споредним путевима Арада ка кући њиховог контакта. Из задњег дела комбија, Стивен је покушавао да види пут пред њима кроз мали отвор у завесама.

Изненада је Колин повикао: „Полиција! Стивене, не померај се. Буди тих.”

Стивен је брзо легао на вреће с Библијама између клупа у задњем делу комбија.

Полицајац је сигнализирао Колину да стане. Он је зауставио комби поред пута, угасио мотор и спустио прозор.

Господе, не допусти им да отворе задњи део, молио се Стивен. *Молим Те, сјаси Библије и нас.*

„*Actele la control*” (Документа на контролу), рекао је полицајац.

Колин и Ингрид су му предали своје пасоше, возачке дозволе и саобраћајну дозволу, као и документа о возилу.

Ако отвори задња вратица, њихови смо, мислио је Стивен. *Господе, помози!*

Полицајац је проверио документа о возилу. Затим је погледао у Колинов пасош који је држао у руци. На светлу батеријске лампе гледао је слику у пасошу, па у Колина, и тако неколико пута. Затим је то исто поновио с Ингридиним пасошем. Изгледало је као да све то траје бескрајно дуго.

„Јесте ли ту само вас двоје?”, питао је полицајац на енглеском.

Колин је погледао у Ингрид, а онда опет у полицајца, и подигао два прста.

Полицајац се насмејао.

„Срећан вам пут”, рекао је и вратио им документа.

Како је Стивен био срећан кад је зачуо мотор како се поново покрене и осетио да се комби помера!

Након пола сата вожње стигли су до куће контакта, испоручили Библије и упутили се назад на границу, радујући се.

Слушала сам Стивенову причу очарана. „Хвала ти, Стивене, на тој предивној причи. То ме охрабрује да верујем Господу за моју породицу.”

Господе, стављам на Тебе своје бриге, молила сам се. *Ти ћеш се побринути за Костику и остатак моје породице.*

Ђеновјева се састаје с Костиком, Естером, Теом и Ђеновјевом на аеродрому у Риму, јули 1986. г.

Ђеновјева с Костиком, Естером, Теом и Ђеновјевом на аеродрому у Риму, јули 1986. г.

Поглавље једанаест

Жалба

Сада је био већ крај септембра 1985. године. Мој брат Костика је још увек био у затвору Рахова у Букурешту. Званични злочин за који је оптужен био је покушај убиства полицајца који га је зауставио. Породица ми је преко телефона рекла да су уложили жалбу на пресуду. *Шта ће из тога произаћи?*, питала сам се. *Да ли ће га ослободити или ће му се догодити нешто још горе?*

Ја сам била у Енглеској са Стивеном и припремали смо се за наше венчање. Боравили смо код наших пријатеља, Стивена и Џоан Хол (*Stephen* и *Joanne Hall*), у Гилфорду (*Guildford*). Једног топлог, сунчаног поподнева, седели смо у њиховој башти. Дивили смо се плавим и љубичастим михољданским красуљцима са златним прашницима у средини.

Чули смо гугутање голубова у јелама док смо јели пшенично пециво, сир и парадајз. Преко меког зеленог травњака је протрчала веверица и придружила нам се.

Било је дивно бити са Стивеном, али ја сам с времена на време тонула у тугу и он је то приметио.

Отворио је Библију и прочитао Псалам 103,6: „Господ твори правду и суд свима којима се криво чини.’ Не заборавимо шта је Господ чинио у прошлости, Ђеновјева”, рекао је док је испијао свој чај. „Сећам се кад сам био кријумчар Библија...”

„Још једна прича? Испричај ми је. Твоје приче ме увек охрабре.”

„Па, знао сам да верници у Источној Немачкој нису имали хришћанску литературу и хтео сам да им помогнем. Превозио сам литературу много пута преко транзитних рута.”

„Шта су то транзитне руте?”, питала сам.

Стивен ми је објаснио порекло тог израза. Након пораза Немачке у Другом светском рату, земља је подељена на Источну и Западну. Главни град, Берлин, такође је био подељен на секторе. Руски сектор је постао Источни Берлин и истовремено је био и главни град Немачке Демократске Републике. Амерички, британски и француски сектори града постали су Западни Берлин. Да би становници Западног Берлина могли да путују у Западну Немачку направљено је неколико транзитних рута између Западног Берлина и Западне Немачке. Путници су могли слободно да пролазе кроз Источну Немачку тим рутама.

Путовање транзитним рутама било је једноставно, све док се придржаваш правила. Било је забрањено силазити с њих и очекивало се да се појавиш на другој страни унутар пет часова. Возила која су ишла у Западни Берлин нису проверавана на граници НДР и то је мисијама пружало могућност да помогну источнонемачким хришћанима.

Једном приликом, Стивен је путовао с пријатељем Канађанином, Виктором (*Victor*). На граници Источне Немачке, након што су платили таксу за транзитну визу, цариници су прегледали њихове пасоше и ставили на њих печате с датумом и временом.

Њихова мисија је имала пуно контаката у Источној Немачкој, који су живели у Близини транзитне руте. Увек су радо примали и дистрибуирали хришћанску литературу.

За овај посао је било важно возити се ноћу. Испланирали би путовање тако да стигну у кућу контакта око поноћи. Затим би брзо сишли с транзитне руте на најближем излазу, одвезли се право код контакта и истоварили комби. Попили би кафу с том породицом, помолили се и упутили назад на транзитну руту.

Обично су стизали у Западни Берлин у року. Источнонемачки стражари никад нису знали да су ови напуштали руту.

Али овог пута је било другачије. Њихов контакт је живео осамдесет километара од транзитне руте. Одвезли су се до његове куће без проблема и истоварили терет. Али кад су се упутили назад, Стивен је промашио излаз и изгубили су се. Онда их је на контролном пункту зауставила полиција. Један стражар је прегледао њихове пасоше и визе.

„Видим да имате транзитне визе, а не туристичке”, рекао је. „Зар не знате да је забрањено напуштати транзитну руту?”

„Извините”, рекао је Стивен. „Негде сам погрешно скренуо.”

Стражар је прошао око комбија и погледао у његов задњи део.

Хвала Боју да смо испоручили шовар!, помислио је Стивен.

Стражар им је вратио пасоше и упутио их назад на транзитну руту. Кад су стигли на контролни пункт, на другом крају транзитне руте, комунистички стражар им је наредио да одвезу комби у гаражу на проверу. Прегледали су им све личне ствари и темељно претражили њихове новчанике.

„Да ли познајете некога у Немачкој Демократској Републици?”

„Не”, рекао је Стивен. *Уосталом, само сам разменио неколико речи с контактом*, помислио је.

Након што су платили казну, стражари су их пустили да иду. Како се само Стивен радовао што су успели да изврше мисију!

Следећи пут је његов пријатељ Виктор отишао у Источну Немачку, али га је полиција ухватила на путу ка контакту. Запленили су све: литературу и возило. Ухапсили су њега и његовог пријатеља Рендија (*Randy*) и испитивали их три дана у Источном Берлину.

„Невероватно је колико си се пута извукао, Стивене”, рекла сам. „Господ те је увек и изнова избављао. Његова милостива рука је на посебан начин била над тобом.”

Да ли ће Његова милостива рука бити и над Костиком?, питала сам се.

Дисциплина у затвору Рахова у Румунији, где је Костика држан због Библија, била је врло строга. Сваки знак отпора је наплаћиван батинама.

„Очисти сваки центиметар ћелије”, викао је стражар на Костику и остале затворенике.

„Желим да се те решетке сијају”, наредио је други стражар.

Костика је сваки дан био на коленима и брисао крпом сваки центиметар ћелије.

„Веома сам болестан и не чујем”, рекао је једног дана стражару.

„У реду, пријавићу то”, рекао је.

Прошло је недељу дана а ни лекар ни лекови нису долазили.

„Имам инфекцију ушију и температуру”, рекао је другом стражару. Али овај је само слегао раменима.

Не чујем звук ланаца осталих затвореника... не чујем ни гласно куцање на вратима ћелије ујутру, помислио је. Да ли ћу остати жив до краја живота?

У таквом стању, 26. септембра 1985. г., Костика је изведен из своје ћелије, ставили су му лисице на руке и одвезли га затворским комбијем.

Куда ме воде?, питао се.

Зауставили су се крај велике зграде од цигала, испред које је било много паркираних аутомобила. Препознао је суд у Букурешту. *Моја породица се жалила на моју казну*, помислио је.

Костика је уведен унутра и спроведен на оптуженичку клупу. Дрхтећи. Брзо је погледао присутне у сали. Велика дворана је била препуна. С десне стране је видео своју жену, мајку, браћу и сестру. Осмехнули су се и махнули му. Приметио је и да неки важни људи седе око његове породице. Били су добро обучени и изгледали су као странци. Осећао је да су на његовој страни.

Жалба

Ти пријатељи који су дошли посебно због жалбе били су представници Сједињених Држава, Тони Хол (*Tony Hall*), Крис Смит (*Chris Smith*), Франк Волф (*Frank Wolf*) и Марк Силцандер (*Mark Siljander*); члан америчког Представничког дома, Том Ринер (*Tom Riner*); сенатор Џин Хаф (*Gene Huff*); као и Дејвид Аткинсон (*David Atkinson*) и Томас Кларк (*Thomas Clarke*), чланови британског Парламента.

Зачуо се гонг и публика је утихнула.

Главни тужилац је устао и прочитао откуцану изјаву.

„Слажемо се да поново размотримо случај Сфаку Константина”, почео је. „Оптужен је за покушај убиства полицајца...”

Читао је још неколико минута а онда је сео.

„Где су жалилац и сведок оптужбе?”, питао је судија.

„Часни суде, жалилац и сведок оптужбе се извињавају”, устао је службеник и објаснио. „Нису могли да присуствују из личних разлога.”

Онда је дошао ред на браниоца.

„Часни суде, скрећем вам пажњу да су жалилац и сведок оптужбе променили своје првобитне изјаве.”

Наставио је и прочитао њихове ревидиране изјаве суду.

Костика је све то гледао али није могао да чује. Покушао је да им чита са усана.

„Да ли имаш нешто да кажеш у своју одбрану?”, питао га је судија.

„Нисам крив!”, рекао је Костика а низ лице су му потекле сузе.

Поново се огласио гонг.

„Седница је завршена”, рекао је службеник. „Судија ће касније објавити своју одлуку.”

Публика се разишла. Страни званичници су позвали моју породицу да изађу с њима на ручак. Сви у породици су се осећали тако вољено и благословено због њих.

Након жалбе, Костика је враћен у затвор. *Да ли има наде за мене, Госјоде? Да ли ћу икад поново бити слободан?*, питао се. *Нико ми чак није ни рекао која ми је казна.*

Једног дана га је један затвореник питао: „Која је твоја казна?”

„Не знам”, одговорио је Костика.

„Онда... мора да си осуђен на смрт, као и сви ми овде.”

„Сви смо ми осуђеници на смртну казну у овој ћелији”, рекао је други затвореник.

Костикиним телом је прошла ледена језа. Срце му је убрзано тукло. *Госјоде, помози ми да умрем веран Теби.*

Једини начин на који су стражари разговарали с Костиком били су знакови. Сматран је опасним непријатељем државе.

Једног дана, неколико недеља касније, дошао је један полицајац и дао му знак да приђе. Костика је разумео и пошао за њим у затворско двориште. Био је у својој танкој затворској одећи и патикама. Полицајац му је показао да сиђе у рупу која је на врху имала решетке. Седео је тамо на дну рупе на земљи. Почео је да пада снег и ускоро су пахуљице прекриле његову главу. Тресао се од хладноће.

Након неколико часова, дошао је онај исти полицајац. Дао му је знак да пође за њим. Костика га је пратио назад у ћелију.

Те вечери су јели за вечеру куван кукуруз и чорбу од купуса. Костика је погледао у лица осталих затвореника. *Ох, Госјоде, како су мршави и бледи!*, помислио је. *И ја мора да изгледам исто.*

Дани у затвору су пролазили врло споро. Од пет ујутру до пола једанаест увече стражари су им бранили да легну у кревет. Ходали су само пар метара горе-доле по просторији.

Други пут је један затвореник почео да туче Костику.

„Упомоћ! Упомоћ! Убија ме!”, вриштао је Костика, али нико му није дошао у помоћ.

Жалба

Када се његов нападач уморио, мало се одморио, а онда је почео поново немилосрдно да га туче песницама и да га шутира свуда по телу. Костика је ставио руке око главе да би се заштитио. Није му узвратио ударце.

„Помози ми, Боже!”, плакао је. „Спаси ме, о Боже!”

Сутрадан, када је нападач изгледао мирно, Костика га је питао: „Зашто си ми то учинио?”

„Управник ми је обећао да ће ме ослободити раније ако те натерам да ми узвратиш ударац”, рекао је.

Недељу дана касније, у његову ћелију је дошао човек у оделу.

„Здраво, господине Сфаку”, рекао је човек. „Ја радим за владу. Дошао сам да ти нешто понудим. Ако сарађујеш, можеш још данас да идеш кући.”

„Шта је понуда?”, питао је Костика.

„Само нам реци како Библије улазе у земљу и ко их дистрибуира.”

„Већ сам вам рекао све што знам. Немам ништа више да кажем.”

„Онда ћеш дуго остати овде”, рекао је човек и отишао.

Била је то хладна зима, а храна је била веома слаба. Костика је ноћу седео повијен испод ћебета. Рукама је обавијао ноге како би се загрејао. Знао је да су од њега остали само кожа и кости. Сетио се једног библијског стиха: „Овај страдалац завика, и Господ га чу, и опрости га свих невоља његових” (Псалам 34,6).

Недељу дана касније, Естера је примила писмо од судије. У њему је стајало да је Костикина казна смањена са седам и по година на четири и по. Али тајна полиција је онемогућила да ту вест ико пренесе Костики.

Поглавље дванаест

Пакет враћен

Након жалбе у Букурешту, нико није рекао Костики какав је био исход. Он је и даље веровао да је његова казна или на смрт, или доживотна робија.

„Чак и да дођу краљеви и краљице, нико не може да спасе Сфакуове из наших руку!”, запретио је командир тајне полиције.

Ја сам у то време била са Стивеном у Гилфорду, у Енглеској. Боравили смо код пријатеља у њиховој прелепој кући са пет спаваћих соба. Цвеће у прозорима, намештај од храстовине и велика огледала давала су кући посебан шарм. Тог дана је било хладно и ја сам носила црвени вунени костим; Стивен је носио плави џемпер који му је исплела мајка. Седели смо поред камина у дневној соби уз шољу топле безалкохолне јабуковаче с циметом.

Стивен је имао хонорарни посао на Кестон колеџу (*Keston College*), центру за изучавање религије и комунизма. Такође је водио рачуна о већини припрема за венчање. То послеподне сам му помагала да пошаље позивнице. Дедин сат у углу правило нам је друштво својим звонима: *Дини-доні! Дини-доні!*

„Зашто не можемо да имамо нормално венчање, пуно радости, као сваки други пар?”, питала сам Стивена. „Костика је у затвору, а они покушавају да ухапсе и Теодора и Ержо.”

„Господ ће благословити оне који страдају за Њега”, одговорио је Стивен. „Испричаћу ти нешто што ми се догодило.” Помисла сам да је чудно што су му очи заискриле хумором.

Многи верници иза Гвоздене завесе су излагали своје животе опасности због Библија. У Сибиру су Библије биле ретка роба. Једини начин на који су тамошњи хришћани могли да их имају било је да их одштапају у илегалним штампаријама. Целе породице су живеле илегално годинама, како би штампали Библије које су онда други дистрибуирали. Штампарске машине су кријумчарене у Русију у деловима и тамо су на тајним местима склапане. Тим машинама је стално било потребно мастило, а понекад и резервни делови са запада.

Стивен је помагао да се у Москву и Лењинград шаљу курири који су носили тај материјал. И сам је ишао као један од њих и преносио мастило. Било је то у лето 1982. С њим је ишао његов пријатељ Дејв (*Dave*) из Енглеске. Вредно су се припремали за тај пут, у канцеларији куће мисије у Бечу. Направили су посебне, дебеле, јаке пластичне вреће за мастило, које су биле дуге око 70 центиметара и широке око 15. У сваку је могло да стане два литра мастила. Стивен је ставио по једну врећу преко сваког рамена и залепио их тракама за кожу. Затим је причврстио трећу око струка, користећи дуг платнени завој и зихернадле. Дејв је учинио исто. С дванаест литара мастила које су носили на себи, моћи ће да се одштапа неколико хиљада Библија у Сибиру.

Да би путовали а да не изазову сумњу, морали су да носе дебелу одећу. Стивен је обукао дебелу кошуљу, џемпер, прслук и сомотске панталоне. Резервну одећу је спаковао у кофер. Тим се помолио за њих и они су отишли.

Укрцали су се на воз у Бечу то послеподне. Воз је ишао кроз Мађарску према Совјетском савезу. Срећом, у њиховом купеу није било никога. Удобно су се сместили за дванаесточасовно путовање до Кијева. Ускоро су ушли мађарски цариници. Прегледали су њихове визе и кофере. Затим је Стивен спустио седиште, да би могао да легне. *Дивно је што моћу да се одморим*, помислио је. Али његов одмор ће кратко трајати.

Изненада је осетио нешто влажно на леђима. *Ох не. Није ваљда.*

Устао је, отишао ходником до тоалета и закључао се унутра.

Воз је убрзавао на свом путу. Чуо је само једноличан звук точкова испод својих ногу. Наслонио се на врата како би одржао равнотежу и погледао испод кошуље. *Одакле тачно цури?* Срце му је убрзано тукло. Мاستило је цурило из једне вреће причвршћене преко рамена и текло је низ леђа, у кошуљу и панталоне. Скинуо је траку која је држала врећу на месту и све заједно бацио у тоалет, одакле је све то одлетело на другу. Видео је бљесак шина и замућен облик железничких прагова кроз рупу.

Опрезно је отворио врата... и погледао десно и лево. *Нема никоја.* Отрчао је назад у купе.

„Дејв, брзо! Донеси ми резервну одећу у тоалет... све ми донеси!”

Одјурio је назад у тоалет. *Хвала Ти, Госјоде, што није био заузет!*, молио се док се поново закључавао унутра.

Неколико минута касније, дошао је Дејв с одећом. Стивен ју је узео и поново закључао врата.

Знао је да ће бити тамо неко време. *Морам да се организујем*, помислио је. *Помози ми, Госјоде!* Обесио је чисту одећу на вешалицу, а онда је скинуо прслук, кошуљу и панталоне. Бацио их је у тоалет. Руке су му биле црне, струк му је био црн, а кад је скидао прслук, мастило му је умрљало чак и косу. Затим је почео да се пере сапуном и водом. Погледао је у огледало да види да ли се очистио. Тврдокорни трагови мастила су остали.

Неко је покушао да отвори врата. Чуо је две жене како разговарају. „Причекајмо мало, док купатило не буде слободно”, рекла је једна од њих.

Мораћеште гућо, гућо да чекаш!, помислио је Стивен. Лакнуло му је кад је чуо како одлазе. *Шта ако дођу граничари*

и наредите ми да изађем најоље? Знао је да они могу да прегледају тоалете у било ком тренутку. Ужас му је испунио срце.

Погледао је око себе и свуда видео мастило – било је у умиваонику, на зидовима и на поду. Употребљено је све папирне убрусе и тоалет папир како би све то очистио. Није хтео да остави никакве сумњиве трагове иза себе.

Цела операција је трајала неколико часова. Кад је све било чисто, обукао је другу одећу и појавио се као нови човек.

Хвала ти, Господе, што си ме спасао, молио се.

Следеће ноћи су испоручили десет литара мастила контакту у Кијеву. Он је то однео даље у илегалне штампарије Библија у Сибиру.

Много сам се смејала слушајући Стивену причу.

---

16. новембра, 1985. године, удала сам се за Стивена у баптистичкој цркви у Гилфорду, у грофовији Сари (*Surrey*), у Енглеској. Носила сам дугу белу венчаницу, цвеће у круни и вео. Стивен је носио светло-смеђе одело, са шаром у облику рибље кости и бели каранфил у реверу. Џин Хаф је одржао обећање и дошао да ме преда. С њим је дошла и његова жена Етел и још један пар. Две Стивенове сестре, Рут и Мери, биле су ми деверуше. Оне су носиле бледо-тиркизне хаљине са цветним узорком. Пол Бут (*Paul Booth*), који је био са Стивеном у Румунији у његовој првој посети, био је кум.

Служби је присуствовало око стотину људи и црква нам је помогла током пријема. На моје изненађење, моја мајка је добила пасош у последњем тренутку и дошла је на венчање. Силвија и Елена, моје дугогодишње пријатељице из Румуније, такође су дошле из Америке. Стивен и Џоан Хол су нам помогли око смештаја за неке госте којима је било потребно

преноћиште. Стивенови родитељи су дошли из Бексхила и боравили су код њих.

Док смо улазили у задњу просторију да се упишемо у матичну књигу венчаних, свирала је касета са снимком мог дечијег хора из Румуније.

Пријем је био одржан у црквеној сали. Гости су се сами служили свим врстама деликатеса, послуженим на дугим столовима: румунским сарамалама, грилованом пилетином, печеном говедином, дивљим пиринчем са зачинским биљем, салатама, сиревима, воћем и свим врстама десерта и колача. Свадбена торта је била воћна, са глазуром. Међу свим осталим врстама десерта била је и пита од лимуна и беланаца.

Сенатор Цин Хаф је седео с моје десне стране, а моја мајка је седела одмах поред њега. Цин ми је рекао: „Овај колач од лимуна и беланаца је фантастичан. Сви одлазе по још једно парче. Идем и ја по још, пре него што га нестане”, рекао је док је устајао.

Вратио се с другом порцијом и спустио је на своје место. Али пре него што је сео да је поједе, окренуо се на минут да разговара с кумом. У међувремену је моја мајка помислила да је пита за њу. Повукла је тањирић ка себи. Кад је сенатор Хаф сео, пита је била готово нестала.

„Украла си ми питу!”, рекао јој је.

Моја мајка се кикотала до краја пријема. Било ми је драго што је видим срећну, за промену.

Као венчани поклон за нас, Цин и Етел Хаф и њихови пријатељи су отпутовали у Румунију да виде моју породицу. Дали смо им мало сушене саламе, да је однесу мојој породици за Костику. Кад су стигли у Букурешт, узели су такси до затвора Рахова.

Кад су стигли на капију, Цин је извадио своју идентификациону карту и показао је дежурном чувару.

„Ја сам сенатор Цин Хаф из Кентакија”, рекао је.

„Шта хоћете?”, питао је стражар.

„Дошао сам да видим Константина Сфакуа.”

„Само породици је дозвољено да га посећује”, одговорио је стражар.

„Ја сам његов брат”, одговорио је Цин.

Стражар је затим разговарао с неким преко телефона. Натерао их је да чекају око сат времена.

„Није вам дозвољено да га видите”, рекао је стражар на крају. „Молим вас да одмах одете.”

Из Букурешта су сенатор Хаф и његова пратња отишли у Јаши. Обишли су моју породицу и цркву, и њихова посета је све њих много охрабрила.

Док је Костика био у затвору, Естерин шеф јој је рекао да се разведе од њега. Рекао је да нико не жели да ради са затворениковом женом. Кад је одбила, вршио је притисак на њу да дâ отказ. Естера је неколико пута одбила да потпише документ којим даје отказ. *Господе, не дај да изгубим њо сао, молила се. Изгубићу њриходе и карџицу за следовање хране.*

Естера се плашила да остави децу саму, чак и на минут. Страховала је да би полиција могла да их отме. Док је била на послу, чувала их је њена мајка. Тајна полиција је често заустављала децу затвореника на улици, на путу кући из школе, и тукла их.

Тео је тада имао шест година а Ђеновјева пет. Молили су се сваки дан: „Господе, добро чувај тату у затвору, дај да му буде топло и не дај да буде гладан.”

Тајна полиција је посматрала Естерину кућу дан и ноћ. Њена мајка је стално спавала с њима. Једне ноћи, око два часа, чули су буку на крову. Звучало је као да су се два или три човека

попела на таван и да ходају по њему. Чула се шкрипа дасака на поду тавана. Сви су се пробудили и слушали. Естеру и децу је обузео ужас.

„Изађимо из куће”, рекла је Естера.

Сви су истрчали напоље у двориште. Изненада, Тео се више није плашио. Подигао је поглед ка крову, ставио руке око уста и повикао што је гласније могао: „Полицијо, сиђи с крова! Иначе ћу позвати Американце!”

Људи су убрзо након тога отишли, а породица се вратила назад у кревет.

У децембру је Естера добила поштанску карту из затвора Рахова. Обавестили су је да може да дође мужу у посету и донесе му пакет од пет килограма хране.

„Можемо да одемо да видимо тату!”, рекла је деци.

„Кад можемо да идемо?”, питали су, скачући од радости.

„Одмах сада ћемо почети да се спремамо”, рекла је.

Деца су помогла својој мајци да спакује пакет. Ставили су унутра суви сир, суву саламу, орахе и кекс.

Те ноћи су се Естера и деца укрцали на воз за Букурешт. Тео и Ђеновјева су јој заспали на крилу. Целим путем је сањала о тренутку кад ће бити заједно с Костиком. У мислима је припремала речи љубави и охрабрења за њега.

Воз је стигао у станицу у Букурешту у шест часова следећег јутра. До затвора су отишли таксијем. Било им је хладно и били су уморни, али били су ту, пред капијом. Естера је предала дежурном стражару карту на којој је писало име њеног мужа. Узео ју је и проверио да ли је његово име на списку.

„Сфаку Константин није више овде”, рекао је.

„Где је онда?”, питала је Естера.

„Потражите га у Јашију”, предложио јој је стражар.

„Молим вас, погледајте поново”, питала је.

Стражар је позвао начелника.

„Не, није овде”, рекао је и вратио јој карту.

Естера и деца су отишли из затвора са сузама у очима. Плакали су све време док су ишли назад на железничку станицу. Онда су кренули на четири стотине километара дуг пут возом, назад у Јаши.

Кад се вратила кући, Естера је тамо затекла пакет.

„Поштар га је јутрос донео”, рекла је њена мајка.

Естера га је брзо отворила.

„Костикина одећа... вратили су је из зазора у Букурешту!” Тражила је писмо, објашњење, али није било ничега.

„Мора да је мртав”, рекла је и поново је почела да плаче.

Мајка ју је загрлила.

Сутрадан се сетила шта јој је рекао стражар у Букурешту. Отишла је у затвор у Јашију и питала да ли је Костика тамо. Али чинило се да нико не зна где је. Следећа два месеца је ишла од затвора до затвора, тражећи свог мужа, живог или мртвог.

Нема наде. Мора да је мртав, помислила је на крају.

Једне вечери је дошао Естерин ујак Аврам из Радауца, да посети њу и децу.

„Дозволи ми да ти испричам сан који ми је Господ дао”, почео је. „У том сну сам видео седам судија за дугим столом. Сви су били обучени у црне огртаче с црним капуљачама. Костика је стајао пред њима. Он је био обучен у бело. Остатак породице је стајао на вратима, дрхтећи. Седморо судија је показало прстима на њих, оптужујући их.”

„А онда је, изненада, моћан ветар задувао кроз врата и прозоре улазећи у просторију. Ветар је био тако јак да је одувао црне капуљаче... и црне огртаче... и онда је бацио на земљу седам судија. А Костика и породица су били слободни!”

„Хвала ти, ујка Авраме”, рекла је Естера.

О Господе, нека се то убрзо оствари!

Ђеновјева с Костиком, Естером, Теом и Ђеновјевом испред пансиона Етна у Риму, где су боравили десет дана пре одласка у Сједињене Државе, јули 1986. г.

Ђеновјева се састаје с Теодором и Ержо на аеродрому у Риму, септембар 1986. г.

Поглавље тринаест

Костикин сан

После нашег венчања, изнајмили смо кућу у селу Шалфорд (*Shalford*), у близини Гилфорда. Стивен је наставио да ради на Кестон колеџу и редовно их је информисао о мојој породици. Многе мисије су од кестонске службе информисања добиле информације о страдању цркве. Костикин случај је добио публицитет широм света. Да бих подигла подршку својој породици, користила сам сваку прилику да говорим о ситуацији у Румунији. Говорила сам у црквама, школама, на састанцима женских група и давала радио и телевизијске интервјуе.

Организација *Christian Solidarity International* позвала ме је да говорим о мојој породици на пријему у Доњем дому. Док сам била тамо, дала сам интервју румунском репортеру који је радио за радио Слободне Европе. Тај интервју је неколико пута емитован у Румунији. Председник Роналд Реган је споменуо Сфаку породицу у Конгресу Сједињених Држава и захтевао њихово ослобађање, као услов за обнову статуса најповлашћеније нације за Румунију. Државни секретар Шулиц (*Shultz*) се лично састао са Чаушескуом, у вези са нашим случајем. Упркос свим нашим напорима и публицитету, ништа се није променило за моју породицу.

У марту 1986. сам кренула на интензивну тромесечну радио обуку, коју је држала мрежа *Radio Worldwide* у Бексхилу. Они

су обучавали мисионаре широм света да емитују Еванђеље свом народу. Главни испитивач је дошао с Би-Би-Сија.

Након што је сенатор Хаф посетио затвор, сви у Костикиној ћелији су добили још по један покривач и дуплу порцију хране.

Једне ноћи је Костика уснио сан. Ујутру га је испричао осталим затвореницима. „Видео сам у сну младу јелу с много зелених грана”, почео је. „Затим сам видео руку. Посегнула је ка дрвету и одломила једну малу грану. Сан је био живописан и јасан.”

Остали затвореници су пажљиво слушали. Један од њих, млади Циганин, рекао је: „Ово је значење твог сна: Млада јела си ти. Много зелених грана су многе године које су пред тобом. Рука која је посегнула ка дрвету и одломила једну малу грану значи да ћеш бити у затвору само једну годину. Затим ћеш бити слободан.”

„Како бих волео да буде тако”, рекао је Костика.

Након много недеља потраге, Естера је нашла Костику у затвору Рахова у Букурешту. Све време је био тамо. Било јој је допуштено да види мужа једном на сваких пет месеци, на по десет минута.

Она и деца су стигли у затвор и отишли на место сусрета. Разговарали су с Костиком под будним оком наоружаног стражара.

Тако је мршав, мислила је Естера док је гледала свог мужа, и како ужасну одећу носи! Али ја ја иако много волим.

„Недостајеш ми, Естера”, рекао је Костика са сузама у очима.

Током посете, мали Тео је отишао до стражара, повукао га за рукав и питао: „Чико, кад ћеш пустити мог тату кући?”

Стражар се у неприлици окренуо, споро вукући ноге.

Посета је била кратка, али Естера је била срећна. *Хвала Ти, Госјоде, што си одржао Костику у живоју, молила се. Каг ће да буде слободан?*

---

18. априла 1986. г. стражар је преместио Костику у другу ћелију и тамо га оставио самог. Реке радости су испуниле његово срце. Сетио се песме и певао је изнова и изнова.

„Христос васкрсе из мртвих!
Својом смрћу смрт надвлада.
И мртвима сада живот дарова!”

Молио се: *Хвала Ти, Госјоде, што си Ти мој сјасишељ. Ти си моја највећа радост!*

19. априла 1986. г., тачно годину дана након хапшења, два полицајца су ушла и рекла му: „Добили смо наређење да те пустимо из затвора. Данас можеш да идеш кући!”

Тог јутра је Естера на послу примила телефонски позив.

„Имам за тебе добру вест”, рекла је пасторова жена. „Константин је слободан! Вечерас долази кући возом.”

Естера је викала од радости! Отишла је кући и узела сав новац који је имала. Отрчала је на пијаци и нашла једног старог човека, који је с кантом цвећа чекао муштерије.

„Продај ми сво цвеће које мој новац може да купи”, рекла је. „Ево ти две стотине леја. Ово је предиван дан у мом животу. Мој муж је слободан и вечерас ће бити код куће!”

Старац се и сам обрадовао и рекао јој: „Узми сво цвеће из канте.”

С рукама пуним цвећа, отрчала је кући. Смејала се и на сав глас викала: „Он је слободан! Слободан је! Долази кући!”

Није је било брига што људи зуре у њу. Тачно пре годину дана гласно је плакала док је ходала том истом улицом, враћајући се из полицијске станице. Сад је било време за гласно радовање.

Костика је те вечери стигао кући. Вест о његовом ослобођењу брзо је путовала. Кућа је поново била пуна браће и сестара из цркве који су дошли да се радују с њима. Чак су и комшије које нису биле хришћани дошле и рекле: „Ваш Бог је једини прави Бог!”

Једног јутра сам присуствовала часовима радио обуке на имању Хурчингтон Манор (*Hurchington Manor*) у Бексхилу, у Енглеској. Зазвонио је телефон.

„За тебе је, Ђеновјева”, рекао је мој учитељ, Фил Бут (*Phil Booth*).

„Хало”, јавила сам се.

„То сам ја”, рекао је Стивен. Његов глас је одавао колико је узбуђен. „Костика је слободан и код куће је са Естером!”

„Ох, како је то дивно!” рекла сам, скачући од радости.

У Јашију се догодило велико пробуђење због страдања моје породице. Црква је била уједињена у молитви. Једне вечери је шездесет људи дошло у цркву из радозналости, и сви су те ноћи спасени. На њиховом крштењу, неколико месеци касније, још тридесеторо је предало свој живот Господу.

Убрзо након Костикиног ослобођења, цела моја породица је добила политички азил у Сједињеним Државама. Костика, Естера и њихова деца су изашли из Румуније у јуну 1986. Добили су још једног сина, Стивена, у Витиру (*Whittier*), у Калифорнији. Теодор и Ержо су напустили Румунију у септембру 1986. и добили су ћерку Џој (*Joy*) и сина Натана (*Nathan*), у Риверсајду (*Riverside*), у Калифорнији. Моја мајка је изашла из Румуније 1987. године, заједно с мојом сестром Аурором и њеним мужем Вирцилом (*Virgil*), и њихово двоје деце Лауром и Баби. И на крају, мој брат Дионисије (*Dionisie*), његова жена Вирцинија (*Virginia*) и њихова деца, Корина (*Corina*), Јулијан (*Julian*), Влад и Богдан, такође су напустили Румунију и настанили се у Калифорнији.

У Америци никад нисмо заборавили на оне који су остали у Румунији. Ја сам са Стивеном покренула мисију за досезање сиромашних и ширење Јеванђеља у мојој домовини, посебно међу децом. Након револуције 1989., могли смо да умножимо наше напоре. За више информација, молимо вас посетите нашу интернет страницу: www.genovieva.org.

Садржај

Захвале	3
Поглавље један: Пророчанство	5
Поглавље два: Последња пошиљка	18
Поглавље три: Ноћ саслушања	31
Поглавље четири: Закопавање Библија	41
Поглавље пет: Добри пастир	55
Поглавље шест: Просторија за мучење	67
Поглавље седам: Дан суђења	76
Поглавље осам: На суду	83
Поглавље девет: „Хоћеш ли да се удаш за мене?”	95
Поглавље десет: Воз смрти	102
Поглавље једанаест: Жалба	111
Поглавље дванаест: Пакет враћен	118
Поглавље тринаест: Костикин сан	127

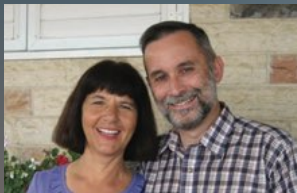

„Ухваћен с Библијама: истинита прича из комунистичке Румуније” је прича о Константину Сфакуу, румунском хришћанину, који је био ухапшен 1985. године зато што је у својим колима превозио Библије. Био је осуђен на седам и по година затвора. Причу је испричала његова сестра, Ђеновјева, коју је из Румуније избавио председник Џими Картер. Она је емигрирала у Сједињене Државе 1980. године.

Кроз њену борбу с тугом због братовљевог хапшења, у њен живот је ушао Стивен, како би је охрабрио. Као жена затвореника, Естера Сфаку је претрпела многе месеце агоније, не знајући да ли јој је муж жив или мртав. Она и Константинов брат Теодор Сфаку, његова жена Ержо и њихова мајка, Марија Сфаку, претрпели су многе претње и саслушавања. Њихово искуство илуструје какав је био живот породице затвореника.

Господ је употребио чланак у Њујорк тајмсу, сенаторову посету затвору, присуствовање америчког конгресмена и чланова британског Парламента суђењу, као и економски притисак на Румунију од стране Реганове администрације, како би одговорио на молитве за Константина и његову породицу. Његово ослобођење 1986. године било је победа за цркву која је страдала, али и поука за људе у слободном свету, да би требало да цене своју слободу. Породица Сфаку је добила политички азил у Америци и сада живе у Калифорнији. И млади људи и одрасли ће имати користи од читања ове књиге.

Ђеновјева Сфаку Бити је одрасла у комунистичкој Румунији, током диктатуре Николаја Чаушескуа. Још као дете, прогонили су је наставници у школи, али она је научила да буде одлучна и верује Господу. Након што су је избацили с универзитета, путовала је широм Румуније с хришћанским дечијим хором који је основала. Неколико пута су покушали да јој одузму живот, али је преживела и 1980. године из Румуније ју је избавио председник Џими Картер и дат јој је политички азил у Америци. 1985. године се удала за Стивена Битија кога је први пут срела у Румунији 1973. Стивен и Ђеновјева су још од тада укључени у мисионарски рад у Румунији.

SR

DM
EAST